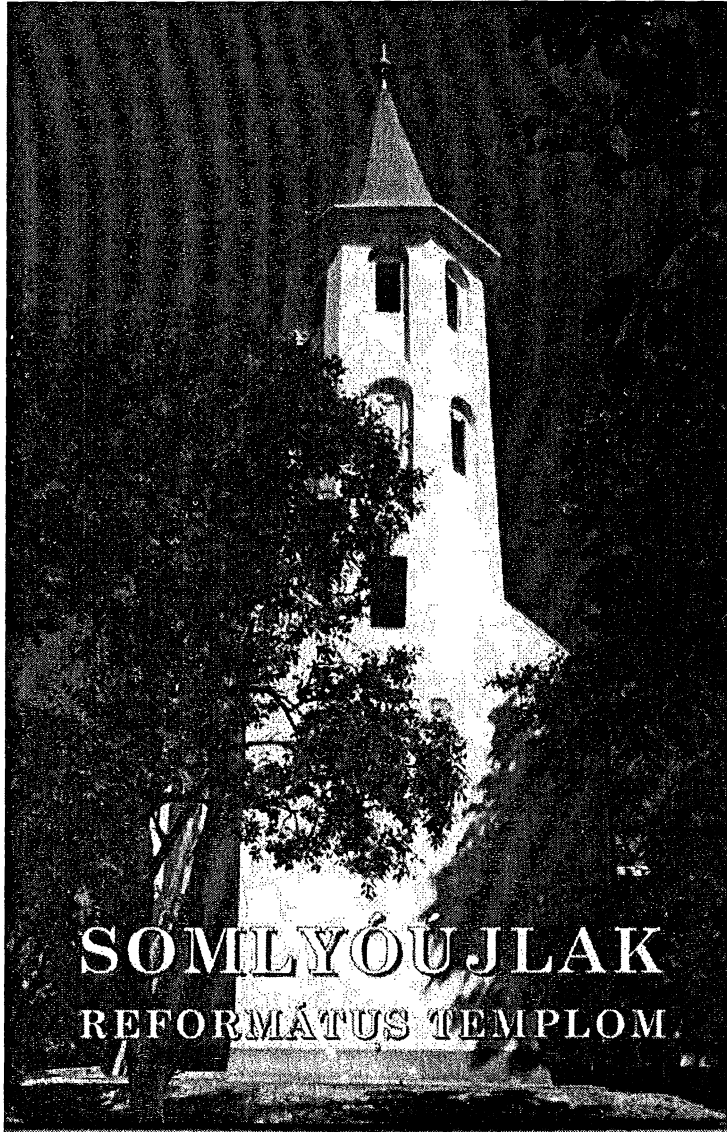

IGEHIRDETŐ

Az Erdélyi Református Egyházkerület folyóirata

SOMLYÓÚJLAK
REFORMÁTUS TEMPLOM

1998. Reformáció hava

IX. évf. 10. sz.

Tartalom

Templomszentelési beszéd

Csiha Kálmán: Vidd véghez, ami a szívedben van. 2Sámuel 7,1–3 487

Vasárnapi prédikációk

Bustya Dezső: Jefe és leánya. Bírák 11,29–40.....491
Geréb Zsolt: Emberi konokság, isteni kegyelem. Jeremiás 8,4–7 493
Katócz Sára: Nehéz helyzetek megoldása. Máté 18,15–17.....496
Péter Miklós: Szolga vagy barát? János 15,15 500
Visky János: Tiszta szív. Máté 5,8 501
Visky János: A nagy parancsolat. Lukács 10,25–28 505
Zsikú János: Jézus hajójában. Máté 14,22–32.....510

Reformációi prédikációk

Kun Attila Árpád: Az igazi reformáció. 2Királyok 23,24–25 514
Lakatos Péter: A mag példázata. Máté 13,1–9.18–23 515
Lőrincz István: Reformációi ígehirdetés. Róma 10,5–10.....518
Orbán János: Ítéljetek meg ti! Apostolok Cselekedetei 4,19.....520
Péter Miklós: Átok legyen... Galatákhöz 1,8–9 522

Alkalmi prédikációk

Beköszöntő beszéd

Papp G. Csaba: Bizalom és munka 524

Esketési beszéd

Bustya Dezső: Mindenben együtt. Ruth 1,16b–17 528

Temetési beszédek

Bányai László: Én vagyok a feltámadás és az élet. János 11,25–26 530
Papp G. Csaba: Élet és bölcsesség. Prédikátor 8,9; 9,1–3; János 17,24 531
Szekeres István: „Az Úr az én pásztorom.” Zsoltárok 23,1.3–4a.....534

A lapot alapította: D. Dr. Csiha Kálmán és Nagy László

Főszerkesztő: Nagy László

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa

Kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza

Készült a Református Egyház Misztótfalusi Sajtóközpontjának
nyomdájában

Felelős vezető: Tonk István

Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos

Korrektor: Hatházy Ferenc

Számítógépes szedés, tördelés: Czirmay Ágnes

Templomszentelési beszéd

Csiha Kálmán

Vidd véghez, ami a szívedben van

Alapige: 2Sámuel 7,1–3

Ebben az igében azzal kezdődik a templomépítés elgondolása, hogy Dávid király cédrusfából készült palotájában ül.

Itt Melegföldváron nincsen ilyen királyi palota. Erdélyben sincs sok ilyen királyi palota, és nincsenek királyok, de Isten igéje arra tanít bennünket, hogy mégis vannak királyi paloták. Mert a Szentírásban az van megírva, hogy „nem tudjátok-e, hogy ti az Isten temploma vagytok és Isten lelke lakozik bennetek”? És hogy együtt építettünk Isten hajlékává a lélek által? Tudunk sok csodálatos palotát ezen a földön, ami kívülről nézve szegény kicsi kunyhó volt, de mégis belülről nézve csodálatos és áldott palotának bizonyult. Tudunk egy istállóról is, amely mikor megszületett benne az Úr Jézus, akkor palotává változott. Mennyei palotává azon az első karácsonyon. És tudunk fényes királyi palotákról, amelyek üresek voltak és semmit sem értek, mint Heródes palotája azon az első karácsonyon. De én hiszem, hogy itt Melegföldváron is vannak paloták, és vannak királyságok, nem úgy külső értelemben véve, mint ahogy a Dávid életében volt, hanem vannak áldott szép királyságok, a szeretet országa egy-egy édesanyai vagy édesapai szívben. Én hiszem, hogy itt Melegföldváron is vannak paloták és széles Erdélyben vannak paloták, ahol a szeretet és a hit uralkodik, ahol előveszik a Szentírást és olvasnak belőle, ahol együtt imádkoznak gyermekkel és unokával, és ahol szeretik egymást.

Jöttünk megkérdezni benneteket, vannak-e paloták, Isten palotái Melegföldváron? Vigyáztok-e ezekre a palotákra? Hogy az a szeretet szép melegségével és a hit erős bizonyosságával szebb és csodálatosabb legyen, mint amilyen volt Dávid király cédrusfából épült palotája. Én sok ilyen palotát ismertem. Ilyen palota mindenki számára kiskorában szüleinek szeretete. Mikor elvitték a szüleimet kényszerlakhelyre, ahol a legnagyobb árságban éltek, amikor titokban meglátogattam őket, akkor az a kicsi szoba, ahol meghúzódtak, csodálatosan tiszta, szép palota volt, mert berendezte és kifényesítette az édesanyai szeretet. Én ismertem Marosvásárhelyen a cigánysoron egy nyomorúságos kis viskóban élő öreg testvérnőnk, aki mozogni is alig tudott, és szinte félbénán feküdt ágyában 20 éve, de amikor mi oda bementünk, annak a kicsi kunyhónak az egyetlen szobája belül szép, tiszta palota volt, mert Isten szeretete és a lélek békessége uralkodott benne.

Jöttünk megnézni benneteket a templomrenoválás és a templomszentelés idején, jöttünk megkérdezni benneteket, hogy vannak-e paloták Melegföldváron vagy csak szegény, nyomorult életek vannak, ideges, egymást bántó házastársak vannak, káromkodó és részeges emberek vannak, vagy vannak királyok, lelki királyok, édesapák, férjek, akik erős szeretettel őrzik a családot, akik tiszta beszédet hagynak gyermekre, unokára, és vannak királynők, édesanyák, nagymamák, akik kibélelik szeretettel az otthonukat, hogy az királyi palota legyen.

Dávid ült a palotájában, és az Úr neki békességet adott mindenfelől. Vajon elmondhatjuk-e azt, hogy Isten nekünk is békességet adott mindenfelől? Ebben a meggyőzött Erdélyben nem volt évszázad, hogy békesség lett volna végig. Bizonyosan Melegföldváron is annyi nyomorúság, idegesség és zaklatottság van, talán azt is mondhatjuk, hogy könnyű volt Dávidnak akkor, hiszen annyi háború után Isten békességet adott. De látjátok, nekünk is békességet adott az Isten. Emlékezzetek Reményik versére:

Nincs békesség, nincs békesség, a szív, amíg ver, mindörökre nyugtalan, mindörökre nyughatatlan, de Istentől mégis békessége van, nyugalma nincs, de békessége van, békesség Istentől. Mi is így köszönünk. Reményik így fejezi be ezt a verset: viharvert fák, ágaikon mégis vadgalamb zúg, és békesség pihen, köszöntésünk ez legyen: békesség Istentől.

Jöttünk megkérdezni benneteket ezen a szép ünnepen, kedves melegföldvári testvéreim, kedves viharvert fák, megtépett ágú életek, hogy a lelketek megtépett ágain zúg-e Isten vadgalambja, van-e békesség a szívetekben, valami elvehetetlen, csodálatos szép békesség, ami az Isten közelében terem?

Milyen gazdag volt Dávid. Szép palotában lakott és békességben élt. Milyen gazdagok vagytok ti is, ha a hitnek és a szeretetnek szép palotáit felépítettétek az otthonotokban, a lelketekben, a templomokban és békességben éltek.

Dávid ekkor, amikor mindene megvolt, ránézett a Tízparancsolat ládjára, és észrevette, hogy ő békességes szép palotában lakik, és a Tízparancsolat ládája kárpitok között csak egy sátorban van. Észrevette, hogy annak a ládának is szép palotát, templomot kellene építeni.

Köszönjük nektek, kedves melegföldvári testvéreink, hogy nem elégedtetek meg a magatok otthonával, a magatok anyagi előrehaladásával s a magatok békességével, hanem ránéztek erre a templomra, amely kopott, viharvert, megtépett volt, és szívetekben éppen úgy, mint a Dávid szívében, felébredt a vágy, a gondolat: nem élhetek az én otthonomban szépen, hogyha megtépett az Isten otthona. Köszönjük, hogy Isten otthonára is gondoltatok.

Tavaly, amikor Amerikában jártam, elmondták az ottani magyar reformátusok, hogy az első világháború idején legtöbbször az itteni falusi gyülekezetekből mentek ki. Nem tudtak hazajönni, szegény, nyomorú sorsban éltek, munkásszálláson aludtak ketten egy ágyban, az volt a palotájuk, de mielőtt maguknak házat építettek volna, megépítették a templomot. Mert tudták, hogy az tudja őket megtartani. Köszönjük nektek, hogy ti is szeretitek ezt a templomot és meg akarjátok tartani mindörökké.

Akkor mondta a király Nátán prófétának, akit Isten melléje adott (Nátán magyarul is azt jelenti, hogy adott): Íme, én cédrusfából csinált palotában lakom, az Istennek ládája pedig sátorban a kárpitok között van. És felelt neki Nátán: Eredj, s valami a te szívedben van, vidd véghez! Milyen jó volt Dávidnak, hogy volt mellette egy Nátán, akivel mindent meg tudott beszélni, az Istenhez kapcsolódó dolgokat is.

Jöttem megkérdezni benneteket, testvéreim, van-e Nátánotok? Kedves asszonytestvérek, ti Nátánok vagytok-e? Veletek meg tud-e beszélni mindent a férjetek, a gyermeketek, a fiatok, a lányotok? Ti tudtok-e mindig szépen válaszolni, Isten szerinti tanácsot adni, ti tudtok-e mindig imádkozni azért, hogy a család úgy éljen, ahogy Isten akarja és rendel? Jöttem megkérdezni, kedves férfi testvéreim, hogy ti Istentől adott férjtek vagytok-e. Édesapák vagytok-e, Nátánok vagytok-e, akihez odamehet a gyermeke, ha valami zaklatottság van a szívében, akire úgy néz gyermek és unoka, bátran, szeretettel és büszkén, hogy az én édesapám, az én nagyapám soha nem gyalázta Istent, hogy ő igaz és tiszta életet élt, mert rá mindig fel lehetett nézni? Nátánok vagytok-e? Észreveszitek-e feleségeitek szemében a könnyet, az elharapott mondat mögött a bánatot, észreveszitek-e, ha valakinek a családban fáj a szíve? Jöttünk megkérdezni benneteket: tudjátok-e, hogy Nátánnak rendelt benneteket az Isten, Isten szerinti tanácsadónak a ti kicsi királyságokban, egy gyermeknek, unokának, társnak, hogy veletek mindent meg lehessen beszélni, hogy a ti szavatok gyógyító, utat mutató szó legyen, hogy rátok úgy emlékezzenek majd a második, harmadik generációban is, hogy ti is Istentől adott ajándékok voltatok?

Dávid megbeszélte Nátánnal, és az azt mondta neki: Menj, és a mi a te szívedben van, vidd véghez, mert az Úr veled van. Valami, ami a te szívedben van, vidd véghez. Nátán tudta, hogy az a templom, amely majd épülni fog, először a szívben születik meg, csak azután a valóságban. Mert az emberi szív bölcső, testvéreim. Az emberi szívben születik meg a jövő, gyermeked, unokád, társad. Először a szívedben született meg minden. Amikor megszeretted, amikor azt mondtad az Úr asztala előtt: vele tűrök, vele szenvedek, és sem egészségében, sem betegségében, sem boldog, sem boldogtalan állapotában hitetlenül el nem hagyom. Először ott született meg a szívedben, azután lett valósággá. Bölcső az emberi szív, ott születik meg a jövő, ott született meg ez a templom is, amikor építeni kezdték. A ti szívetekben született meg ez a szépen megrenovált templom is, először a szívben és azután a valóságban. Minden a szívben születik meg. Az örök életünk is. Amikor azt átadjuk az Úr Jézus Krisztusnak, és amikor vele akarunk élni.

Jöttük megkérdezni titeket: ugye bölcső a szívetek, mert sok szép álom született benne? Lehet gonosz bölcső is az emberi szív, mert az emberi szívben születnek meg a házasságtörések, a paráznaságok, a gyűlölködések, a gyilkosságok. Először az emberi szívben és azután a valóságban. Azért van úgy írva a Szentírásban, hogy minden féltett dolognál jobban őrizd meg a te szívedet, mert abból indul ki minden élet. Vigyázzatok a szívetekre!

Milyen jó, hogy vigyázzatok erre a templomra, milyen jó, hogy vigyáztok az otthontokra, ezekre a kicsi gyermekekre és az öletekben idehozzátok őket. Vigyázzatok a szívetekre is, mert a szív lehet koporsó is, a szívben meghalhat sok szép, Isten szerinti gondolat, és tönkremehet és nem lesz belőle sohasem élet. Vigyázzatok a szívetekre! Úgy mondta Nátán Dávidnak: Eredj, s valami a te szívedben van, vidd véghez, mert az Úr veled van. Nagy dolog úgy vigyázni a szívünkre, hogy az ne legyen koporsó, ne haljon meg benne az Isten szerinti szép gondolat, hanem vigyük végbe. Mert a mi őseink is végbevitték. Valamikor végbevitte Pál apostol is az evangéliumot, amikor elhordozta Európában, nem volt könnyű neki. Úgy írja: a zsidóktól ötször kaptam negyvenet egy híján, háromszor megostoroztak, egyszer megkövezték, háromszor hajótörést szenvedtem, éjszakát a mélységben töltöttem, gyakorta való utazásban, veszedelemben folyóvízben, rablók között, veszedelemben népem között, veszedelemben városban, veszedelemben pusztában, tengeren, hamis atyafiak között – de végbevitte, amit rábízott az Úr Jézus, és elhordozta az evangéliumot. És a mi őseink is, testvéreim, végbevitték, amit rájuk bízott az Isten. Bocskai István fejedelem halálos méreggel az életében halála előtt pár nappal az erdélyi országgyűlésen így fejezte be felszólalását: őseink hite és nemzetünk szabadsága mindennél drágább, minden aranynál és ezüstnél, én csak ezért harcoltam, s mert sikerült, boldogan halok meg. Végbevitte, és végbevitték a melegföldvári elődök is: megőrizni és megtartani ezt a templomot. És végbevitte az Úr Jézus Krisztus is, amit rábízott az Atya, nagycsütörtöki vérverítkezéssel, nagypénteki keresztfájának minden szenvedésével, az utolsó szava ez volt: elvégeztetett. Végbevitte.

Köszönjük nektek, hogy ti is végbevittétek, amit most rátok bízott az Isten: megjavítani, megőrizni, széppé tenni ezt a templomot. Ne legyetek soha a meghátrálás népe, ne legyetek soha kicsinyhitűek, gyávák félénkek, visszafordulók. Amit rátok bízott az Isten, azt végbe kell vinni, mint ahogy az őseink is mindig végbevitték, s mint ahogy azt tőlünk is elvárja Isten.

Úgy fejezte be Nátán próféta: vidd véghez, mert az Úr veled van. Emlékeztek-e, hogy feltámadása után az Úr Jézus a Galileai-tengernél találkozott a tanítványokkal, s akkor adta nekik a parancsot, hogy elmenvén, tegyetek tanítványokká minden népet,

megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevébe? S úgy fejezte be: és én veletek vagyok minden napon a világ végéig.

Ki tartott meg minket évezredek és évszázadokon át, a mi református egyházunkat ki tartotta meg? Csak az Úr Jézus, aki azt mondta: és én veletek vagyok minden napon a világ végéig. Előtte borulunk le, s neki köszönjük meg, hogy veletek volt, segített a templomot széppé, újjá tenni, s hogy velünk maradt, 43 országba szétszóratott magyar református népünkkel maradt, és vele mi megmaradunk az ő kegyelméből a jövőben is. Ámen.

(Elhangzott a melegföldvári templom felszentelésén, 1998. ápr. 18-án.)

• A • MELEGFÖLDVÁRI • REF • TEMPLOM •

Debreczeni László rajza (1930)

Vasárnapi prédikációk

Bustya Dezső

Jefté és leánya

Alapige: Bírák 11,29–40

Bibliaolvasás: Bírák 11,1–11

Történetünk főhőse Izrael népének a bírása. A bírák a választott nép vezetői voltak a királyság intézményének felállítása előtt. Isten örök üdvtervében szerepük az útjelző-tábláé: előremutatnak Isten Felkentjére, a Messiásra. A bírák mindig valamely szomszédos ellenséges nép szolgaságából szereztek szabadulást Isten ószövetségi népének. A Messiás a bűn szolgaságából szerzett örök szabadulást. A bírák a földi országért vívtak fegyveres küzdelmet – az eljött igaz Szabadító a mennyi országot szerezte meg, saját élete árán, választottainak. A maguk töredékes, igen-igen emberi mivoltában így utaltak Izrael bírái mind a tökéletes Szabadítóra, Jézus Krisztusra.

A gileádbeli Jefté, akiről történetünk szól, szintén egy előrevetített árnyék; mögötte ott áll az, aki az egész Szentírás középpontja és tartalma: Krisztus Urunk.

Az Ótestamentum emberei legtöbbször már a nevükben is jelképet hordoznak. Jefté annyit jelent, mint: ki fogja nyitni, nyilvánvalóvá fogja tenni, valami nyilvánvalóvá lesz általa. Gazdag tartalmú név. Arra utal, hogy Isten e férfiú által nagy dolgokat fog cselekedni. De nem az ember a fontos, hanem az általa nagy dolgokat cselekvő Úr. Jefté által Isten ajtót fog nyitni az ő népének az ammoniták uralmától való szabadulásra. De ezen túlmenően, Isten valami egyebet is nyilvánvalóvá tesz Jefté által. Izrael minden bírása: Gedeon, Sámson és a többiek is mind szabadulást szereztek az ellenségtől, azonban mindenik személyén át még valami egészen sajátos kijelentést is adott Isten. Nekünk most azt kell megkeresnünk Jefté személyében, amit általa ma a mi számunkra akar Isten nyilvánvalóvá tenni. Mert ebben az ótestamentumi férfiúban emberi természetünk sok vonását ismerhetjük fel, sok kísértésünk és sok bűnünk lesz nyilvánvalóvá általa – de nyilvánvalóvá lesz Isten megtartó kegyelme, a mi szabadulásunkért hozott nagy áldozata, valamint az is, hogy mit adhatunk mi viszonzásul ezért a nagy áldozatért.

Istentiszteletünk elején Jefté gyermekkoráról és ifjúságáról olvastunk. Jefté Gileádból származott, Gád törzséből. Izraelnek ez a törzse nem szimpatikus. A Bírák 5. részéből úgy tudjuk, hogy az egész népet érintő nagy küzdelemben nem jöttek segítségül az Úrnak Síséra ellen. De íme, azt látjuk, hogy Isten innen is választ ki olyanokat, akik érette harcba mennek. Jefté alacsony származású, bűnös a fogantatása és a születése is. Anyja ismeretlen; parázna nő vagy legfennebb ágyas (a törvényes feleség mellett), aki törvénytelen gyermeket szül. Izraelben ez nagyon sokat jelentett. Ott az elsőszülött örökölt mindent, az utána következők valamicskét, a törvénytelen gyermek semmit. Amíg a testvérek kicsik, a törvényes és törvénytelen gyermekek nem érznek semmi különbséget. De amikor felnőnek, a törvényes gyermekek kismimizik a törvénytelen: Nincs neked örökség atyánknak házában! Amit Izrael fiai a család kicsiny közösségében gyakoroltak, azt tették szélesebb vonatkozásban is. Magukat Isten választott népének tudták, Isten törvényes fiainak; úgy hitték, hogy csak őket illeti az Isten utáni, a hit szerinti örökség, az Ország: Kánaán földje. A pogányok csak törvénytelen fiak, akik nem örökölhettek együtt a törvényesekkel. Innen érthető az a nagy ellentét, amely izraelita és pogány között az egész Ótestamentumban szembetűnik.

A kismimizett Jeftének menekülnie kell. Az lesz a sorsa, ami sok-sok szegénylegény sorsa volt valamikor. Henyélő emberek gyűlnek köréje, portyázó betyárscsapatá lesznek,

s köztük Jefte hírnévre tesz szert, akár a mi népdalainkban megénekelt szegénylegényvezérek. Növekedik a híre-neve, és növekedik körülötte a rokonszenv. Isten úgy alakítja az eseményeket, hogy hamarosan szükség lesz Jeftére. Ammon fiai ugyanis háborút indítanak Izrael ellen. Belső bajok is vannak az országban; az ellenség éppen ilyenkor szokott jönni. Gileád vénei – éppen azok, akik évekkal ezelőtt elűzték Jeftét – tanácskoznak. Eszükbe jut a kitagadott gyermek, akiből azóta erős, híres férfiú lett. Elhatározzák, hogy hazahívják. Izrael népe mindig a Kitagadotthoz fordul, amikor nagy bajban van. Ahhoz, akit Jefte, minden gyarlóságában is, előre ábrázolt. Mi is így szoktunk tenni. Nagy bajban előkerül a zsoltár, az imakönyv s a porlepte Biblia; eszünkbe jut, hogy van Isten az égben, hát csak nem fog elfeledkezni rólunk – noha mi gyakran elfeledkeztünk róla...

Jefte még nagyon ember. Azt feleli Gileád véneinek, hogy megyek, ha én leszek az első: a fej és a bíró. Nagyon árnyékként mutat itt Jefte arra a Szolgára, aki úgy lett első, hogy nem akart első lenni. Ő ugyanis, Krisztus Urunk, így szólt követőihöz: Aki köztetek első akar lenni, legyen a ti szolgátok!

A hazahívott Jefte biztosítja magának az elsőséget Gileádban, de biztosítani akarja a győzelmet is. Szerződést kötött Gileád véneivel, s most valami szerződésfélét ajánl fel Istennek is. Ereje van ennek a férfinak, de nincs elég hite, nincs feltétlen bizodalma Istenben. Szíve tele van kétséggel: vajon győzni fog-e Izrael Ammon fiai felett, vagy sem? Mózesnek is, Gedeonnak is voltak ilyen kétségei. De ők másként jártak el. Egyik az Úr elé vitte kétségeit, és feleletet, bátorítást nyert, a másik jelt kért az Úrtól a maga kiválasztottsága felől, és Isten csodálatos jeladással felelt. Jefte esetében egészen indokolatlan volt a kétség, hiszen azt olvastuk felőle, hogy „lőn rajta az Úrnak lelke”; ez a felülről való vezetés mindenre elég kellett volna hogy legyen. De Jefte nem hisz eléggé Istenben, ezért teszi meg fogadását: ha győztesen jövök meg a harcból, az Úrnak szemtellem azt, ami kijő az én házamnak ajtaján előmbe...

Ezen a ponton vétkezett Isten választott embere. Istent ugyanis nem lehet lekötözni ígéretekkel. Ő nem hagyja magát lefizetni. Isten áldozatígérés nélkül, ingyen akar segíteni az emberen, mert szereti az embert. Jefte megfizetteti magát Gileád véneivel: ha győz, fejedelemséget kap, s most úgy gondolja, előre megfizeti Istennek a győzelmet. Ha megsegítesz, lásd, áldozatot adok neked. Isten nem kedveli ezt a feltételes magatartást. A bibliai kijelentés a feltétlen engedelmesség felé halad. Aki Istené, annak engedelmesnek kell lennie mindhalálig – még a keresztfának haláláig is!

A vallások történetében s a népi legendákban gyakran találkozunk a Jefte gondolkodásának példáival. Nagy győzelmek, eredmények csak áldozatok árán születnek. Jerikó városa úgy épül meg, hogy két fiúgyermek halálába kerül, „magas Déva vára” pedig egy asszony életét kéri áldozatul. Isten előtt azonban nem kedves ez a gondolat. A mindenkori ember mindig valami mást vagy éppen valaki mást ajánl fel áldozatul önmagáért. Isten pedig önmagát áldozta fel Fiában érettünk. Milyen gyakran hangzik fel a mi ajkunkról is a Jefte fogadása: Ha még egyszer meggyógyulok, egészséges leszek, megszabadulok ebből a bajból, veszedelemből, így cselekszem, ezt meg ezt adom az Úrnak áldozatul... Sok fogadalom hangzik el, s milyen kevés lesz belőlük valósággá, amikor Isten megadja azt, amit kértünk tőle!

Mert az a csodálatos, hogy Isten megadja azt. Olykor a fonák imádság is meghallgatást nyer, Isten arra is felel, de a neki tetsző módon. Jeftének is megadatik a győzelem, de mekkora árat fizet érte! Isten megmutatja, hogy ő egyenesen azt akarta, hogy Jefte fizessen rá a fogadására. Amikor ugyanis meggondolatlan fogadását tette, valami állatra gondolt, esetleg rabszolgára; valami olyannak a feláldozására, ami nem jelent túl sokat. Am hazatérésekor az egyetlen gyermeke siet a győztes hadvezér elé; a győzelem ára így elviselhetetlenül nagy.

De itt, e döbbenetes mozzanatban is látjuk az új szövetség felé való ujjmutatást: A győzőnek fel kell áldoznia az egyetlenegyét. Már ezért az egyetlen tanulságért is érdemes volt fellapozni a gileádbeli Jefte történetét. Isten országának ára van. És aki valamijét is félti odaadni Isten országáért, nem méltó az abba való bemenetelre. Jefte is csak ember, félti azt, ami az övé. Drágább az, amije van, mint Isten. A világtörténelemben és az egyháztörténetben is ez a választóvonal: Drágább-e számomra Isten, mint minden és mindenki más? Az egyén életében is ez a legfontosabb kérdés: Ki és mi a legdrágább nekem? Tudom-e egész bensőmmel vallani, hogy „Gyermekek, nőt, testi éltet, hírt és jólétet elvihet, benyelhet a föld gonoszsága, de megmarad Isten országa”?! Krisztus Úrunk szava feltétlen döntést követel: „Aki meg akarja tartani az ő életét, elveszti azt, aki pedig elveszti az ő életét énérétem, örök életre tartja meg azt.” Életünkben mindig van valami félténivaló. Nehéz eljutni oda, hogy Pál apostollal együtt elmondjuk: még az én életem sem drága nékem, ha az evangélium szolgálatáról, Isten dicsőítéséről van szó.

A győzelem áldozatba kerül, mert Isten országának ára van. Jefte egyetlen leánya árán adott Gileádnak győzelmet. Isten pedig az ő Egyszülött Fiának odaadása árán adott választottainak Országot. Ebbe az Országba úgy juthatunk be, hogy azért valaki más fizetett helyettünk a maga életével.

Jeftének nagyon sokba került a győzelem. Az áldozat az ember felől nézve mindig igen soknak tűnik, Isten felől nézve pedig igen kevés. Az ember akármit áldozik abból, amije van, akár önmagát, egyik sem lehet elég. Isten jókedvét nem érdemelheti ki egyetlen ember áldozata vagy akár önfeláldozása sem. Mert amit mi áldozhatunk, az sohasem tiszta; legjobb cselekedeteink is mind tökéletlenek és bűnökkel fertőzöttek. Akit ő áldoz fel a Golgotán, az az egyetlen tiszta, szeplőtelen és tökéletes áldozat!

De vessünk egy pillantást Jefte leányára is. Az apa jobban búsul a veszteségen, mint a leánya. Nagyobb az áldozó fájdalma, mint az áldozaté. Isten is szomorú Fia feláldozásakor; ezt tükrözi a kárpit meghasadása, a sötétség, a sziklák megrepedése, a föld megindulása, a sírok megnyílása. A kereszten s a keresztfőn is hangzik: Ez az én szerelmes Fiam, akiben én gyönyörködöm. Jefte leánya érintetlen; így kell magát áldozatul szentelnie apja fogadása következtében. Annak az emlékeztető jele ez, hogy lesz olyan ártatlan, érintetlen, tiszta és hibátlan, aki szintén feláldozza magát – a fogadás következtében. Ez a fogadás Istennek velünk kötött szövetsége, s Fiának halála ezen a szövetségen a pecsét. Kétkelkedhetsz-e még Isten szeretetében? Éretted áldozta az Egyetlent, s ezzel megmutatta, hogy neki te vagy a legdrágább, a legértékesebb.

Ki a te számodra a legdrágább? Isten azt várja tőled, hogy ő legyen az.

Mást nem is kér tőled, mint hálaáldozatot: engedelmességet. Halld meg, amit üzen, tedd meg, amire kér, hálás szívvel, szeress odaadóan, ahogyan tőle tanultad. Ámen.

Geréb Zsolt

Emberi konokság, isteni kegyelem

Alapige: Jeremiás 8,4–7
Bibliavetület: Róma 7,14–25

A felolvasott Igében egy próféta panaszbeszédet hallottunk, Jeremiás, a Hilkiás pap fia, Isten nevében megfeddi a választott népet, mert nem akar megtérni. Ha tömören szeretnénk összefoglalni a beszéd tartalmát, akkor azt íránk a néhány sor elé: „A bűn hatalmának titka” vagy „Elfordulás visszafordulás nélkül”

Az Ige megértését és kifejtését nehezíti az a körülmény, hogy látszólag ebben a szakaszban nincs örömléte, vigasztalás, csak dorgálás és ítélet. Ez a megállapítás azonban csak részben igaz. Ha figyelmesen végigolvassuk Jeremiás szavait, felfedezzük,

hogy itt a fiaiért aggódó szerető Atya szólal meg, ő hívja megbánásra, megtérésre eltávolodott gyermekeit. Isten személyéről torz képet alkotunk, ha csak az ő büngyűlő, haragvó arcát látjuk. Jeremiás beszédét csak akkor értjük meg helyesen, ha felfedezzük azt, hogy itt a szövetség Ura küzd az elhajlott nép visszafordulásáért, megmentéséért.

A panaszbeszéd első része a bűn születéséről és növekedéséről szól. Jeruzsálem lakói az élő és igaz Isten helyett hamis istenképet alkottak; úgy cselekedtek, mint a pusztában vándorló nép, amely ékszereiből aranyborjút öntött magának. A felhők mögé rejtőzködő Úr helyett e látható szobrot fogadták el Istenüknek. Az élettelen bálvány előtt áldoztak, vigadoztak és körtáncot jártak. A szívük kedvére formált istenkép emberi vágyaik megtestesítője volt. A bűn tehát hamis döntés eredménye. Az élet helyett a halált választották, az áldás helyett az átkot. Hiszen élet csak Istennél van, áldás csak Istennel való közösségben. Izrael hibája az volt, hogy makacsul kitartott elsietett döntése mellett. Isten akarata helyett saját emberi akarata és bölcsességük volt a fontos. Azt az utat követték, amelyet szívük kívánsága mutatott. A közéletben az igazságtalanság, a magánéletben a hűtlenség és a hazugság jellemezte Izrael életét.

Jeremiás, Isten elhívott embere, újra és újra végigjárja a főváros utcáit és tereit, és kíváncsian figyeli az egyes negyedek életét. Azzal a reménnyel teszi ezt, hogy hátha felfedezi valahol a változás jeleit, hátha valaki megtér a csalárdság útjáról. Sajnos neki is mindennap csalódottan kellett nyugtáznia: „Mindnyájan elhajlottak, egyetemben haszontalanokká lettek, nincs aki jót cselekedjék, nincsen csak egy is” (Róm 3,12).

Amikor a város elcsendesedett, hazament, belső szobájába vonult, és próbálta megfejtetni a titkot. A mindennapi életben az emberek elkerülnek mindent, ami ártalmas, ami veszedelmet okozhat. Ha pedig valaki megbótlík egy akadályban, igyekszik gyorsan felkelni. Minden ember rendelkezik valamilyen természetes józansággal, felhalmozott élettapasztalattal, és ezt minden esetben alkalmazza, segítségül hívja. A hitéletben azonban sajnos nem így történik. Milyen érthetetlen mindez Jeremiás számára. Izrael fiai elfordulnak Istentől, kimondják önállóságukat, hangoztatják nagykorúságukat, mindentudásukat, és ettől a meggyőződésüktől semmi nem tudja őket eltéríteni. A mindennapi élet képeivel ezt így lehet kifejezni: az ember elesik és a földön marad, de még a segítségre lendülő kezét is visszautasítja, amely fel akarja emelni; ha pedig a téves utat választja, akkor sem fordul vissza, ha társai figyelmeztetik; végül makacs természetének lesz áldozata. Saját vesztébe szalad.

A 6. versben a próféta tovább követi a bűnbe esett ember fokozatos megkeményedését. Észreveszi, hogy az emberek beszélnek egymással, azonban egyik ajkáról sem hangzik el a bűnvallás, senki nem ismeri be, hogy gonoszságot cselekedett. A próféta még mindig reménykedik. Ő tudja azt, hogy az embernek mindig van esélye a megtérésre, visszafordulásra, Isten senki előtt nem zárja be az élet kapuját. Vajon él-e valaki ezzel a lehetőséggel? A jelek nem erre utalnak. Az emberek bár beszélnek egymással, mégsem történik semmi. Vajon miért? Azért, mert nem az igazságot szólják, hanem a hamisságot. Nem merik egymásnak elmondani magukról a valóságot. Szavaikkal nem tesznek mást, csak elfedezik, elkendőzik saját tévedéseiket, fonák lépéseiket, és ebben a mellébeszélésben addig mennek, ameddig megnyugtató lelkismeretüket és a hallgatás fátylát borítják a múlt eseményeire. Többé már nem akarnak hallani Istentől és az ő akaratáról. Igen, a hallgatás a bűnnek az egyik legravaszabb formája. És éppen ez az agyonhallgatás ad erőteljes lökést a bűn növekedésének. A bűn húzóereje és kényszerítő hatása most rendkívül megnagyobbodik. Jeremiás a természetből vett képekkel kívánja ezt a folyamatot érzékeltetni. A gonosz olyan hatalmas erővel ragadja el az embert, mint a hirtelen megáradt folyó sodrása; olyan sebességgel viszi a romlásba, mint versenyló vagy harci ütközetre induló paripa. Semmilyen hatalom nem tudja megállítani ezt a fo-

lyamatot. Mindent, ami útjába kerül, kitép, továbbsodor. A büntől megragadott ember ábrázolása ez. Ilyen valóságghú módon csak Pál apostol írta le az ember vergődését a Római levél 7. részében: „Nem azt művelem, amit akarok, hanem amit gyűlölök, azt cselekszem.” A szakadék felé rohanó ember drámai helyzetét csak a Szentírás ábrázolja ilyen kendőzetlen formában. Ennél megdöbbentőbb módon senki nem írta le a magát megsemmisíteni kívánó ember zuhanását.

A próféta most újabb kérdést vet fel: hát az ember nem Isten teremtménye-e, mint a többi teremtmények? De igen, az ember Isten jeles teremtménye és Izrael az ő választott népe. Mind az embernek, mind Isten népének az lett volna a kötelessége, hogy megismerje az ő teremtőjét és elismerje őt Urának.

Ez lett volna a természetes következménye e megismerésnek. De ennek éppen az ellenkezője történt, mégpedig a bűn miatt, amely megakadályozza a dolgok természetes kimenetelét. „Még a gólya is tudja a maga rendelt idejét az égben, a gerlice, a fecske és a daru is vigyáz, mikor kell elmenniük – de az én népem nem tudja az Úr ítéletét.” Az ószövetségi ember felfogása szerint a vándormadarak Isten törvényének engedelmessékednek, amikor a déli országokba térnek vissza fél évenként. Ha pedig Jeremiás szemében az égi madarak tudatosan cselekednek, mennyivel oktalanebb az ember, aki nem ismeri Isten ítéletét. Ezzel a gondolattal Ézsaiás könyvében is találkozunk az 1,3 versben: „Az ökor ismeri gazdáját, és a szamár az ő urának jászlát; Izrael nem ismeri.” Érdekes módon a szentíró ugyanazzal a kifejezéssel írja körül a tudás, a megismerés cselekvését mind a madarak, mind az ember esetében. Ez az Ige nemcsak Isten értelmi megismerésére utal, hanem egy olyan ismeretre, mely által életünket Isten kezében tudjuk. Ez a tudás, ez az ismeret hiányzott Izrael szívéből, mert a bűn elhomályosította látását. Tudatlanságáért, makacsságáért kemény büntetéssel sújtotta az Úr: a babilóniai fogsággal. Itt döbbsenek rá arra, hogy a bűnös nem vonhatja ki magát az Isten ítélete alól.

Feltűnő, hogy a szakasz utolsó verséig Jeremiás próféta úgy áll szemben Izrael népével, mint aki semmi közösséget nem vállal honfitársaival. Csak az igazszakasz végén hangzik el „az én népem” kifejezés, mely arra utal, hogy Isten embere odaállott testvérei mellé és velük együtt szenved a bűn titokzatos hatalma alatt. A próféta szavából azonban az is kicsendül, hogy milyen indulattal fordul Isten a bűnös nép felé. A szövetség Ura soha nem mondott le népéről, még akkor sem taszította ki szívéből Izrael fiait, amikor ellene fordultak. Ez az igazszakasz nemcsak Jeruzsálem bűnbeeséséről és Isten ítéletéről szól, hanem arról az indulatról is, amellyel az Úr megbánta kemény büntetését. Amikor Isten meglátta az ember tehetetlen vergődését a bűn hálójában, megesett a szíve teremtményén. Az ember hibája valóban tagadhatatlan, hiszen ő engedett a gonosz kívánságnak. A szerető Atya mégsem engedi, hogy az ember feletti hatalom kioltsa fiainak életét. Ebben a krízishelyzetben neki is cselekednie kell. Az ember megköttözöttségéről szól Jeremiás próféta a 13. fejezetben a szerezsen és a párduc hasonlata által: „Elváltathatja-é a bőrét a szerezsen, és a párduc az ő foltosságát?” Ha az ember megszokta a gonoszt, képtelen a jónak cselekvésére.

A holtpontra jutott emberen csak Isten kegyelme segíthet. Jeremiás próféta azért ábrázolta ilyen drámai színekkel a bűn hatalmát, hogy még jobban meglássuk Isten végtelen szeretetét. Erről tesz bizonyosságot az új szövetségről szóló próféciája által (31,31 s köv.), mely az ember újjáteremtésének jövendölése: „Ímé, eljönnek a napok, azt mondja az Úr, és új szövetséget kötök az Izrael házával és Júda házával.” E prófécia nem a régi szövetség felújításáról beszél. Jeremiás látása szerint új szövetségre van szükség, mert a régi megszűnt. A kezdeményező itt is Isten, mint ahogyan a régi szövetség megkötésekor is ő volt, nem pedig az atyák. Isten az, aki cselekszik a történelemben, ő munkálja a népek sorsát, ő készíti el a megváltás eseményét. Ha a magunk erejében bízunk, ha mi

akarunk lenni jövőnknek a kovácsa, akkor hamar ráébredünk arra, hogy minden erőlködés ellenére csak egy helyben topogunk. A hívő ember azonban rábízta magát Istenre és az ő történelemformáló erejére. Tudja azt, hogy a jövőndő nem a mi tervezésünk és fáradságunk következménye, hanem Isten hatalmas kezének az eredménye. Üdvözítő teremt nemcsak elkezdi az ő népével, hanem végbe is viszi. Az „új szövetség” fogalompárban az „új” szó azt jelenti, hogy ez a szövetség nem a múlt alapján, hanem a jövőndőre nézve valósul meg. Nem a múltnak, hanem a jövőndőnek fénye formálja újjá a népet. A szorongatott, elesett és megfáradt nép Isten eljövendő népét fogja képviselni. Isten megkezdte már velünk is üdvözítő munkáját, az ő eljövendő országának a csírája már közöttünk van Jézus Krisztus jövele által.

Az új szövetség másik jellegzetessége az, hogy egyoldalú szövetség. A Jeremiás által ígért új szövetség nem két egyenrangú félnek a szerződése, hanem Isten kegyelmes akaratából jön létre. Ő vonja közösségébe a választott népet. A sínai szövetségből kiszakadt, bűnbe esett, hűtlen népet újra megkeresi, és a nem népet újra néppé teszi. És mindezt minden emberi döntéstől függetlenül, sokszor az emberi fél akarata ellenére teszi. Gondoljunk itt Pál apostolra vagy Szent Ágoston életére és megtérésére.

Ez a szövetség továbbá egyetemes jellegű. Isten népe nem egy kizárólagos közösség. Nemcsak Izrael tartozik Isten új népéhez, hanem Júda is. Pünkösöd ünnepén nemcsak a zsidók, hanem a görögök is megkeresztelkedtek és felvételt nyertek Isten népének közösségébe, Krisztus egyházába. Az új szövetség népéhez nemcsak azok tartoznak, akik közel vannak, hanem azok is, akik a szigeteken laknak. Jézus Krisztusban, az ő kereszten kiontott vére által, Isten mindenkit felölel. Aki elfogadja a keresztről és a feltámasztásról szóló üzenetet, élő közösségbe kerül Istennel.

Az új szövetség legsajátosabb jellemzője a prófécia szerint a következő: „Törvényemet az ő belsejökbe helyezem, és az ő szívébe írom be.” A Sínai-hegyen Isten azért adta a törvényt, hogy a nép megismerje akaratát és ily módon közösségben éljen vele. A kőtáblára írott törvény azonban idegen maradt az ember számára. Az új szövetségben az lesz az új, hogy már nem kívülről, nem az emberi szívtől idegen parancsként lép az ember elé az isteni akarat, hanem mint élő szívébe írott parancsolat. Az új és teljes engedelmség csodája lesz ez. Isten akarata annyira természetévé válik az embernek, hogy nem lesz szükség arra, hogy mások tanítsák őket Isten akaratának megismerésére. A szövetség népének minden tagja tisztában lesz vele, és közvetlenül személyesen fogja ismerni az Urat. Ez a megismerés pedig nem értelmi, észbeli elsajátítása az isteni tanításnak, hanem megtapasztalása a szeretetközösségnek Istennel és annak továbbadása a felebarát felé. Kezdetől fogva erre a feladatra volt rendelve az ember. Ezt a feladatot most már betölthetjük, mert Jézus Krisztusban szabadokká lettünk a jónak a cselekvésére. Isten elvette a Golgotán a bűn megkötöző erejét. A kegyelem által új életet adományozott nekünk. Eltépte a bűn megbénító hatalmát, kimondta felettünk a kegyelem szavát. Ezért élhetünk mi is új életet. Ámen.

Katócz Sára

Nehéz helyzetek megoldása

Alapige: Máté 18,15–17
Bibliaolvasás: Máté 5,17–26

Egy ember rohan az utcán, és hangosan kiáltozza: „Megnyertem! Megnyertem!” A járókelők egy pillanatra megállnak, s meg vannak győződve, hogy sok-sok pénzt nyert az illető, vagy a lottón az övé lett a telitalálatos, vagy valamilyen fogadást nyert meg. Végre valaki megállítja, s azt kérdezi tőle: „Mit nyert meg, barátom?” Az ember egy

pillanatra megdöbben a kérdéstől, aztán felocsúdik, s folytonos lelkesedéssel így válaszol: „A testvéremet, az atyámfiaát nyertem meg!” Értetlenül néznek rá, és kissé sajnálkoznak is rajta, hogy szegény valószínűleg beteg.

*

Nemde ez történik velünk? Nem így felborult-e az értékrendünk? Az, hogy valamit megnyerjünk, fontos és irigylésre méltó, de az, hogy valakit megnyerjünk, nem is használatos kifejezés, s talán nem is gyakorolt tett.

Megnyerni és elveszíteni... Megnyerni, hogy atyafi és testvér maradjon. Elveszíteni, igen, mindketten vesztesek vagyunk, mert akkor úgy kell őt kezelni, mint a vámost, aki kivetett, s a pogányt, aki sehova sem tartozik. Igen, ennyire komoly dolgokról van szó. S ez a hozzáállásunktól függ, attól, hogy akarunk-e valakit megnyerni?!

1. A „másik” önmagáért és magamért fontos:

A századik juh példázata közvetlenül megelőzi ezt a néhány verset. A jó pásztor utánamegy az elveszettnek. Valahogy így kell a testvérnek testvére után mennie: „Menj el és dorgáld meg őt.” Ebben a felszólításban nagyon is benne van az, hogy szeresd őt, mint magadat. A „hogyan szeresd”-re van itt felelet.

Hogyan lehet fontos a másik számodra?

Úgy, hogy nem teszed fájdalmad azonnal közüggé, hanem négyszemközt dorgáld meg őt. Tartod a másikat annyira fontosnak, hogy mered rábízni magad. És mersz remélni.

Ahhoz, hogy ezt megtedd, előre kell tervezned. Meg kell beszélned a felebarátoddal, hogy beszéded van vele. Ahhoz, hogy ezt megtedd, nem hallgathatsz csak az indulatodra, hanem ki kell várnod az alkalmas időt. S ebben a várakozásban van időd az imádkozásra. Ebben a várakozásban lehet időd átgondolni a mondandódat, hogy a másik önmagáért, de magadért is fontos legyen: megmenteni.

De nem csak arról van ebben az igében szó, hogy csak te lehetsz a megsértett s neked kell menned és „megnyerned” valakit. Áttételesen arról is szó van, hogy te is lehetsz az, aki megbántottál, s akkor jó tudnod arról, hogy mi a helyes eljárás módja, de azt is tudnod kell, hogy ha hozzád megy valaki és szeretettel és négyszemközt dorgáld meg, akkor adj szívedben helyet a megbánásnak és engedd magad megnyerni. Isten és felebarátod által.

Ki végzi el azt a belső munkát, ami a szívedben történik? Míg ti ott ketten egymás szemébe néztek, és senki más nincs ott rajtatok kívül, hogyan lehetséges az, hogy valaki, gyakorlatilag mindkettőtök nyer és szabad lesz?

Amikor ti ketten vállaltátok azt, hogy nem egymásra kenitek a dolgokat, folytatva az édeni bujkálást és rejtőzködést, akkor a „négyszemközt” őszintesége teret enged Istennek, hogy ő Szentlelke és Igéje által formálja szíveteket, viszonyotokat. S ami a leginkább meglep, hogy nem csak egymás számára nyertek meg magatokat, hanem mennyei vetülete van annak, ami ott történik. A gyülekezet és Isten számára is megnyerted a te testvéredet. A gyülekezet és Isten számára is engedted magad megnyerni.

Ki próbálta már ezt ki közületek?

Azt, hogy elmenjen, és négyszemközt tisztázza fájdalmát. Önmagáért, a másikért és kettőtök kapcsolatáért aggódva-szeretve...

Amikor így előjövök a rejtőzködésből, akkor három dolog történik. Először is válságom önmagam fájdalmát. Nem mártírként, de olyan egyénként, akinek Isten érzéseket is adott. Elismerem, hogy vannak, és hogy fájnak. Másodszor: tartom a másikat annyira felnőttné és felelős személynek, hogy merjem konfrontálni, s nem azt akarom, hogy én mentsem meg a helyzetet. Tudom azt, hogy ketten kell megoldanunk valamit. Harmad-

szor: teret biztosítok Istennek, s beismerem, hogy baj van, és követem az Igéjében felállított módszert.

Egy kis történet jut eszembe. Egy ember, aki nagyon szerette az állatokat, egy kis majmot magához édesgetett, s kedvencét mindenféle jóval ellátta. Ez a kis majom leginkább a sós dinnyemagvakat szerette. Tudta ezt a gazda, de mégis mindenféle mást is elszórt a kertben. A kedvenc csemegét pedig sokszor nehezen megközelíthető helyre rejtette. Aztán figyelte, hogy mit csinál a kis majom. Tele volt a mancsa mindenféle magvakkal, és tömte kicsi pofijába, ám amikor kedvencét megtalálta, akkor eldobott mindent, hogy az üregbe beférjen keze és megkaparinthassa az ízes falatokat.

Valahogy ez történik, amikor két ember szembesül és megoldást nyer a helyzet. Valahogy mindkettő elengedi a saját maga csemegéjét, a saját maga igazát, kettejükért, a kapcsolatért, a szeretet parancsáért. Két ember nem tud önerejéből megbékülni. Egy ember nem tud helyesen megdorgálni egy másikat. Ott Istenre van szükség. Ott a gyorsmorideg és a tenyérizzadás mellett szükség van másra is: a Lélek erejére.

Aki kipróbálta ezt a testvérrel történő szembesülést, az tudja azt, hogy mennyire kartikus lehet ez a folyamat. Ez az, amikor egyfelvonásos a történet. Amikor az őszinteség talaján Isten munkálkodni tud mindkettőtökben. Amikor ezáltal közelebb kerültek egymáshoz és ahhoz az önmagatokhoz, amelyről a Szentírás új emberként beszél. Ekkor teljesedik be az ige: „Istennek munkatársai vagytok” (Ef 2,10).

2. Két másikkal működő testvéri kapcsolatom van:

Az ember szabad akaratából következően rosszat is választhat. A te atyádfia is választhatja a keménységet, s akkor fáradozásod nem hozza meg a várt eredményt. Kemény maradt, s neked nem sikerült megnyerned őt. Kiszolgáltattad magad, érzéseidet, és remélted, hogy rendeződik minden. Ehelyett azzal kell szembenézned, hogy kettős veszteség ért. Valahogy önmagadból is odaadtál valamit, és cserébe nem kaptál semmit, és még a kapcsolatokat is elveszítetted. Legalábbis úgy tűnik. Mit kell ilyenkor tenned?

Most aztán szabad utat engedhetsz sértődöttségednek, és lehordhatod atyádfiát kedvedre?

A második lépés másra tanít: menj el két felebarátodhoz, s hívd el őket tanúnak. Nem hárman mentek egy ellen, hanem hárman küzdötök így az egyért. Ügyed van annyira fontos, két másik társad is találja annyira fontosnak, hogy veled menjen. Ismered őket, hogy bízatsz bennük. Ők azért vannak ott, hogy téged támogassanak, de azért is, hogy segítsenek neked abban, hogy sebzettséged ne ragadjon el meggondolatlan szavak kimondására.

Két másik emberrel működő emberi kapcsolatod van. Tettedben komolyság és igeiség tükröződik. Az is, hogy nem naponta szaladgálsz valakihez, hogy tanúként álljon oda melléd, ugyanis ha újra meg újra konfliktusokba ütköznél, akkor önmagadba is kell tekintened, hogy nem benned keresendő-e a bajok gyökere. Talán ha ez még nem történt meg, akkor előbb az előző lépéssel kell kezdened: engedned kell, hogy téged konfrontáljanak s téged nyerjenek meg. Isten és önmagad számára.

Az a tény, hogy két tanúval mégy atyádfiát szembesíteni, jelent önmagadhoz való hűséget is. Mert nem lehet az, hogy szavaid másak legyenek, mint első alkalommal, hogy felelőtlenül mindent összebeszélj. Ez azt jelentené, hogy nem vagy egységben önmagaddal és meggondolatlanul beszélsz. Ha így lenne, akkor atyádfiának lehetősége van szembesíteni ezzel téged.

Két vagy három tanú vallomásával erősítetik minden szó. A tied és az atyádfiáé.

3. Egymással a gyülekezetben a gyülekezetért s azért a másikért.

„Ha azokra sem hallgat...” De lehetősége van hallgatni. Igen, talán két vagy három ember elég ahhoz, hogy rendeződjön a kettőtök közötti viszony. De ha nem?

Most már igazán elég, mondd, Isten sem kívánhatja tőlem, hogy még tovább foglalkozzam veled. Most már végre mehetek, és sebem nyalogatva elmondhatom másoknak, hogy milyen rongyember ez az én ... – s az, ahogyan megnevezed, minden, de köze sincs ehhez a szóhoz és jelentés tartalomhoz: „atyámfia”

Nem ez a megoldás! A megoldás az, hogy vidd a gyülekezetbe. A gyülekezet ezek szerint nem olyan hely, ahol mindenki mosolyog és senkinek sincs gondja, hanem olyan hely, ahol emberek gyűlnek össze Istent dicsérni és életüket az Ige világosságában mérlegre tenni.

„Mondd meg a gyülekezetnek...”

Ez ismételt két dolgot von maga után:

a) Odatartozol egy gyülekezethez, aktív tag vagy, és nem ünnepes látogató. Bizalmasan van a gyülekezet vezetőihez, bízol kompetenciájukban. Ismered, hogy ők valóban Isten népe. Felelősöknek és felnőtteknek látod őket, akik tudnak és akarnak tenni.

b) Atyámfia is odatartozik ebbe a gyülekezetbe. A gyülekezet közössége az ő lelki növekedéséért is aggódó szeretettel viseltetik.

Kettőtök konfliktusa gyülekezeti ügy lett. Nem a megszégyenítés okán, hanem azért, hogy egy egész gyülekezet tanulja és gyakorolja a megmentés szolgálatát.

Ha ez történe gyülekezeteinkben, akkor nem kellene úrvacsoraosztáskor gondosan ügyelni arra, hogy kik ne kerüljenek kik mellé. Ha mernénk őszintén feltárni sebeinket és fájdalmainkat az Ige tanítása és parancsolata szerint, akkor a gyülekezetekben az őszinteség léggömbje uralkodna.

Épp ezt elkerülendő adta Isten ezt a harmadik lépést. Azért, hogy a gyülekezetek ne erőtlenedjenek meg, azért, hogy Krisztus teste legyen az egyház, akiben áramlik a szeretet, a megbocsátás és az egymással törődés életereje.

„Tudom a te dolgodat, hogy te sem hideg nem vagy, sem hév. Vajha hideg volnál, vagy hév. Így mivel lágyemeleg vagy, sem hideg, sem hév, kiköplek az én számból” (Jel 3,15).

Ettől akarja Isten megmenteni a gyülekezeteket. Az egyén a gyülekezet építő sejtje, s ha a gyülekezet tagjai egymással békétlenségben vannak, akkor az ilyen langyos állapot, rózsaszín külszín megőrzése a cél.

A gyülekezet az utolsó fórum, ahova ügyedet vinned kell. Az utolsó lépcső ahhoz, hogy megnyerd a te atyádfiát. Ha ez sem jár sikerrel, le kell róla mondanod. Neked. Nem az egész gyülekezetnek. Számodra olyanná lett, mint a vámos és a pogány. Fel vagy mentve. Fáj. Nem így akartad. Veszítettél. De ebben szabadság is van. És biztos, hogy e folyamaton keresztül sokat növekedtél. Hitben és jellemben. Isten pedig a te jellemmeddel törődik jobban, mint bármi mással.

Isten mindvégig részese ennek a folyamatnak. Isten részese kell hogy legyen ennek a folyamatnak. Jézus adta ezt az utat arra, hogy konfliktusainkat megoldjuk. Arra, hogy egymást megnyerjük. Arra, hogy őszinte kapcsolatokat építsünk. Arra, hogy merjünk megbocsátani és bocsánatot kérni. Ha kell, hetvenhét alkalommal.

„A békekesség nem azt jelenti, hogy nincs konfliktus, hanem az arra való képességet, hogy megbirkózzunk a konfliktussal” (Josh McDowell).

Jézus Krisztus mutatott számunkra egy kiváltképpen való utat, a szeretet útját s annak gyakorlati vetületét ebben a mai igében, hogy

1. a másik önmagáért és magadért, kettőtökért legyen megmentésre érdemesnek ítélt;
2. legyenek melletted olyanok, akik tartják ügyedet annyira fontosnak, hogy veled menjenek, de ugyanakkor azért is, hogy fékezzenek;

3. a gyülekezet ne a kétszínű szentek közössége, de a hús-vér emberek őszinteségéből növekedni tudó-akaró szeretetközösség legyen, lehessen.

Akarsz-e nyerni, megnyerni? Atyádfiát, önmagad és a kettőtök kapcsolatát, hogy Isten Lelke legyen a gyógyító erő. Akarod-e? Ámen.

Péter Miklós

Szolga vagy barát?

Alapige: János 15,15

Bibliaolvasás: János 15,1–14

Ha meg akarjuk érteni Isten üzenetét, le kell fordítanunk egy olyan nyelvre, amelyet értünk. Az arámi nyelv galileai tájszólását beszélő tanítványok pünkösd napján úgy szóltak a legalább tizennégy nyelvet beszélő sokasághoz, hogy mindenki anyanyelvén hallotta őket. A reformáció egyik legfontosabb szolgálata volt, hogy Luther Márton németre, Zwingli Ulrich „schwitzer dütsch”-re, svájci németre, Kálvin unokabátyja, Olivetanus Róbert franciára, Károli Gáspár magyarra fordította a Szentírást.

A XVI. és XVII. század olvasói értették a Luther, Zwingli, Olivetanus és Károli Gáspár német, francia, magyar szövegét. A XX. század végén ez már nem mondható el minden bibliaolvasó keresztyénről. Nemcsak azért, mert a mindennapos nyelvhasználatban századok során divatjamúlt vagy jelentésváltozást szenvedett szavak megértéséhez némi irodalom- és nyelvtörténeti műveltség szükséges, hanem azért is, mert a gazdasági és társadalmi élet fejlődése (sokszor inkább visszafejlődése) majdnem teljesen érthetlenné tett számunkra olyan viszonyokat, mint például a gazda és szolga közti kapcsolat.

Rákényszerülünk tehát a mindennapos bibliafordításra. Saját „modern” helyzetünk nyelvére kell fordítanunk az Írás szavait.

Az Úr Jézus a maga tanítványaihoz való viszonyát azzal jellemzi, hogy nem az úr és szolgálói, hanem a barátok kapcsolata. Nem nehéz megértenünk a kép második részét: a barátok közt bizalom van, egyenrangúság. A szolga idegenül cseng számunkra. Le kell „fordítanunk”, hogy jelentsen is valamit. Hivatali beosztottra, a rangsorban valaki alatt állóra kell gondolnunk. Olyanra, akit nem szokás egészen emberszámba venni. Akinek a véleménye nem számít, és ezért nem is kell őt mindenbe beavatni. Legegyszerűbb talán, ha szolga helyett kiskorút mondunk. A gyermeknek nem kötünk mindent az orrára, mert mi felnőttek tisztában vagyunk az összefüggésekkel, a várható következményekkel, de ő még kicsi, most még nem értheti meg. Mi – tapasztalatból – jobban tudjuk, mi válik hasznára, mi okoz kárt neki, mint ő maga.

Ez a viszony tetten érhető mind az egyház történetében és életében, mind a politikában. Giovanni Papini olasz katolikus író Storia di Christo (Krisztus története) című könyvében ezt írja: „A protestánsok mindent meg akarnak magyarázni, ebbe fognak belebukni; a katolikusok mindent titokban tartanak, ezért fognak megmaradni.” Nem vitatkozunk a határozottan katolikus meggyőződésű szerzővel, de az idézett mondat félreérthetetlenül szemléltet egy álláspontot. A laikusoknak nem kell mindent tudniok és mindent megérteniök. Azért vannak a szakemberek, hogy tudásukkal irányítsák a tömegek engedelmes magatartását. A római katolikus hívő mélyeséges tisztelettel, ellentmondás nélkül engedelmeskedik egyházának, az ortodox hívő pedig papjának. A különbség mindössze annyi, hogy Róma az intézmény iránti engedelmisséget és tiszteletet neveli bele híveibe; a pápa személye ennek az egyetemes intézménynek megtestesítője; Bizánc pedig – pápa hiányában – minden papra kiterjeszti a tiszteletet és az engedelmisség kívánalmát. A keleti keresztyén számára nem a látható intézményekben (templomaiban,

hivatalaiban) testetül meg a láthatatlan egyház, hanem felszentelt s felszentelésükben rendkívüli képességekkel és hatalommal rendelkező papjaiban.

Ugyanez a magatartás érvényesül a keleti világ politikai életében is. A néptömegek „éretlen kiskorúak, akiknek tulajdonképpen semmi joguk beleszólni saját életük legfontosabb dolgaiba. Arra valók a „választott” politikusok, államférfiak, országgyűlési képviselők, helyhatósági vezetők, hogy saját legjobb belátásuk és tudásuk szerint kormányozzák a rájuk bízott területet. Saját bőrünkön éppen ezekben a napokban tapasztalhatjuk nagyon érzékenyen: mit jelent az, hogy a számunkra legfontosabb, túlélésünkről, megmaradásunkról, önazonosságunk megőrzését biztosító intézkedésekről (pro vagy kontra) a fejünk felett tárgyalnak, cinikus módon utasítva vissza minden arra vonatkozó célzást, hogy azért minket is meg kellene kérdezni. A tárgyaló felek közül még az sem akar beavatni bennünket a „műhelytitkokba”, amelyikről okunk és jogunk van feltételezni, hogy értünk és nem ellenünk cselekszik. A háborút lezáró béketárgyalásokon a győztes felek a vesztes büntetik, és határozathozatalukban semmi módon nem veszik figyelembe létérdekeit. Ha véletlenül születik olyan eredmény is, amely részben hasznos a vesztes számára is, ahhoz mindenképpen valamilyen érdeke fűződik a győztesnek. Ne rágalmazzuk soha a győztest azzal, hogy emberséges megfontolások vezérik!

Az Úr Jézus „barátai”-nak nevez bennünket. Abban nyilvánul meg ez a baráti viszony, hogy nem tudunkon kívül, nem titokban, hanem tervét velünk ismertetve cselekszik – értünk. „Mennyei Atyjának a mi váltságunk felőli titkos tanácsát és akaratát számunkra tökéletesen [maradéktalanul, hiánytalanul] kijelentette.”

Ebből a gondolatokat megosztó „barátság”-ból származik az igazi Isten-ismeret. Teremtő és Gondviselő Atyánk szent Fiában úgy lép velünk közösségre, hogy Krisztus középre áll a szent és igaz Isten s a bűnös ember közé. Azoknak, akik eddig távol álltak egymástól, most letagadhatatlanul közük lesz egymáshoz. Az emberré lett Isten Fia közösséget vállalt az emberrel, vállalva földi sorsát. De nem azonosult vele maradéktalanul: bűnének csak súlyát, büntetésre méltó voltát vette magára, a bűntől azonban teljesen tiszta maradt. Az a tény, hogy isteni és emberi természete keveredés nélkül egyesült, hogy a kettő között bizonyos köz fennmaradt, lehetővé teszi annak az igazi barátságnak kialakulását, amelyben a mi Barátunk felmérhetetlen gazdagságú kincsekkel tud megajándékozni, hogy hálából mi mindent: önmagunkat adhassuk át teljesen neki! Ámen.

Visky János

Tiszta szív

Alapige: Máté 5,8

Bibliaolvasás: Zsoltárok 51,3–14

Tisztaság. Mennyire kívánatos erény ez a legtöbb ember életében. Mennyit fáradoznak a háziasszonyok azért, hogy tiszta legyen az otthonuk, azért, hogy tisztában járjon a családjuk. Amikor ünnep közeledik, különösen nagy erőbedobással készülünk arra, hogy külsőleg a lehető legtisztább és legrendezettebb legyen a környezetünk. Sajnos a mai világban a környezetszennyezés óriási veszélyt jelent, és egyre lehangolóbb az a sokféle szemét, amit magunk körül látunk, de mindez mélyebb okokra vezethető vissza. A külső életünk területén felgyűlt hulladék, szemét, zűrzavar és rendtelenség azt árulja el, hogy valahol odabent a szív mélyén nagyon szennyezetté lett az ember. Mert ha tiszta a szív, rendezett a belső lélek világa, akkor a környezet is automatikusan tiszta és rendezett lesz. A belsőleg tisztátalan ember nem tud tiszta és rendteremtő lenni.

Jézus korában a tisztaság, különösen a farizeusoknál, a zsidó nép egyik legszigorúbb vallási csoportjánál, nagyon kényszerítően, nagyon féltve őrzött erény volt. Különö-

sen a kultikus, a templomi szertartási tisztaság. Amikor kínos előírások alapján vigyáztak arra, hogy tiszta legyen az edény, tiszta legyen az öltözet, hogy a külső istentisztelet is magán viselje a tisztaság bélyegét. Talán ezzel a rendszabállyal lehet mentetgetni az „Irgalmas samaritánus” történetében leírt papot és lévitát is, akik állítólag azért kerültek el a vérében fekvő, kifosztott embert, nem segítettek neki, mert nem nyúlhattak egy véres emberhez, vagy éppen egy halotthoz még inkább nem nyúlhattak, mert akkor vallási értelemben tisztátalanokká váltak.

Jézus, amikor látja a maga környezetében ezt a sokféle kínos erőlködést az úgynevezett külső vallásos tisztaságra vonatkozóan, akkor menthetetlenül betekint a mély rétegekbe és rámutat arra, hogy mennyi baj van a szív tisztasága körül. A szív az érzelemnek, az akaratnak, a lelkiismeretnek a központja. Amikor Jézus átvilágítja az emberi szívet, azt állapíthatja meg, amit már az ószövetség Istene is kimondott Jeremiás próféta által: „Csalárdabb a szív mindennél és gonosz az, kicsoda ismerhetné azt.”

Bizony sokszor azért van annyi csalódás az emberek kapcsolatában, mert többet képzelünk a másik emberről, mint ami. Amikor kiderül, hogy nem is olyan tiszta az ő szíve, mint amilyennek képzeltük, amikor rájövünk arra, hogy mennyi alattomoság, kétszínűség, álnokság rejtőzhet egy emberi szívben, akkor fájdalmasan kiábrándulunk egymásból. Nemcsak mi a másiktól, hanem a másik is belőlünk.

Jézus megállapítása szerint – Márk evangélista rögzítette – onnan belülről, az ember szívéből származnak a gonosz gondolatok, házasságtörés, paráznaság, gyilkosság, lopás, telhetetlenség, gonoszság, álnokság, szemérmertlenség, gonosz szem, káromlás, kevélység, bolondság. Mindezek a gonoszságok belülről jönnek ki, és megfertőzik az embert. Amikor mindezt így egy csokorban látjuk, akkor úgy megirtózzunk a saját szívunktól. Különösen amikor betekintünk a Jézus Krisztus szívének tisztaságába. Amikor az ige tükre kerül eléink, és mi abba kénytelenek vagyunk belenézni. Mindenképpen lelepleződünk, és nem állíthatja senki sem közülünk azt, a legrégebb óta imádkozó vagy kegyes életű ember sem, hogy ő teljesen tiszta.

Bizony, Jézus Krisztus azért mondja: „Boldogok, akiknek szívük tiszta”, mert a tiszta szív tudja csak visszatükrözni az ő képét. Mint ahogy a szennyes tükör torzít, mint ahogy a szennyezett ablakon át nem látjuk tisztán a külső világ képét. Ezért kell időnként megtisztítani a tükröt is, az ablakot is, és amilyen erőlködéssel és pontossággal igyekszik a rendszerető háziasszony azon, hogy folyamatos tisztaság jellemezze otthonát, legalább annyira, de még sokkalta inkább kellene törekednünk arra, hogy minden erőfeszítést megtegyünk a szív folyamatos tisztántartása érdekében.

A tiszta szív azonban mégsem az emberi erőlködés szüleménye. Ez csak a járuléka annak az újjáteremtő, megtisztító munkának, amit Isten Jézus Krisztus által végez el. Mert valójában a tiszta szív Jézus Krisztus váltságmunkájának a következménye. Ez az újjászületés ajándéka. Ezt nem lehet megspórolni.

Amikor Dávidot a próféta Nátán megintette az ő paráznaságáért és gyilkosságáért, e két rettenetes bűnért, amivel borzalmasan beszennyezte szívét, akkor fájdalmas felkiáltással kéri Istent: „Könyörülj rajtam, én Istenem, irgalmasságod sokasága szerint töröld el az én bűneimet.” Nagyon sok isteni szeretet kell ahhoz, hogy a sok bűnt eltörölhesse. Ezért kéri tovább: „Tiszta szívet teremts bennem, ó, Isten.”

Tiszta szív: ez az, ami annyira hiányzik ebből az álnok, kétszínű, hamis világból.

A híres orvos, egyben orgonaművész és ugyanakkor teológus Albert Schweitzer, aki századunk egyik kiemelkedő humanistája volt, Lambarenében, Afrika közepén az őserdő mélyén épített kórház körül tartotta vasárnapról vasárnapra hosszú éveken át a néger bennszülött, primitív törzseknek az istentiszteleteket. Nemcsak a testüket gyógyította hétköznap mint orvos, hanem a lelkük tisztaságát is szerette volna előmozdítani. Egy-

szer, amikor épp erről az igéről prédikált, azzal az egyszerű kérdéssel vezette be ezt az ígéhirdetést az egyszerű primitív törzsi életmódban élő embereknek: „Lehet-e szerintek boldog az a falu, amelyiknek sok gonosz törzsfőnöke van?” Persze hogy a négerek ingatták a fejüket a prédikációban feltett kérdésre: dehogyan lehet boldog az a falu, amelyiknek sok gonosz törzsfőnöke van. Még ha csak egy gonosz van, még akkor is boldogtalan az a közösség. Hát amikor sok van és mindegyik a maga gonosz igényeit jelenti be és követeli ki a közösségtől. Tönkremegy az a közösség. Hát akkor lehet-e boldog az az emberi szív, amelyiknek sok gonosz törzsfőnöke van? – hogy éljünk ugyancsak az Albert Schweitzer szavával.

Bizony boldogtalan az a szív, amelyik sokféle gonoszságnak az uralma alatt nyög és megosztódik, mert bizony két dudás egy csárdában nem fér meg – mondja egy régi közmondás. Hát akkor sokféle gonosz indulat hová juttatja azt a szívet, amelyik sokfajta uralkodásnak a színtere? Boldog szív csak az lehet, békés és csendes, mint a mély víztűtő, amelyik fölött a nap ragyogóan süt, és amelyik visszatükrözi csendes víztükrében az ég kékjét. Az a szív lehet, amelyik Jézus Krisztus békéjét hordozza mindig magában. A boldogtalan szív, a tisztátalan szív pedig olyan, mint az a folyó, amelyik a vihar idején megárad, zavarossá lesz és mindent pusztít maga előtt.

Nos, a mai világban azért van annyi értékpusztulás, mert rengeteg az ilyen háborgó, zavaros szív. A tiszta szív ugyanis az Újszövetség eredeti értelme szerint, a Jézus itteni szóhasználata szerint, az osztatlan szív. Az az osztatlan szív, amelyiknek csak egy ura van, és ez az úr maga Jézus Krisztus, a tisztaság királya. Csak az osztatlan szív lehet boldog – mondja Jézus. A megosztott szív mindig meghasonlottságot jelent, és a megosztott élet előbb-utóbb magát számolja fel.

Hogy mit jelent a megosztatlan szív tisztasága és boldogsága, erre nézve rengeteg példát lehetne felsorolni. Éppen egyik legfrissebb olvasmányélményem alapján szeretném alátámasztani, hogy milyen a boldog szív, ami a Krisztus tisztaságában osztatlan marad és egyedül csak őt ismeri el urának.

Egyik börtönélményéről beszámoló lelkész írja le, aki tizennégy évet szenvedett a kommunista börtönökben keresztyén hite miatt, hogy volt mellette egyszer egy tizennyolc éves fiatalember, akit keresztyén hitéért börtönöztek be. A sok kínzás és mostoha börtönkörülmények miatt tüdőbajt kapott. Ezt megtudva, a családja küldött neki száz sztreptomycininjekciót, hátha beengedik a börtönbe és kigyógyíthatják tüdőbajából. A börtönparancsnok, kezéhez kapva a csomagot, magához hívatta a tizennyolc éves tiszta hitű keresztyén ifjút és tudomására hozta: „Itt a gyógyszer, ami az életedet megmentheti. Annak a feltétele, hogy megkaphasd, az, hogy te is adsz nekünk valamit.” Be akarták építeni besúgónak, hogy informálja őket a többi börtönlakóról, a gondolataikról, a beszélőikről, hogy árulja be őket. Ő azt mondta: „Én, amikor a tükörbe nézek, nem szeretnék egy árulóval szembenézni, tehát nem vállalhatom ezt, inkább meghalok.” A börtönparancsnok erre azt mondta: „Gratulálok – és kezet fogott vele –, ezt vártam tőled. Tudtam, hogy tiszta szíved ember vagy, de most van egy másik kérésem. Tudod nagyon jól, hogy a börtönben vannak olyan árulók, akik kétszínűek és két szerepet játszanak. Vannak köztetek, keresztyének között olyan emberek, akik már megjátszották előttünk a kommunistát. Akik azt állítják magukról, hogy már nem keresztyének, de mi ezekben a kétszínű emberekben nem bízhatunk. Ezek azok, akik titeket elárulnak, minden beszédekről beszámolnak nekünk. Ezek okozzák nektek a legtöbb kellemetlenséget és szenvedést. Nos, akkor ezekről informálj minket, és akkor megkapod a gyógyszert és életben maradsz.” A válasz megint egyértelmű és azonnali: „Krisztus megtanított minket arra, hogy szeressük ellenségeinket is. Tudjuk nagyon jól, hogy ezek a kétszínű árulók nekünk mennyi bajt okoznak, de mi nem fizethetünk ezeknek sem az ő gonoszságukért

gonosszal, hanem ezentúl még többet fogunk imádkozni értük. Tehát őket sem fogom nektek beárulni.” Nem sokkal azután csendesen, krisztusi fényel ragyogó arccal meghalt a börtönben. Tizenennyolc évesen, de boldogan, mert tiszta maradt a szíve.

Beszélhetnénk még sok más esetről. Ugyancsak ez az író írja le, hogy saját tapasztalata szerint hogyan maradhatott meg olyan körülmények között az ember tisztaszívűnek. Ezt az írot, mint zsidó-keresztyént, valamikori párttag és elitkommunista lévén, súlyos börtönbüntetésre ítélték. Évekig volt a föld alatt magánzárkában, ahol soha senkit nem láthatott, csak egy halvány kicsi égő pislákoló fölött. A napfényt sem látta hosszú éveken át. Csak a kínzóit látta, akik ütötték. Leírja, hogy milyen volt az agymosásnak a technikája a börtönben. Amikor hosszú napokon, heteken, sőt hónapokon át naponta tizenhat órát kellett ülnenek csendben egy zárkában és hallják magnószalagról ugyanazt: „A kommunizmus jó! A kommunizmus jó! A keresztyénség hülyeség! A keresztyénség hülyeség! Add fel! Add fel!” Ezt kellett hallania naponta tizenhat órán át, az ébrenlét idején. Megkérdezték: Hogyan bírtad? Hogy nem veszítetted el az eszedet? Hogy nem örültél meg? A válasz az volt: az agymosás ellenszere a szívmosás. A Krisztus által megtisztított szív nem tud bemocskolódnai az ilyen aljas, technika hatása alatt sem.

Bizony ezek mind reális események voltak, amelyek bizonyítják, hogy a krisztusi tisztaszívűség nem valami elérhetetlen vágyalom, nem valami üres elmélet, nem valami szép szólam, nem valami vasárnapi csemege, hanem olyan realitás, amit a hétköznapiok mélyeséges poklában is, a gonoszok között is lehet képviselni és megtartani. Az ilyen embereken tud aztán felragyogni a Krisztus fénye, és az ilyen emberek tudják meglátni Istent.

Nagyon érdekesen vezeti végig János az evangéliumának a huszadik fejezetében, a húsvéti történet leírásában azt, hogy milyen is az istenlátás. Háromfázisú. Háromlépcsőzetű. Amikor leírja ott János, hogy kimennek az asszonyok a sírhoz húsvét hajnalán, akkor Máriáról azt állapítja meg az evangélista: egyszer meglátja, hogy a kő el van hengerítve. Azt a görög kifejezést használja, mondom is a görög szót: *blepei*, ami azt jelenti pontosan: megpillantotta, hogy nincs ott a kő. Ez még nem a végső látás, ami igazi meggyőződésre vezet, ez csak futólagos megpillantás. De továbbvezeti a látás leírását az evangélista, amikor azt olvassuk, hogy Péter is megérkezik a sírhoz, és Péter már egy más görög kifejezésű látás szerint elképzeleti azt, hogy mi történhetett itt. Itt egy bizonyos teoreti görög szó használatos, ami a *teória* alapszava, vagyis egy elmélete, egy elképzelet lett arról, hogy mi történhetett ott. De ez még mindig csak emberi szintű elképzelet. Akkor olvassuk tovább, hogy János is bemegy a sírba, és itt egy harmadik szó van a látásra vonatkozóan, a *horao* görög szó, és ez pontosan azt jelenti, hogy túllátni a felületen, meglátni a titkok titkát. Olyan látás ez, aminek a folytatása a hit.

Azt olvassuk ott a János evangéliumának a huszadik fejezetében a János látásáról, hogy az a tanítvány látott és hitt. Máriáról, Péterről nem olvassuk azt, hogy az ő felületes megpillantásuk vagy teóriájuk, elképzeletes látásuk nyomán hinni tudtak volna rögtön. De amikor János túllátott az üres síron és meglátta az üres síron túl a valóságot, a feltámadt Krisztust, akkor hinni tudott. Ezért volt boldog.

Nos, ilyen látásra van szükségünk nekünk.

Ó, hányszor de hányszor felületes a látásunk: valamit megpillantunk az Isten titkából, aztán futunk tovább, és ismét leköt az, ami a hétköznapiokban csak a testi szemekkel látható, és marad a szív hitetlen vagy kishitű. Vagy néha csak elképzeletünk, teóriánk van az Isten dolgairól, de nem tud az elevenünkbe vágva kimozdítani a hitetlenségünk-ből. De íme a János látása! Az a boldog látás, amikor a szív megtisztul a hitetlenségtől, a kételkedéstől. Túllát az emberi szemnek látható valóságon, és meglátja azt, akinek a látása boldoggá teszi az embert.

„Boldogok a tisztaszívűek, mert ők Istent meglátják.”

Emlékszünk, a János leírása szerinti evangélium tizennegyedik fejezete tanúskodik arról, hogy Filep mondja a tanítványok nevében Jézusnak: „Uram, látni szeretnénk az Atyát.” Erre Jézus ezt mondja: „Aki engem látott, látta az Atyát.” Ezért boldog az olyan ember, aki már a hitnek a tiszta világoossága szerint ismeri Krisztusát és végleg, osztatlan szívvel egyedüli Úrnak csak őt ismeri el a szíve felett.

Megint csak idéznünk kell a már többször is idézett francia írónak a mondását: „Helyesen csak a szívével lát az ember.” A tiszta szívével, tehetnénk most már hozzá a krisztusi boldogmondás jegyében. Íme, ezért kell vágyakozni a tiszta szív után. Ezért kell szinte rimánkodó könyörgéssel ostromolni az eget, mint Dávid, akire ránehezedett a kettős bűn súlya: „egészen moss ki engemet az én álnokságomból, tisztíts meg engem izsóppal, és tiszta leszek, moss meg engem, és fehérebb leszek a hónál”.

Amikor ilyen égő vágy támad a szívben, ez már azt jelzi, hogy megundorodott az a szív a saját tisztátalanságától és megkívánta a krisztusi szív tisztaságát. Az ilyen ember azt mondja, hogy ezentúl csak ennek a Krisztusnak a tisztasága szerint akarok járni osztatlan szívvel. Akkor is, ha bármilyen következménye lenne, ha ez a világ a maga gonoszkodásával nem tudná bevenni és elutasítaná ezt a tisztaszívűséget, ha talán gyalázná, ha talán szenvedést okozna ezzel nekem, akkor sem adom fel a Krisztusban megtalált tisztaszívűséget, mert ez tett boldoggá engem és ezt a boldogságot már soha senki el nem veheti tőlem, ha teljesen osztatlan szívvel azonos lettem azzal, aki az Isten szíveként dobog ebben a világban: Jézus Krisztussal. Ámen.

Visky János

A nagy parancsolat

Alapige: Lukács 10,25–28

Bibliaolvasás: 5Mózes 6,4–16

Egy kérdező ember áll előttünk az alapigében. A másik oldalon ott van a kérdezt, aki nem más, mint az Istenember, maga Jézus Krisztus.

Olvastam egy súlyos betegről, aki betegsége kezdetén még tele volt kérdésekkel. Amikor a lelkésze meglátogatta, nemegyszer kérdezt fontos dolgokat tőle. Akkor még reménykedett a gyógyulásban, holott a környezetében az orvosoktól kezdve mindenki tudta, hogy a végét járja. Aztán ő is ráébredt arra, hogy nemsokára itt a vég. Attól kezdve többet már nem kérdezt, többet már semmi sem érdekelt, teljes közönnyel várta a minden mindegy hangulatában az elkerülhetlent. Ahogy ez a halálos beteg ember nem kérdezt többé, attól a perctől kezdve vált az élők számára halottá. Mert amikor az ember már nem kérdez, az annak a jele, hogy semmi érdeklődés nincs benne. Amikor az embernek nincsenek már kérdései, az azt jelenti, hogy földad mindent; hogy már a visszafordíthatatlan halál állapotába került. A kérdés tehát az élet jele, az érdeklődésé.

Itt azt olvassuk, hogy ez az írástudó kísértő szándékkal kérdezi meg Jézust. Nagy kérdés az, hogy ma miért jöttél ide, kedves testvér. Milyen kérdést hozol a szívedben? Mi az, ami leginkább foglalkoztat, és egyáltalán, ha kérdéseid támadnak, hova indulsz a kérdéseiddel? Kinek teszed fel ezeket? Ha már kérdezel, ha már jó helyen kérdezel, ha már Jézusnál érdeklődsz, akkor vajon hogyan kérdezel? Ez is nagyon fontos: hogyan kérdezel?

Azt olvassuk ugyanis alapigénkben, hogy ez az írástudó kísértő szándékkal kérdezte Jézust.

Egyszer egy apa arra nevelte gyermekeit, hogy amikor rosszat mondanak valakiről, akkor rögtön próbáljanak valami jót is elmondani róla. Erről az írástudóról nagyon sok

rosszat mondtak el már az igehirdetők, a bibliaolvasó emberek. Azt, hogy rosszindulattal közeledett Jézushoz, hogy leselkedett utána, hogy meg akarta fogni Jézust az ő beszédében, mint sok más írástudó és farizeus társa. Most hadd mondjunk hát valami jót is erről az írástudóról, mégpedig azt, hogy ez az ember odajön Jézushoz, és noha rosszul kérdez, de jót kérdez. Ő a jót kérdezi, igaz ugyan, hogy rosszul. Jó kérdést tesz fel az egyedüli Jónak, Jézusnak.

Ez a pozitívum ebben az emberben. Ezt kell nekünk megtalálnunk a negatív beállítottságú emberekben is. Azokban is, akik talán hamis szándékkal közelednek Jézushoz. Akik tele vannak vegyes érzelmekkel, akikben annyi kérdés kavargat tisztázatlanul. Akik annyi mindent rosszul gondoltak, rosszul kérdeztek és rosszul tettek. Azokban is lehet pozitív tulajdonság. Jézus is észrevett valamit ebben az emberben, és végül azt mondhatta: jól feleltél, mert jól jöttél hozzám, noha rossz szándékkal tetted fel a kérdést, de mégis a legjobb kérdést tetted fel. A legfontosabb kérdéssel jöttél ahhoz, aki az élet legfontosabb kérdésére válaszolhat neked.

Ne ess kétségbe, kedves testvér, akkor sem, ha kavarnak benned a letisztázatlan kérdések. Akkor se ess kétségbe, ha a letisztázatlan kérdéseid miatt tisztázatlan az életed. Ne ess kétségbe, mert még mindig megkérdézhető Jézus. Még mindig jöhetsz és jót kérdezhetsz a Legjobbtól. Mégpedig az élet legfontosabb kérdésében érdeklődhetsz Jézustól. Magától az Élettől.

Ez az ember az élet felől érdeklődik. Mégpedig az örök élet felől. Az ember legnagyobb kérdése maga az élet. Az élet legnagyobb kérdése pedig az, hogy mi lesz azután, amikor ennek a látható részének a földön vége lesz.

Mi lesz azután?

Ez a kérdés előbb-utóbb mindenkit szorongatni kezd. Ha talán bolondos fiatalosan nem törődsz vele, de meglelt korodban már fontossá válik ez a kérdés. Ha meggondolatlanságunk idején nem gondolunk arra, amire a leginkább gondolnunk kellene, eljön az idő, amikor az ember az élet olyan szorításába kerül, vagy az élet olyan mélységes sötéttségébe szorul bele, mint Jónás a cethal gyomrába, amikor felismeri, hogy mi a legfontosabb a számára. Amit Jónás is kimondott: aki a hiábavalóságra figyel, az kiesik az isteni kegyelemből, de aki a legfontosabbra figyel, arra kérdez rá, mégpedig a legjobb helyen, annak jön a szabadulás, mint a Jónás életében. Mert miután felismerte a legnagyobbat és legfontosabbat, kivetette őt a cethal a szárazra, szilárd talaj került a lába alá.

Mikor letisztázódnak benned is a legfontosabb kérdések, akkor fog szilárd talaj kerülni a lábad alá. Akkor meg tudsz majd állni, ki korábban inogtál, bukdácsoltál, megcsúsztál, és akkor el tudsz indulni határozott léptekkel az isteni cél felé, mint Jónás Ninivébe. Ki tudod mondani akkor, amit ő kimondott: megadom fogadásimat, Uram. És megadta. Elmondta Ninivében az isteni üzenetet, és teljesítette azt, amit Isten reábizott.

Igen, lehet, hogy rosszul kérdezzünk sokszor, de az már nagyon jó jel, hogyha éppen azért vagy a templomban, egy bibliai közösségben, egy imádkozó körben, azért keresed meg egy hitben erősebb testvéredet, azért ülsz le bizalmasan beszélgetni valakivel, akiben meg tudsz bízni, aki nem fecsegi ki titkaidat, hogy végre ezeket a nagyon fontos kérdéseket tisztázhassd Isten színe előtt.

Nézzük meg, hogyan közelíti meg ez a törvénytudó Jézust.

Azt olvassuk, hogy a megkísértés szándékával, nem őszinte szándékkal közelíti meg Jézust. Így szólítja őt: Mester! Ez azt jelenti, tanítómester. Ez az írástudó, aki egyben Izrael népének tanítója is. Ez az ember egyenrangúsítja Jézust önmagával, mert ő maga is, az írástudó is, tanító mester. Jézust nem hajlandó másképp nevezni, csak ugyanúgy, mint önmagát. Egyenrangúsítja Jézust önmagával, alább szállítja az önmaga szintjére.

Lekicsinyíti Jézust. Nem Isten fia ő az írástudó szemében. Nem a világ Megváltója, hanem csak egy tanítómester a sok közül. Talán olyan, mint ő maga.

Amikor így közelíted meg Jézust: végül is ő sem több, mint más, végül is ő is csak egy ember, vagy amikor így közelíted meg a másik testvért, függetlenül attól, hogy milyen rangja van a világ szerint. Függetlenül attól, hogy milyen talentumai vannak neki, hogy mennyire megbecsült ember a világban, vagy mennyire odaadó Isten szőlőskertjében mint Isten szolgálója. Ha így közelíted meg a másikat, bárki legyen az, te le akarod szállítani a magad szintjére, a rangjától egy kicsit meg akarod fosztani, máris az ige ellen cselekszel. Mert azt mondja az ige, hogy egymást különbnek tartsátok magatoknál. A másik embert, függetlenül attól, hogy az kicsoda, különbnek tartsd magadnál.

Ez az írástudó Jézust nem tartotta különbnek magánál. Ezért szólítja így, mintegy közönségesen: Mester! Hát gyógyuljunk ki ebből a közönségességéből, és szólítsuk meg a másikat egy kicsit több kedvességgel, egy kicsit több tiszteletudással, egy kicsit úgy, hogy fölnézzünk rá. Még talán akkor is, ha nem érdemi meg, hogy fölnézz reá.

Te gyermek, az édesapádat, az édesanyádat szólítsd úgy, mint aki több nálad. Talán látod a hibáit, talán nem érdemi meg, hogy jobban tiszteld, mint önmagadat. Vagy te szülő, szólítsd úgy meg a gyermekedet, hogy tiszteld benne az Isten teremtményét, sokkal inkább, mintsem megérdemi. Sokszor engedetlen, rakoncátlan, makacs, sokszor bosszúságot okoz neked, akkor is úgy szólítsd meg, mint a teremtés koronáját. Úgy, mint akiben Isten meg akarja dicsőíteni önmagát. Ha így közelítenék meg egymást mindig, biztos, hogy nem értékelnék le a másikat, hanem segítenék az önbecsülésében, segítenék abban, hogy többre értékelje magát, segítenék abban, hogy megtalálja a maga értékes helyét a világ rendjében, az Isten országának a rendjében.

Ki az hát neked, akitől kérdezősködsz? Ki az a Jézus Krisztus, akivel annyiszor szembesülsz? Ki az neked, aki íme, még mindig rendelkezésedre áll, aki azért adott esélyt arra, hogy ma újból hallgasd őt, hogy végül is eljőjjön az idő, amikor úgy közelíted meg, hogy méltó hozzá, a mindenség Megváltójához, világ Urához.

Miért tértél ma be ide? Mert ugye, ha csak szokásból, akkor semmi értelme nem lesz. Ha csak azért, mert otthon nincs mivel agyonütni a vasárnap délelőtti időt, megint csak semmi értelme nem lesz. Ha viszont azért, hogy úgy kérdezz reá Jézusra ismét, mint ez az írástudó, még egy kísérlet szándékával, akkor talán van esélyed arra, hogy ne kelljen többé más úton, hamis utakon, hamis helyeken, hamis lehetőségekkel kísérletezned.

Ez az ember úgy jön Jézushoz, hogy sok eddigi kísérletezés, kérdezés, érdeklődés után most még egy utolsó nagy próbálkozást visz véghez. Ha így jössz, akkor is van esélyed, mert íme, kiderülhet, hogy miközben kísérletezési szándékkal környékezed magát az Istent, ő akkor is komolyan vesz téged, mint ahogy komolyan vette Jézus ezt a kísérletező szándékú és őt megkísérteni akaró írástudót.

Jézus a kísérletező szándékkal kérdező ember kérdésére kérdéssel válaszol. Az felteszi a kérdést: Mit cselekedjem, hogy az örök életet vehessem? Mit cselekedjem? Jézus nem egy az egyben válaszol.

Olyan sokan álltak már le az Isten útján és cövekelték le ennél a lehetetlennek látszó fordulatnál, hogy hát miért nem mondja meg Isten konkrétan, hogy mit cselekedjem. Olyan könnyű lenne, ha megmondaná. Mit cselekedjem, hogy tényleg örök életem legyen? Mit tegyek, hogy szabaduljak kínos helyzetemből? Mit tegyek, hogy végre ne legyen már ellenségem? Mit tegyek, hogy ne nézzen már reám görbén anyósom meg a feleségem? Mit tegyek, hogy a férjem ne legyen többé durva hozzám? Mit tegyek, hogy a gyermekemet megnyerjem és a bizalmamba besegítsem? Mit tegyek, hogy az elhidegült szomszéd ismét rám köszönjön? Mit tegyek, hogy egyik gyermek és a másik gyermek közt a megromlott viszony helyreálljon? Ó, hány és hány kérdés feszül bennünk, és

nem jön az egyenes válasz. Olyan jó lenne egy tömondatban hallani a választ: ezt tedd és biztos minden helyreáll.

Mert valamivel távolabb kell visszanyúlni a megoldás megtalálásához. Ezért kérdez Jézus sokszor – nem csak itt ebben az esetben – az emberi kérdésre kérdéssel.

Azt kérdezi a törvénytudótól: mint van megírva, mint olvasod a törvényben? Vissza-utal a cselekvő szándékú ember kérdésétől a már korábban cselekvő Istenre: Te ember, nagy buzgósággal, tényleg őszintén cselekedni akarsz? Igaz ugyan, hogy én kételkedem ebben, mert tudom rólad, hogy csak a megkísértés szándékával teszed fel ezt a kérdést, ami nagyon jó kérdés különben, de az igazság az, hogy eszed ágában sincs cselekedni azt, ami téged elindítana az örök élet felé. Eszed ágában sincs cselekedni azt, ami következik az isteni cselekedetekből, melyek eddig veled megtörténtek. Ezért utal vissza Jézus arra, amit Isten cselekedett eddig. Ember, te a saját jövődö tetteid felől kérdezősködsz, miközben eszed ágában sincs, hogy tegyél valamit, hogy az örök élet felé irányuljon az életed. Hát akkor hadd beszéljek neked arról – mondja Jézus –, amit Isten előzetesen már megtett érted. Mert végül is nem az a fontos, nem az a legfontosabb, hogy mit teth az ember, hanem az a sorsdöntő, amit már előbb megtett Isten.

Az az életbe vágó kérdés, ami az Isten életébe vágott, ami a Jézus életébe vágott halálós vágással a kereszten, amikor megkorbácsolták, amikor töviskoronával koszorúzták meg a fejét, amikor durva vasszegekkel átverték a testét. Amikor valóban az életébe vágtak, amikor meggyilkolták. Csak hogy éppen megölni nem tudták, mert íme, harmadnapra feltámasztotta őt Isten. Hát ezt cselekedte Isten.

Akkor kezd cselekedni Isten, amikor az ember a maga cselekvéssorozatában nem képes többre, csak belevágni durván, gyilkos szándékkal az Isten életébe. Mikor én nem vagyok képes többre, csak arra, hogy írástudó létemre, bibliás ember létemre, templosos létemre és imádkozó ember létemre belevágjak a másik becsületébe, a másik tisztességébe, s másik tisztaságába, belevágjak a másik emberségébe. Erre vagyok én képes. Ha ezt nem ismerem fel a már értem előbb cselekvő Isten közelében, a golgotai kereszt tövében, hogy igen, én csak erre vagyok képes, akkor én mind kérdezősködköhetem, akkor én mind mondhatom: Uram, én már cselekedni akarok valamit – mert hazudok. Mert nem igaz, hogy cselekedni akarok olyasmit, ami belevágna az én lényembe, az én önzésembe, a magam szeretésébe, a nagy énem büszkeségébe, mert ez az, amit nem akarok cselekedni. Megvan bennem a szándék a jóra, mondja Pál apostol, de nincs erőm véghezvinni. Két ember tusakodik bennem, az egyik akarja a jót, de a másik nem tudja végbevinni. Ó, én nyomorult ember, kicsoda szabadít meg engem e halálnak testéből? Szabadíts meg engem e rettenetesen feszítő kettősségből.

Mikor a tékozló fiú felkiált és térdre roskadva kipréseli valahogy az atya előtt: Vétkeztem! – akkor ezzel azt mondta szó szerint, pontosabb fordításban: részekre szakadtam. Igen, mert a bűn belevágott az életembe és részekre tépte az életemet, azt, amit Isten egyetlen egészként teremtett. A bűn az, ami belevág a családom életébe és szét akarja tépni annak békés egységét, és a bűn az, ami belevág a gyermekeim testvéri közösségének az életébe és szét akarja szakítani a testvéri közösségük szálait, és a bűn az, ami belevág nemzetek életébe és azt akarja, hogy ne értsék meg egymást.

Íme, amikor ezt felismerem és rájövök, hogy milyen életbevágó kérdés, hogy végül is mit cselekedjem hát, hogy ez az élet az örök élet előkészítése legyen, hogy ez az élet ne legyen kibírhatatlan, hogy az élet olyan legyen, aminek látható földi lezárása után legyen érdemes és méltó folytatása. Mert mi az örök élet? Egyszerű a válasz: ennek a folytatása. Akarod így folytatni örökké? Ugye nem? Akarod a hozzátartozóid életét így folytatódva látni örökké? Ugye nem?

Ezért kell feltenni, most már nem kísértő szándékkal, most már nem hamiskásan, hanem nagyon őszintén a kérdést: Mester, mit cselekedjem, hogy az örök életet vehessem?

Jön a válasz a Jézus kérdésére: Mint van megírva, mint olvasod? Az írástudó nagyon jól tudja, úgymond tízesre felel. Jó tanuló ez az ember. „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből – nem hagy ki egy szót sem –, és a te felebarátodat, mint magadat” – még ezt sem hagyja ki. Tudja, hogy nem elég Istent szeretni. Azt is tudja, hogy a felebarátot is kell szeretni.

Azt is tudja, hogyan kell Istent szeretni, és azt is, hogyan kell a felebarátot szeretni. Tudja elméleti szinten. A ráció szintjén, de sohasem tudta a szívével. Sohasem tudta, mert nem akarta szeretni felebarátját. Mert nem akarta szeretni soha az ő Istenét teljes szívből, teljes lélekből és minden erejéből. Ezért jön hamisan kérdezni, ezért kétszínű a kérdése. Ezért kétszínű az élete, mert sohasem akarta őszintén szeretni sem az Istent, sem az embert.

Idézni viszont tud. Idézni a bibliát oly könnyű. Még akkor is, ha első olvasatra idegennek tűnik, mert később belejön az ember, betanulgatja.

Sokszor csodáljuk a Jehova Tanúit, hogy fűjják, persze csak egy-egy idézetet innen-onnan kiragadva, aztán csodálhatjuk a többi neoprotesztánsokat, hogy miként tudják idézni a szombatpártiak a szombatra vonatkozó dolgokat, a felnőttkeresztség-pártiak a felnőttkeresztségre vonatkozó dolgokat. Tudjuk mi is idézni az Írást. Az ördög is tudta pontosan idézni az Írást a megfelelő helyzet szerint, a Jézus negyvennapos megkísértésekor. Csakhogy valahogy úgy jár a Bibliát jól idézni tudó ember, mint az a kisgyermek, akit édesapja éppen földrajzleckéből kérdezgetett ki és egy kevésbé ismert afrikai országról, Zambiáról volt szó. Elfűjja a gyermek a szöveget, pontosan elmond az országról mindent. Akkor előveszi apuka a térképet, kitergeti a gyermek elé, és azt mondja: Na most, kisfiam, nagyon jól feleltél, csupán az a kérésem, mutasd meg a térképen, hol van az az ország. A gyermek ide is teszi az ujját, amoda is, Afrikára, Ázsiára, és kiderül, nem tudja, hogy hol van Zambia.

Így jár az az ember, aki csak idézni tudja az Írást. Idézni akár a szeretettel kapcsolatosan is. Helyesen idézni azzal kapcsolatosan is, hogyan kell szeretni Istent, hogyan kell szeretni a felebarátot. Helyesen idézi, recitálja az Írást, csak nem tudja, hol a szeretet. Csak nem látszik ki a szeretet az életéből. Csak halvány fogalma sincs arról, hogyan kell ezt gyakorolni. Hogyan kell azt gyakorolni, hogy a másik életében a gonoszság a szeretet melegétől elkülönüljön. Hogyan kell ezt a szeretetet felfokozott hévvel ráirányítani az emberek szívére, hogy azok felengedjenek.

Ezért mondja Jézus végül: „ezt cselekedd és élsz”! Nem állt meg Jézus a válasznál, az ember megdicsérésénél. Ott, hogy csak azt mondja: jól feleltél. Mert akkor csak úgy járt volna, mint az a diák, aki jól elszavalta a szorzótáblát, de közben ha elküldte az anyukája bevásárolni, nem tudott összeszorozni két számot és becsapták az üzletben. Hát ezért van annyi becsapott ember. Ezért van annyi, a Sátán által becsapott ember, mert idézni tudjuk, felmondani tudjuk. Csak hogy cselekedni még kevésbé tudjuk.

Ó, Uram, ments meg minket az ilyen jellegű bukástól, mert hiába megy át a felmondás vizsgáján, ha megbuksz a cselekvés gyakorlatában. Hiába megyünk át Isten előtt az idézgetés vizsgáján, ha megbukunk a Gonosszal szemben, mert nem tudjuk szeretni azt, akiben a gonosz helyet kapott. Nem a gonoszt kell szeretni, nem a bűnt kell szeretni, nem a bűnt kell dédelgetni, ne a bűn legyen az én felebarátom – majd kérdezi ez az írástudó, hogy kicsoda az én felebarátom –, hanem a bűnös. Hanem az, ahogy majd Jézus értelmezi azt, amit ez az ember jól tudott idézni.

Mert abban, ahogyan Jézus értelmezte, megélte, cselekedte az írástudó által csak idézett parancsát a szeretetnek, benne van az is, hogy rendelkezésedre állok. Mert a sze-

retet itt kezdődik. Szabad vagyok a számodra, rendelkezésedre állok. Mindenben kész vagyok szolgálni neked. Kész vagyok segíteni rajtad. Kész vagyok kivezetni téged a mélységből. Kész vagyok együttérezni veled. Itt kezdődik a cselekvése annak, amiről nem elég szép leckéket felmondani.

Íme, így cselekedd azt, amit az az írástudó csak idézni tudott, és akkor megtapasztalod, drága testvérem, hogy Jézus Krisztus szeretetének az uralma látható lesz közöttünk, rajtunk is. Ámen.

Zsiskú János

Jézus hajójában

Alapige: Máté 14,22–32

Bibliailvasás: Jónás 1,6–16

„Kényszeríté Jézus az ő tanítványait...” Felmérhetetlen áldás reánk nézve Jézus kényszerítése. Zergi Gábortól olvastam a Reformátusok Lapjában, hogy egyik egyházközségben újraalakult az énekkar. Mikor már ment volna minden, a tenor szólam alapembere kezdett a próbákról kimaradozni. A karmester számon kérte, mért mulaszt? Erre a kérdezett azt válaszolta: tudja, én még dalárdában sem tudom azt elviselni, hogy nekem valaki dirigáljon!

Ezek és ilyenek vagyunk mi. Az a jó magyar önértetünk ágaskodik bennünk, ha valaki befolyásol, mai szóval presszionál minket. Sajnos Jézusnak sokszor kell minket önmagunk ellen és önmagunk érdekében valamire késztetnie, kényszerítenie. Jézus bánásmódjába beletartozik a Zsolt 32,8 verse: Bölccsé teszek és megtanítlak téged az útra, amelyen járj: szememmel tanácsollak téged.

Ennek nemigen szoktunk engedni, és jön, jönnie kell Jézus második bánásmódjának: ne legyetek okatlanok, mint a ló, mint az öszvér, amelynek kantárral és zabolával kell szorítani az állát, mert nem közelít hozzád (Zsolt 32,9).

Kényszerít minket Jézus. Mi lenne, ha ezt nem tenné, nem folyamodna kantárhoz, zablához? Valamennyien a tágas kapu és széles út pászmáját járnánk. A szoros kapuhoz és a keskeny úthoz (Mt 7,13) feltétlen szükségünk van Mesterünk kényszerítésére.

Nekem mindeddig mentést, megtartatást jelentett Jézus kényszerítése. Azt tette velem az én Uram, amit annak idején cselekedett Lóttal és az ő családjával: mikor pedig késedelmeskedék, megragadák a férfiak az ő kezét, és két lánya kezét, az Úrnak iránta való irgalmából, és kivivék őt (1Móz 19,16).

Visszapergetve magam előtt lefolyt életem filmjét, olyan jó látnom, hogy Jézus rajtam, ellenem elkövetett „erőszaktelei” mind-mind ilyen Sodomámból, önmagamból való kitelepítések voltak, az Úrnak irántam való irgalmából.

„...hogyan szálljanak hajóba”. Egy hajóba terelt be, kényszerített mindenkit belépni Jézus. Téged is behajóztak három csepp vízzel, a keresztség szentségével egy ilyen hajóba, hitbe, anyaszentegyházba. Nincs más, nincs több, nem lehet cserélni!

A jó múltkorjában hallgatom a Kossuth rádiót. Bolgár György műsorában, a „Beszéljük meg!”-ben, egyik hallgató felteszi a kérdést a neves rovatvezetőnek: Mondja, Bolgár úr, ki a csoda veszi és veheti komolyan még nálunk azt a politikusnőt, aki MDF-esként kezdte, aztán átállt egy másik párthoz, annak képviselőként országgyűlési alelnök is volt, majd onnan kilépve (léptetve) most pedig megalakította a maga negyedik pártját. Testvéreim! Van váltóruha és váltóláz, még váltófutam is van, de nincs váltott hit és bárkák, egyházak, vallások közötti válogatás!

Az elmúlt nyár aranyesőt hozott a magyar sportnak. Kajak-kenusaink mondhatni tartottak, hullt az éremeső a nyakukba. És mikor osztották az érmeiket, játszták a himnuszt,

rögtön utána így nyilatkoztak az érmesek: hát szép, szép, de mi lett volna, ha nekünk is olyan hajóink, kenujaink, evezőink lehettek volna, mint a nyugatiaknak. Azzal, azokkal, azokon még több, még sárgább plecsniket vívtunk volna ki.

Sajnos ezeket a mi erdélyi kis református hajóinkat, templomainkat és templomhajóinkat nem építették olyan luxusjachtoknak, mint a most gombamód épülő, nagyjából újabb keletű felekezetek imaházait.

Az a „hajó”, amelyben téged megkereszteltek, lehet, hogy egyszerű bárka, lenézett, himbáló tekenő, de a tied.

Kezd eluralkodni sokakban a válogatás szelleme. Az autópiciakon is extrákkal árusítják a gépkocsikat: légkondicionáló, légszák, szervofék, automata sebességváltó. Mindenütt fogják az utast, a vevőt.

Tudok-e így is és itt is megelégedett, hálás lenni az én ütött-kopott viharvert hajómért? Beérem-e vele? Elmondom-e, legyen hála érette Istennek, hogy én ilyet is kaptam. Nekem még ez is sok, lehet, hogy ilyet sem érdemeltem.

Az én belényesi bárkám, hajóm és szentegyházam 218 éves. Öreg már, de ő az én édesanyám, lelki édesanyám. Mindig meghatódva köszönöm meg Istennek, hogy minket egymásnak adott. Ő küld és kényszerít utasokat, igehallgatókat vasár- és hétköznap, bűnbánati héten és ünnepnapokon ebbe a hajóba.

„...menjetek át a túlsó partra”. Tasnádszántón gyermekkoromban vasárnaponta kijárogattunk a vasútállomásra. Elnéztem sokszor azokat a lapos tehervagonokat, melyek Zsibó felől homokot, sódert szállítottak. Mindenik kocsis első bal oldalán volt egy kis ketrec, fonott drót mögött egy felcsirizelt szállítócédulával. Azon ott volt a feladó és a célállomás megnevezése. Akkor és onnan tanultam meg, hogy mi emberek is valamennyien „meg vagyunk címezve”. Az indító állomás más-más mindenikünkénél. Szilágyság, Kalotaszeg, Bánát, Székelyföld. Sokfelől indulunk. De a végállomás mindenikünk számára ugyanaz: a túlsó part.

Miért Isten szolgálja, mindig hálát adok érte Uramnak, hogy hosszú lelkészi pályám során én láthattam ilyen megcímzett életet élő embereket. Református kálvinista híveim voltak. Még csak nem is valamelyik kegyességi irányzat követői. Csak talán sokszor imádkoztak ők is a költő Áprily Lajossal (Kérés az öregséghez) így: a túlsó partot látó révülésben a „Készen vagy?”-ra azt felelni: készen.

„...míg ő elbocsátja a sokaságot...” Újabban általános szokássá kezd válni egyes gyülekezetekben, hogy istentisztelet végeztével a lelkész és sok helyt a kurátor és vendég igehirdető a kijárat ajtó előtt kezét fognak a távozó hívekkel. Mondanak egy-egy köszöntést, búcsúszót, áldást is. De milyen jó annak, akit Jézus bocsát el, áldást adóan. Akit nem csak a pap, kurátor bocsát el, hanem maga az, aki mondja: ímé, én veletek vagyok, veled maradok.

A mesében elváláskor a jó szellemek adnak rendszerint valamit protezsáltjaiknak. Varázsgyűrűt: húzd fel az ujjadra, ha bajban leszel, forgasd meg háromszor, jövök segíteni. Varázssípót: fújj bele, megjelenek. Jézus mindig úgy bocsát el, hogy ígéri: nem hagylak el, sem el nem távozom tőled.

„...felméne a hegyre magánosan imádkozni”. Gyermekkorom feledhetetlen emléke vénkisasszony keresztanyám falán egy gobelin: Jézus az Olajfák hegyén. Volt imádkozó édesapám. De én az imádkozó Jézust nem tőle, hanem arról a gobelinről kezdtem el megismerni. Messze, a háttéri völgyben látszottak Jeruzsálem lapos tetejű házai. Itt fenn Jézus ült egy sziklán. Feje felett dicsfény. Arcán gyötrődés. Az éjszakát kísértetiesen világította meg a jeges, hideg, dermedt holdfény. A Mester egész lényén látszott, hogy tusakszik, övéért dörömböl Istennél.

Ez az értem is imádkozó Jézus mindig megmaradt bennem. Katarzisaim, lelki váltságóráim idején tudtam, hogy könyörög értem. Azóta mindig hallom a Lukács 22,31–32 verseket: Simon, Simon! Ímé, a Sátán kikért titeket, hogy megrostáljon, mint a búzát. De én imádkoztam érted, hogy el ne fogyatkozzék a te hited, te azért idővel megtérve, a te atyádfiait erősítsed.

Van minket, engem vigyázó Jézus. És... túl a hatodik x-en, még most sem türelmetlen velem szemben, nem azt mondja, elég volt, nem mentem veled semmire, hanem azt mondja: idővel meg fogsz térni. Még én is, még te is.

Sokszor emlékszem manapság arra a kótyavetyére, árverésre, melyen Kálvin János kevés ingóságát elprédálták. Utolsóinak maradt egy szerény kis perzsaszőnyeg. Kénytelen-kelletlen akadt rá vevő. Meg is adta érte a megszabott összeget. Amikor napfény felé tartotta a megvásárolt portékát, visszakérte az árat: de hiszen ez a közepén teljesen ki van koptatva. Igen. Kálvin imádkozó térdei koptatták el a közepét.

Imádkozott Kálvin, imádkozom én is, imádkozunk mi is. De mindez mit ér, ha Jézus nem esedezik értünk?

Amikor Szilágyzoványról költöztünk Belényesre, a tehergépkocsi karakterében utazó szekrényeink közé, hogy a pulitúr a dörzsöléstől le ne kopjék, mind odaraktuk a perzsa faliszőnyegeinket. Úgy koptatta ki őket a súrlódás, mint Kálvin térdei az ő imaszőnyegét. Nem tudtuk őket mai napig sem pótolni. Elnézem őket lakásunk padlóin, és mind arra gondolok, ha nem a bútorszállítás, hanem az én térden való imádságaim koptatták volna ki őket ennyire, ezek az én buzgó, alázatos térdepléseim sem jelentettek volna számomra olyan védelmet, mint az, hogy az én Uram, Jézusom érettem imádkozott.

„A hajó pedig immár a tenger közepén vala, a haboktól háborgattatva, mivel a szél szembefújta vala.” – Belehallgatok a Kossuth rádióba. Valamilyen egykori ellenzéki mondja a magáét: pedig a szél mindéig arcunkba fúj... Arra gondoltam, hogy a tanítványok hajója, Pál apostol hajója, Jónás hajója mindig széllal szembe navigált. Nem dagasztották vitorláinkat cirógató „főn”-ök, nem birizgálták arcunkat kedvező passzátselek.

Szembeszél van, és ezek a hétpróbás vadevezősök, a Genezáret-tó tengeri medvéi nem mennek semmire. Este indultak útnak, már-már szürkül, itt van az éjszaka negyedik része, és ők még mindig a tenger közepén vesződnek. Izraelben az éjszakát négy egyenlő részre osztották fel: 6–9, 9–12, 12–3, 3–6 órára. Lehet, hogy nem is a szélvihar volt a hiábavaló lapátolásnak, evezésnek okozója, hanem a jézustalanság? Nélküle van az sokszor, hogy szakítjuk el a hámot, törjük el a lapátnyelet, evezünk, erőlködünk, de nem megyünk semmire. Nem azé, aki akarja, nem is azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené (Róm 9,16). Akiknek Isten valami (Valaki) többet, másat, nagyobbat akar adni az érvényesülésnél, azoknak útját elgátolja. Kudarccal, próbával, szenvedéssel, szembeszéllel.

Hajótörés fenyegeti őket. Megkezdődik a versenyfutás a pusztá, fizikai létük minden áron – ha kell, a másik megnyuvasztásának árán is – való megmentéséért. Egymást érték a gyors, katonás, pattogó vezényszavak: merjed kifelé, ne lazsálj, te csak színleled az evezést! Következett az egymás megleckéztetése, bíráló szavak, bűnbakkeresés, mindig a másokban. Túl gyorsan, túl lassan evezel, csak félig mered azzal a vederrel. Már következett volna a tettelegesség, egymás nyakának markolásása, vízbe fojtása.

Mindez megjárná, és magyarázatot is találhatnánk rá, ha nyolc olyan apostol palotaforradalma lett volna mindez, kiket csupán a tanítványság laza szálai fűznek egymáshoz. De ott két testvérpár is volt. Zebedeus fiai: Jakab és János, és a Jóna fiai: András és Péter. Ők is egymásnak estek, úgy, mint testvérek. Ha így egymásnak rontottak a vértestvérek, a hittestvérek, a többi nyolc apostol hogyan igyekezett volna túltenni a fivéreken egymás pocskondiázásában? Jézus nélkül így szeretjük mi egymást, vér- és hittestvérek.

„...az éjszaka negyedik részében pedig hozzájuk méne Jézus a tengeren járván; meg-rémülnek, mondván: ez kísértet.” Jézus most is a legjobbkor érkezett. Mielőtt még az övéi valami jóvátehető dolgot követtek volna el. Mikor már delirizáltak, és a félelem miatt kiáltoznak, Jézus szóla hozzájuk: bízzatok, én vagyok, ne féljete! Jézus jön, mindig jön. Mikor már mindenki kérlel: add fel, nem látod, életed hatalmas csödtömeg, hagyd abba, állj félre, ne erőlted tovább! – jön ő: bízzatok, ne féljete. Be kell vallanom nektek, testvéreim, hogy Jézuson kívül nekem eddigi életemben minden és mindenki azt ajánlotta, sziszegte, ami Dante Divina Commediájában van a pokol bejáratára írva: lasciate ogni speranza! Hagyj fel minden reménnyel! Jézus az én életem reménysége, örömdója. Egyes-egyedül őt bírva énekelhetem: nincs már szívem félelmére...

„...és Péter a hajóból kiszállván, jár vala a vizeken, hogy Jézushoz menjen.” Mindig tusakszom ennek az igei történetnek magyarázására készülve a kérdéssel: mi vitte Jézushoz Pétert, társai nélkül? Határtalan, türtöztethetetlen nagy szeretete? Mostanában mind többször gondolok valami félelmetesebbre, valami rettentő dologra: Vajon nem az-e, hogy rosszul érezte magát társaival, társai közt? Nehéz, rossz velük és közöttük. Lám csak, az elébb is mekkora perpatvart csináltak. Csalódtam valamennyiükben. Nem azok, nem olyanok, mint akiknek őket elképzeltem. Kimondottan rossz köztük és velük. Kibírhatatlan, elviselhetetlen emberek. Én menekülök közülük. Előttük, nélkülük szeretnék hozzád érni, veled és tied lenni, benned, nálad és veled kárpótolódní azért, amiket köztük kellett elviselnem. Ott marják, falják, emésszék tovább is egymást. Ebben a péteri öngazolásban hányszor vétkezünk mi is, testvéreim, egyházunk mai kegyesei és őket kárhóztató hívei. A többiek előtt és nélkül nincs Jézushoz érkezés. Csak elindulás és süllyedés. Jézus nem egy veszendő lelket akar megmenteni, hanem azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön és az igazság ismeretére eljusson. Nem igazat hív, hanem bűnösöket a megtérésre, nem beteget, hanem betegeket a gyógyulásra.

„...és mikor kezd vala merülni, kinyújtván kezét, megragadá őt, mondván: Uram, tarts meg engem!” Örkény Istvánnak van egy gyönyörű novellája az íróról, aki egész éjszaka írta nagy drámáját. Tíz feketét főzött magának, tíz kilométert legyalogolt szállodaszobájában, de kész a nagy mű. Könnyűnek érzi magát, mintha lebegne. Lesétál a partra, és a hajnalodó órában megfogja a csónakost: – Vigyen ki a Balatonra, Volentik bácsi! Evezzen beljebb! Ide látni még a partról? – Még ide – mondja a csónakos. Továbbmennek: – Még most is? – Még most is! – Még most is ide látni? – Ide már nem! – Az író lerúgta lábáról a szandált, és fölállt: – Akkor húzza be az evezőt, Volentik bácsi. Megpróbálok egy kicsit a vízen járni. (Az írás címe: A Megváltó.)

Sokszor estem fiatalabb éveimben az író bűnébe. Túl könnyűnek éreztem magam és az életet, túl jól ment és sikeredett minden. Én is kiböktem: Húzza be azt az evezőt, Volentik bácsi!

Manapság mind többször más hagyja el az ajkamat: Uram, tarts meg engem. Nyújtja felém az átszegzett kezét: Ragadd meg, fogjad kezem! Nem engedett el eddig ez a kar senkit! Ez a mai istentisztelet is egy feléd kinyújtott Krisztus-kar. Csimpaszkodj bele, kicsinyhitű, miért kételkednél?

„...és mikor beléptek a hajóba, elállt a szél.” Testvéreim! A médiákban és a bárkában is rémület van, polémiák, viták, félelem miatti kiáltozások. Charlotte Brontë Üvöltő szelei mintha itt tombolnák ki magukat. Bement már csendesíteni IKE, Nőszövetség, RMDSZ, Presbiteri Szövetség, pap, esperes, püspök. A szelek tüvöltének. Jöjj be, Urunk Jézus, veled eláll a szél. Beáll a béke és szélcsend. Ámen.

Reformációi prédikációk

Kun Attila Árpád

Az igazi reformáció

Alapige: 2Királyok 23,24–25

Bibliaolvasás: 2Királyok 23,1–16

A XVI. századi reformáció egyik jelmondata ez volt: „az egyházat szüntelenül reformálni kell”. Ahogyan az épített házat is szüntelenül tatarozni kell, úgy az egyházon mint lelki kövekből összeállt épületen is a repedéseket, a szakadásokat idejében javítani kell. Tudjuk jól, hogy ha nem figyelünk, akkor deformálódás (elváltozás) fog történni. Ezért volt és van szükség mindenkor, szüntelenül a reformálásra (megújításra), az ószövetségi időben, az újszövetségi időben és ma is.

Ebben a történetben egy hatalmas megújulásról olvasunk, amely Jósiás király uralkodásának idejében ment végbe Júdában. Jósiás neve ezt jelenti: az Úr gyógyítson meg. Isten rajta keresztül egy egész népet gyógyított meg a bálványok fertőzésétől. Sem előtte, sem utána nem volt olyan nagy reformáló, mint ő (25. vers): „és kedves dolgot cselekedék az Úr szeméi előtt, és járt az ő atyjának, Dávidnak minden útjaiban, és nem tért el sem jobbra, sem balra” (2Kir 22,2) – jegyzi fel róla a Szentírás. Olyan király volt, aki megbízott az alattvalóiban, istenfélelmet serkentett a környezetében, halála után pedig emlékéket kegyelettel őrizték meg.

Ehhez az újító mozgalomhoz két feltételre volt szükség: külső megtisztulásra és belső megújulásra. A kettő nem kizárja, hanem kiegészíti egymást.

1. Külső megtisztulás

Jósiás általános istentiszteleti reformot hajtott végre. Erre nagyon is szükség volt, mivel már 300 évvel korábban, Salamon király idejében elkezdődött a deformálódás, az elpogányosodás. Az előző fejezetekben pogány papokról és istenekről olvashatunk, és arról is, hogyan telt meg Isten háza, a salamoni templom pogány szobrokkal. Így a pogányság előbb-utóbb megszokottá vált.

Ebben az állapotban történik valami váratlan: miközben Jósiás javíttatja, renováltatja a templomot, meglelnek egy elveszettnek hitt tekercset, amely Mózes 5. könyvét, vagyis a Törvény könyvét tartalmazza. Ezt bemutatják a királynak, aki ezt hallván, megszagatja ruháit és leborul Isten színe előtt bűnbánatot tartani. Ekkor határozza el, hogy a templomból kidobálja a pogány szobrokat.

A XVI. századi reformációban is így történt az egyházi megújulás: lefelől Németsországban, Franciaországban és Svájcban, majd nem sok idő múlva egész Európában. A reformátorok a Szentírás tanítása szellemében megtisztították a templomot a nem odaillő dolgoktól, és megújították, igeközpontúvá tették az istentiszteleti rendet. Csakis az egy igaz Istennek lehet szolgálni, teljes szívből és lélekből. A reformációt nem lehet kikerülni, ez törvényszerűség. Az igazi reformáció Isten műve, ő az, aki anyaszentegyházát alkalomról alkalomra meg akarja újítani. Erre azt az embert használja fel eszközként, aki teljes szívből, teljes lelkéből és teljes erejéből szereti őt. Ennek azt kell jelentenie, hogy az életben Isten van az első helyen. Ha mindennapi dolgainkat magunk elé helyezzük, akkor tudjuk igazán meglátni, hogy Isten hányadik helyen is van. Amíg ő nincs az első helyen, addig nincs igazi megújulás sem.

2. Belső megújulás

Az igazi reformációhoz nem elégséges csak a külső megújulás. Az egész nem ér semmit, ha bennem nem megy végbe radikális, teljes értékű megújulás. Eddigi mulandó anyagi értékeimet át kell hogy cseréljem azokra, amiket Isten azért ajándékozott, hogy azokkal embertársaimnak szolgáljak az ő dicsőségére.

A reformáció idején fontos szerepe volt a Bibliának, hiszen az nem volt egyéb, mint az egyháznak és az istentiszteletnek Isten ígéje szerinti megújulása. Legelőször Isten egy szolgájának, Luther Mártonnak a szívében, lelkében indult el ez a folyamat. Jósias idejében Isten ígéje annyira élő és „friss” volt, mintha akkor írták volna. Luther sokféle vívódása, tusakodása idején mindig odafordult a Bibliához. Sajnos a mi otthonainkban a Szentírás a könyvespolcon összevegyül, eggyé lesz a többi könyvvel, de a Bibliát lehet keresni és megtalálni. Belőle a Mindenhatónak a szava szól, aki hajt minket a reformáció felé, arra, hogy az Ige alapján szembenézzünk magunkkal, bűnbánatot tartunk és tudjunk alkalomról alkalomra belsőleg megújulni.

Amikor Jósias előtt felolvasták Isten szavát, az bűnbánatra indította a királyt. Sokan azért nem nyitják ki a Bibliát, mert félnek szembesülni a bűneinkkel, de bűnbánat nélkül nincs reformáció, nincs megújulás. A bűnt nem lehet meg nem történtté tenni, mert annak következménye van. A bűnt csak megbánni lehet. Ebből az igéből meg tudjuk tanulni azt, hogy miként lehet igazi bűnbánatot tartani.

„Isten, légy irgalmas nekem, bűnösnek” – bárcsak így tudnánk mi is imádkozni, őhozzá fordulni, mint ahogyan a vámszedő Jézus példázatában, hogy ne a régi, hanem az íge által megújított életünket folytassuk

Jósias felolvastatja a Törvény könyvét a nép előtt, és utána iszonyú tisztogatást hajt végre. A pogányság állandóan próbál feltörni, olyan, mint a rákos megbetegedés. A legkisebb sejtjét is el kell pusztítani, hogy ne nőjön újra vissza. Isten lehetőségként adja nekünk azt, hogy a pogányságot, az istentelenséget kiűzzük, mert csak akkor lesz igazi megújulás életünkben.

Jézus Krisztus szavát kell meghallanunk, mert azáltal újulunk meg mi, az anyaszentegyházunk, egész társadalmunk. Adja Isten, hogy ez így legyen! Ámen.

Lakatos Péter

A mag példázata

Alapige: Máté 13,1–9.18–23

Bibliaalvasás: Ézsaiás 55,1–3.8–11

A reformáció története tulajdonképpen annak az eseménysorozatnak a története, hogy az Isten Igéjén alapuló hívő gondolkodás hogyan formálta a történelmet. Annak a története, hogy Isten beszéde hogyan határozta meg az egyháznak, a népeknek, sőt az egész világnak a sorsát. A felolvasott példabeszédet a magvető példázataként ismerjük. A példázat egyik főszereplője a mag, vagyis az Ige. E példázat a magnak, az Isten Igéjének a sorsáról, erejéről és hatásáról szól.

I.

A példázat első üzenete tulajdonképpen annak a bemutatása, ahogyan az Igét, az evangéliumot fogadják. A példázatot Jézus „nagy sokaságnak” mondta el. Tömeg gyűlt össze azért, hogy meghallgassa őt. Nem csak akkor volt ilyen sikere Jézusnak, hiszen az evangéliumi beszámolóokban sokszor olvassuk azt, hogy tömegek gyűltek össze ott, ahol

megjelent tanítani. Később viszont arról olvasunk, hogy ezek az emberek hátat fordítottak neki. Az egykori rajongókból közömbös vagy éppenséggel ellenséges emberek lettek. Mi több, Júdás elárulja, Péter megtagadja, a többi tanítvány pedig – az egy János kivételével – a Golgotára sem meri elkísérni. Később viszont maguknak a tanítványoknak kellett szembenézniük azzal, hogy gyakran értetlenség, állhatatlanság, felületesség fogadja a most már általuk hirdetett evangéliumot.

A reformáció idején hasonló volt a helyzet, mert a hitükért mindent vállalók mellett ott voltak – és ők voltak többen – a közömbösek, a gyengék, az ellenségesek. Ma sem más a helyzet. Elég csak arra gondolni, hogy a gyülekezetnek körülbelül 7–8 százaléka (vagy még annyi sem) van most jelen. Vagy arra, hogy az idei 16 konfirmálóból hányan vannak itt. Ez van. A példázat is ezt mondja: ez van. Azaz számolni kell azzal, hogy az Ige elvetett magvának csak egy része hoz gyümölcsöt. Számolni kell azzal, hogy egyesek értetlenül állnak szemben az evangéliummal, mások nem hajlandók kockázatot és áldozatot vállalni érte, ismét mások pedig belemerülnek az élet gondjaiba vagy élvezeteibe. Számolni kell azzal, hogy az Istenért végzett munka nem egy nagy diadalút, hanem keskeny ösvény, amelyen bőven vannak kudarcok, csalódások és megpróbáltatások. Számolni kell azzal is, hogy – legalábbis emberileg nézve – rengeteg munka „kárba vész”. Ilyen fogadtatása van az Igének, azért, mert a talaj, amibe az Ige magva hull, ilyen.

II.

A példázat második üzenete a földről, tehát az Isten szavát hallgató gyülekezetről – végső soron rólunk magunkról szól. Arról, hogy milyen akadály van bennünk az igemag kicsírázásának. Az útfél azt az embert jelenti, aki hallja Isten üzenetét, de nem érti és ezért nem marad meg benne. A köves talaj az, aki nem tud áldozatot vállalni a hitéért. A tövises föld olyan, mint az az ember, akinek a figyelmét és az energiáját elvonják az élet gondjai vagy élvezetei. A magvető példázatáról szóló prédikációk általában erről, az emberek különféleségéről szólnak, és arra buzdítanak, hogy legyünk jó termőföld az Ige számára. Én most nem ezt kívánom tenni, hanem röviden szeretnék szólni két dologról.

Először: a reformáció egyik nagy ajándéka az volt, hogy Isten Igéjét érthetővé tette a hallgatók számára. Az anyanyelvű prédikáció, a bibliafordítások, az iskolák megszervezése által a gyülekezet nem csak hallotta, hanem értette és tanulta az Igét. Móricz Zsigmond a Bethlen Gáborról szóló regényében leír egy párbeszédet a fejedelem követe és az alföldi mocsarak között elszigeteltségben és elmaradottságban élő marhapásztorok között, amelyben nagyon jól érzékelteti azt, hogy mit hozott a reformáció. Simoni, a fejedelmi követ kérdezi:

- Mi a vallásuk?
- Vallás?
- Hit?... Mit hisznek?... Keresztyének vagy eretnekek?
- Mineka?
- Hát az Istent ... Istent hinni... imádni...

Az emberek hallgattak s csak néztek.

- Mikor láttak papot?
- Papot? ... Míja? eszik azt vagy isszák?
- Hát maguk nincsenek megkeresztelve?
- Ki hogy.

– Én láttam egyet gyermekkoromba – mondta a kisszámadó... – Nagyon cifra vót, de a jóisten akárhova tegye a nyelvit, nem tudom mit s mit nem énekelt, de nem értett abbul senki egy igét se.

- Deákul beszélt – mondta Simoni.

- Ammi?
- Krisztus urunk... Krisztus urunkat dicsérte.
- Már nem tudom, dicsérte-é vagy szidta, mert nem értett abbul senki emberfia egy hangot se.
- Hát prédikátort láttak?
- Prédikátort?... aztat igen.
- Hol?
- A van most mindenütt. Jönnek.

Az Igét nem értő ember olyan, mint a szántóföldön taposott ösvény, amelyen nem tud megfoganni a mag. A reformáció felszántotta ezeket a keményre döngölt utakat azáltal, hogy érthetővé tette Isten Igéjét.

Másodszor: látnunk kell azt, hogy nem négyféle embertípus van, hanem köves, útszéli, tövises lelkek vagyunk mindnyájan, bár néha jó termőtalaj vagyunk és lehetnénk az Ige számára. Isten Igéjének többszörös akadályokat kell leküzdenie bennünk. Ha megértettem az üzenetet, még nem biztos, hogy az anyagi gondok vagy a jólét nem vonják el tőle a figyelmemet. Ha pedig értem is és törekszem is megélni, akkor bármikor visszatáncolhatnak a kockázatok vagy az áldozatok. Köves, útszéli vagy tövises földre vetni elég reménytelen vállalkozás. Az Ige magvának pedig – emberileg – ennél sokkal kilátástalanabb a jövője, hiszen mi köves és útszéli és tövises föld vagyunk.

III.

Ezzel érkezünk a példázatnak talán legfontosabb üzenetéhez, amely a mag, az Ige erejéről szól. A tegnap esti híradóban hallottam, hogy a dél-amerikai Atacamasivatagban olyan magok csíráztak ki és fejlődött belőlük virág, amelyek évezredekken keresztül rejtőztek a sivatag homokjában. Ezek a magok a perzselő hőség ellenére több ezer évig megőrizték a csírázókéességüket, és most, amikor jött egy kedvező, csapadékban gazdag légáramlat, kivirágzott a sivatag. Ehhez hasonlítható az Ige ereje. Az ikések el fogják szavalni egy német költő versét, amely azt mondja el, hogy úgy, ahogyan az egyik egyiptomi piramisban, a múmia kezében talált, szintén több ezer éves búzamazag kicsírázott, ugyanúgy csírázott ki az Ige elszáradtnak vélt magva a reformációban. Az Ige, amely évszázadokon keresztül el volt rejtve a krisztusi tanítástól eltávolodott, érthetetlen nyelven miséző, korrupció és romlott egyház múmiájának a kezében, a reformáció által kicsírázott, hihetetlen erővel szárba szökken, és gazdag gyümölcsöket termett. De gondolhatunk a bibliai példára is: a Krisztussal együtt megfeszített latorban is évtizedeken keresztül szunnyadt Isten beszéde, de élete utolsó órájában kipattant a mag: „Uram, emlékezzél meg rólam, amikor eljössz a te országodban.” A gonosztevő köves, tövises, útszéli lelkében kicsírázott a mag. És nem csak kicsírázott, hanem gyümölcsöt termett: „Bizony mondom neked: ma velem leszel a paradicsomban.” – Kell-e ennél szebb gyümölcs?

És mégis: az Ige ennél is többet mond. Harmincszoros, hatvanszoros és százszoros terméstről beszél a példázat. Jézus korában, az akkori primitív eszközökkel a gyenge talajú Palesztinában kétszeres, maximum ötszörös gabonatermést lehetett elérni. A mai modern mezőgazdasági módszerekkel jó termőföldön a harmincszoros termés nagyon jónak számít, a hatvanszoros már rekordtermés, százszoros termés pedig egyszerűen nincs. Ez csak az Ige esetében lehetséges, és csakis azért, mert az Ige Isten Igéje.

Kétségtelen, hogy az Ige hirdetésének a történetében ott vannak a sorozatos sikertelenségek, kudarcok, terméketlen földek és soha ki nem csírázó magok milliárdjai. Ennél sokkal fontosabb azonban az, hogy amikor egy mag kikel, akkor hihetetlenül gazdag

termést biztosít. Olyan termést, ami bőségesen kárpótol a hiábavaló munkáért, az elpa-
zaroltnak hitt energiáért és időért. A példázat üzenete ebben csúcsonyosodik ki: bízzatok az
Ige erejében, mert olyan hatalom az, amely minden akadállyal szemben érvényesülni tud
és meghozza gyümölcsét. Mert ahol egy igemag kicsírázik és termést hoz, ott változás
történik, oda áldás költözik. S mindez megtörténik a terméketlen szívek, az emberi
gyengesség és önzés ellenére. Ezért bízunk kell, nem önmagunkban, nem is a magban
vagy a termésben, hanem abban, aki mindezek mögött áll: Istenben. Ámen.

Lőrincz István

Reformációi igehirdetés

Alapige: Róma 10,5–10

Bibliailvasás: 5Mózes 30,11–20

481 évvel ezelőtt, 1517. október 31-én Luther Márton kiszegte a wittenbergi vár-
templom kapujára a híressé vált 95 tételét. Az, ami ezekben a tétélekben állott, csak egy
része volt annak, amit ő 1512–1517 között a Szentírásból megértett, miközben a witten-
bergi egyetemen tanított. Nagyon jól tudjuk, hogy ebből nagy mozgalom fejlődött ki,
ami később a reformáció nevet kapta. Tudjuk azt is, hogy az egyház életében nem ez
volt az első tiltakozó megmozdulás, elég legyen itt csak a mindnyájunk által ismert ne-
vet, a Husz János nevét említeni. A reformációt megelőző mozgalmak főleg az egyház
és a pápaság romlása ellen tiltakoztak; Luther az, aki elsősorban a tanítás megromlása
ellen tiltakozik. Luther nem azzal kezdte, hogy rámutatott az egyház és annak vezetői
romlott életére, nem azt mondta, ha már egyház vagyunk, illene egy kicsivel jobban vi-
selkednünk. Luther nem kívülről kezdte a reformációt, talán akkor soha nem válhatott
volna világot átfogó mozgalommá. Luther belülről újította meg az egyházat a tiszta
evangélium hirdetésével. Ebből mi ma nagy tanulságot vonhatunk le a magunk és egy-
házunk számára. Az egyházat és az egyes embert az ige újítja meg belülről. Mi legtöbbször
külső dolgokon próbálunk változtatni, kívülről próbáljuk az embereket is megvál-
toztatni, beleesünk az erkölcsi prédikáció hibájába, és folyvást mondogatjuk az embe-
reknek, hogy ilyen légy, olyan pedig ne légy, ezt tegyed, amazt pedig hagyd abba. A
reformáció arra tanít minket, hogy hirdesd az evangéliumot, az majd belülről átfőrné
embereket, gyülekezeteket, sőt egész népeket is. Ha a mai napon megpróbálunk ma-
gunkba tekinteni és személyes életünk lelki alakulását megvizsgálni, akkor meglátjuk,
hogy ez személyes életünkben is így volt. Akkor állott be komoly változás az életünk-
ben, mikor az Ige megragadott. Talán sokan mondogatták nekünk, hogy ez meg az nincs
rendben az életedben, ezt meg azt próbáld másképp cselekedni, de semmi eredménye
nem volt. Jött azonban egy ige vagy egy igehirdetés, és az döntő változást hozott az
életünkben. Vannak történelemformáló nagy igék, amelyek embereket megragadtak és
így a történelem alakulásában is döntő szerepük volt.

A legtöbbször talán azt is tudjátok, hogy mi volt Luthernek a központi kérdése, ami
felett ő évekig gyötrődött: hogyan igazulok meg Isten előtt? Hogyan lehetek olyanná,
hogy Isten elmondhassa rólam, amit elmondott a teremtés után: ímé, igen jó. Ez a kérdés
nemcsak Luthernek volt kérdése életének egy bizonyos szakaszában, hanem ez a Szent-
írás központi kérdése is. Ez minden ember kérdése, ami ott van mindenkinek a szívében,
még ha nem is tudja vagy nem is akarja mindenki tudatosan megfogalmazni. A nagy
kérdés, hogy mit mond Isten rólam. Jól vagyok-e úgy, ahogy vagyok? Jó vagyok-e az
Isten előtt? Békességben vagyok-e Istennel, mert végső soron ez a megigazulás állapota
az életemben. A kérdés nem az, hogy én többé vagy kevésbé becsületesnek és jónak
tartom magam Isten előtt, hanem az, hogy ő igaznak tart-e engem. A kérdés nem az,

hogy mit gondolok én Istenről, hogyan vélekedem ebben vagy abban a dologban, hanem az, hogy ő hogyan vélekedik rólam, hogy milyen ítéletet mond ki ő az én életem felett. A megigazulás mind az Ószövetség, mind az Újszövetség tanítása szerint viszonyulási fogalom, éspedig az, hogy miként viszonyul Isten hozzám.

A Szentírás maga két választ ad erre a kérdésre. Az egyik választ Mózes adja, a másikat Pál apostol. Erre mi rögtön felkapjuk a fejünket és kérdezzük: hogy van hát ez? Hát mást mond Mózes és ismét mást Pál apostol? Felfedezett Pál valami újat Mózesrel szemben? Mózeshez már nincs semmi közünk, miután Pált megismertük? A két válasz ugyanabban a Bibliában áll, és mind a kettő egyformán jó. Az sem mondható, hogy egyik egyértelműen az Ószövetség válasza, a másik pedig egyértelműen az Újszövetség válasza. Hiszen amit Mózes mond, hogy cselekedd és élsz, Jézus is mondja az őt kísértő írástudónak: ezt cselekedd és élni fogsz. A Pál apostol válasza, hogy a hit tulajdoníttatik igazsággul, már az Ábrahám történetében ott van. Két válasz van tehát ugyanabban a Bibliában, két út áll előttünk, amelyet ugyanaz az Isten mutat nekünk. Az egyik azt mondja, hogy cselekedj, a másik azt mondja, hogy higgy. Úgy tűnik, mintha itt most választás előtt állanánk, a kettő közül mindenki kiválaszthatja azt, ami neki jobban tetszik. De nem ez az igazság. Nem lehet választani, épp ez volt Luther és az egész reformáció felfedezése! Luther 1512 és 1517 között halálosan komolyan megpróbálta követni az első utat, hogy megigazulást szerezzen cselekedetei által, a törvény cselekedeteinek megtartása által. Mindent a legpontosabban és legkomolyabban megtett, amit csak megtehetett, és azt tapasztalta, hogy mégsem nyert békességet. Rettenetesen szenvedett amiatt, hogy bűnös, de sehogy sem tudott bocsánatot, kiengesztelődést nyerni. Ez a próbálkozás már-már az örület határáig kergette. Feltehetjük a kérdést: ez az út tehát nem út? Ez a megigazulás tehát nem megigazulás? A menny bezárt marad, akármit tegyek is, akár mennyit szenvedjek is? Az első útnak a harcát nagyon kevés ember harcolja úgy végig, mint Luther, pedig e harc nélkül nagyon nehezen értjük meg a reformációt. A legtöbb ember csak ennyit kérdez: hogyan tudnék egy kicsit jobban, egy kicsit becsületesebben élni? – de azt már nagyon kevés ember kérdezi: hogyan juthatok be a mennybe, hogyan igazulok meg Isten előtt? Pedig ez a legfőbb kérdés minden ember számára. Itt a legfontosabb viszonyról van szó, az Isten és ember közötti viszonyról, azaz: miként jön rendbe az életem Isten előtt, hogyan nyilvánít engem ő igazzá?

Luther mindent megtett, ami emberileg megtehető volt. Felment a mennybe, hiszen éjjel és nappal szüntelen imádkozott, de így sem nyert nyugalmat, és leszállt a pokolba, az önkínzásnak, az önsanyargatásnak a poklába, annyira, hogy egész életén át testén viselte ennek maradandó nyomait. De végül be kellett látnia, hogy minden hiábavaló volt, a mennybe való felszállás és a poklokra való leereszkedés is, hiábavaló volt az imádság és hiábavalók voltak a kemény ostorcsapások, az önsanyargatás, a böjt, a vezeklés. Be kellett hogy lássa: ezek nem tudják megváltoztatni az embert, nem tudnak Isten előtt igazzá tenni, nem tudnak békességet adni a szívbe. De akkor ismét feltesszük a kérdést: hát nem igaz az, hogy cselekedd és élsz, annak ellenére sem, hogy ott áll mindnyájunk Bibliájában? Igaz lenne, ha lenne valaki közülünk, aki tudná a törvényt igazán és teljesen cselekedni, ha valaki tökéletesen be tudná tölteni a törvényt, nemcsak külső látszat szerint, hanem szív és lélek szerint is. De az igazság az, amit Pál apostol ugyancsak a Római levélben mond, hogy nincs, aki jót cselekedjék, nincs csak egy sem. Ez az út, amit Mózes mutat nekünk az Ószövetségben, nagyon jó út, csak az a baj, hogy senki nem képes arra, hogy rajta járjon. Éppolyan ez, mintha egy útvállalat elkészítene egy nagyon szép és jó utat, de egyetlen sofőr sem tudna hajtani rajta. A törvény nem tud megigazítani, a törvény csak egyet tesz: megmutatja, hogy én bűnös vagyok és nem igaz. Ez lehetetlen helyzet, mondhatná valaki, de épp ebben a lehetetlen helyzetben jön a Pál

apostol válasza, ami egyszerűen egy név: Jézus Krisztus. Ez a válasz azt mondja: nem kell felszállanod a mennybe, mert onnan leszállt már Jézus, és nem kell alászállanod a poklokra, mert azt is megtette már jóval előtted Jézus. Ő az az egyetlen igaz, aki cselekedte a törvényt, és te az ő cselekedete által élhetsz. Egy út van: hinni ebben a Jézus Krisztusban, és akkor Isten engem már az ő tökéletes áldozatán, büntelen lényén keresztül lát. Isten megigazít engem és téged érte. Az evangélium a mai napon, a reformáció napján ez: a bűnt megbűnhötte Jézus, ő leszállt az Istentől való elhagyatottság mélységébe. Minden elkövetett bűnödért eleget tett, sőt azokért is, amiket ezután fogsz elkövetni; az ő váltsága kész, már nem kell semmit hozzátenni. Ő az egyetlen tökéletes áldozat érettem és helyettem.

Mit kell hát nekem mégis cselekednem? Azt, hogy ezt szívvel elhiggyem és szájjammal megvalljam. Ez a kettő nélkülözhetetlen, e kettő nélkül soha nem jutok a megigazulás birtokába, az üdvösség, az örök élet birtokába. Boldog ember az, aki már szívvel elhitte és szájával meg is vallotta ezt. Ez a hit és ez a vallástétel a személyes életemben végbemenő reformáció. Ez a hit és ez a vallástétel meg fogja újítani egész életedet, át fogja formálni szívedet és cselekedeteidet. Rájössz arra, hogy nem tehetsz semmit megigazulásodért, nem tehetsz semmit hozzá Jézus megváltásához, de ha már megigazított ember vagy, akkor ennek gyümölcsei nyilvánvalókká lesznek életedben. Krisztus él benned, ő cselekszik benned, és így élni fogsz. Teljes életet, boldog életet, Istent dicsőítő életet. Ajándékozzon meg az Úr minket ilyen élettel! Ámen.

Orbán János

Ítéljétek meg ti!

Alapige: Apostolok Cselekedetei 4,19
Bibliaolvasás: Máté 5,11–20

A felolvasott Ige abba a történetbe iktatódik bele, amelyik elmondja, hogy Péter és János apostol, amikor egy alkalommal a jeruzsálemi templomba ment fel, az imádkozás órájára, a templom Ékes nevű kapujában meggyógyított egy sánta embert, aki szökdécselve és dicsérve Istent, velük együtt ment be a templomba. Amikor a nép ezt látta, álmélkodva összefutott, mert ismerték a sántát, aki mindig a templom kapujában kéregetett volt. Péter apostol akkor arról tett bizonyosságot, hogy az a csoda – a sánta meggyógyítása – a megfeszített, de feltámadott Jézus által történt.

Akkor a papok, a templom felügyelője és a sadduceusok őrizet alá, vagyis fogságba vetették Péter és János apostolt, mert tanították a népet és hirdették Jézusban a halálból való feltámadást. Másnap pedig a főpapok tanácsa elé állították őket és megfenyegették, hogy a Jézus nevében többet ne szóljanak. Akkor mondta Péter és János: Vajon igaz dolog-e Isten előtt, hogy reátok hallgassunk inkább, hogysem Istenre, ítéljétek meg!

Feltehető tehát a kérdés: a Jézus tanítványai fegyelmetlen rendbontók voltak-e, vagy hívő tanúk? Ezt a kérdést éppen az egyház hivatalos vezetői idézték elő. Amikor olyan nyilvánvalóan munkálkodott Szentlélek az apostolok által, nem éppen az egyház vezetői kellett volna hogy megtegyenek mindent, hogy dicsőíttessék Isten?

Vajon az akkori, ótestamentumi egyház hivatalos vezetői mindig Isten nevében jártak-e el? Péter nem gyakorol ítéletet, hanem azt mondja: ítéljétek meg ti!

Hogy a fáraó azt mondta Mózesnek: „Kicsoda az úr, hogy szavára hallgassak? Nem ismerem az Urat, és nem is bocsátom el a népet” (2Móz 5,2) – azon nem csodálkozhatunk, mert a fáraó egyiptomi volt. Ő volt Egyiptom ura. Mózes azért mégis a mennyei Úrra hallgatott. Nabukodonozor arany állóképet csináltatott, és azt akarta, hogy mindenki boruljon le az előtt. Sidrák, Misák és Abednego nem félt a büntetéstől, a tüzes ke-

mencébe való bevetéstől, hanem azt mondta: „A mi Istenünk ki tud minket szabadítani az égő, tüzes kemencéből is, de ha nem tenné is, mi az arany állóképet nem imádjuk” (Dán 3,17–18). Istennek engedelmeskedtek, nem Nabukodonozornak. De Nabukodonozor is pogány volt és világi uralkodó.

Az viszont már elgondolkoztató, hogy a zsidó főpapok tanácsa akarja elhallgattatni azokat, akik Istent magasztalják. Akkor tett Péter és János bizonyosságot: még ha ti el is akarjátok hallgattatni a bizonyágtételt, akkor sem tehetjük, hogy amiket láttunk és hallottunk, azokat ne hirdessük (ApCsel 4,20). Jézus ugyanis arra adott parancsot: „Elmenvén tegyetek tanítványokká minden népeket” (Mt 28,19). Később Pál apostol is arra hivatkozott, hogy szükség kényszeríti és „jaj nekem, ha az evangéliumot nem hirdetem” (1Kor 9,16).

Örökké időszerű kérdés: amikor az emberek parancsa ellenkezik Isten akaratával, kire hallgassunk? Hát nyilvánvaló, hogy Istenre! Ha a tábornok parancsot ad, akkor a közkatona annak tartozik engedelmeskedni, hiába parancsol egyebet a szakaszvezető. Az Írás határozottan megmutatja, hogy hitkérdésben hintapolitikát folytatni nem szabad. Ha valaki parancsot kapott az Úrtól, akkor neki engedelmeskedjék!

Alapigénk ma is az Istennek való engedelmesség kérdését veti fel.

A középkori egyházban is ez a kérdés éleződött ki: kinek engedelmeskedjünk? Istennek vagy az egyházi vezetőknek? De hát az egyházi vezetők nem éppen arra valók, hogy Isten akaratát hirdessék és a neki való engedelmességre hívják fel a népet? Sajnos a Sátán az egyházban is munkálkodik, és kísértése csábító az egyházi vezetők számára is: hatalmam van, parancsolok, nekem engedelmeskedjete! Olyan észrevétlenül odatolja a Sátán Isten helyébe az embert. S az ember olyan könnyen nem veszi észre, hogy már nem Isten akaratának engedelmeskedik. Nem engedelmeskedik, hanem parancsol Isten helyett, mintha ő maga volna Isten. Az az igaz, hogy az egyházban „mindenek ékesen és szép renddel legyenek” (1Kor 14,40). De ha egy egyházi előljáró, egy pap, egy főpap vagy éppen egy papi tanács olyat követel, ami nem egyezik Isten akaratával? Akkor csak az marad: igaz dolog-e Isten előtt reátok hallgatnunk inkább, hogynem Istenre? De honnan tudja valaki, hogy mi az Isten akarata?

Az Igéből. Ezért van a mi egyházunkban az ige hirdetésén a hangsúly. A mi hívő elődeink a Bibliát olvasták. Onnan tudták meg, hogy mi az Isten akarata, s amikor erről meggyőződtek, nem volt az a hatalom, amely őket elhallgattathatta volna.

Amikor megértjük, hogy mit akar Isten, akkor csak egyetlen feladatunk lehet: az engedelmesség. A reformáció ünnepén éppen alapigénkben állapíthatjuk meg, hogy a reformátorok Istennek engedelmeskedtek. Nem engedetlen rendbontók voltak. Amikor egy közösség vagy egy ember eljut oda, hogy engedelmeskedjék Istennek, akkor újul meg a közösség, illetve az egyén élete. Az első keresztyén gyülekezet úgy jött létre, hogy Szentlélek kitöltése napján, pünkösdkor voltak, akik megkérdezték, hogy mit cselekedjenek, tehát mi Isten parancsa az ő számukra. Azt tették. Saulus akkor tért meg, amikor nemcsak megkérdezte: Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem? (ApCsel 9,6) – hanem alá is vetette magát Krisztus akaratának. Később úgy számolt be erről Agrippa király előtt: „nem levék engedetlen a mennyei látás iránt” (ApCsel 26,19). Egy ember élete így újult meg. Ez a reformáció.

Péter és János nem vitatkozott és nem erőszakoskodott, hanem engedelmeskedett Istennek. Mindig azt vizsgálj meg: vajon mi az igaz dolog Isten előtt? S ha meggyőződted, akkor tétovázni nem lehet, de nem is szabad.

Nekünk a reformációt ennek az Igének a fényében kell néznünk. Nem csak azt az 1517-i reformációt, hanem az egyház mindenkori reformációját. Mi nem tekintjük lezárt történeti eseménynek a reformációt, hanem mindenkori figyelmeztetésnek: vigyázatok,

nehogy az emberek szava, hanem mindig Isten szava legyen döntő a gyülekezetben. Így a gyülekezetek állandó feladata a világban: az Istennek való engedelmisség. Mi nem gondoljuk azt, hogy a mi szent életű elődeink olyan jól megújították az egyházat, hogy nincs több tennivaló. Ha például a templomokat úgy hagyták volna, ahogy az ősök megépítették, és nem újították volna állandóan, ma talán csak lemállott falmaradványok merednének az égre. A gyülekezeti életet is állandóan javítani kell. Ha ezt nem tesszük, és nem töltjük meg újból Isten Igéjével, és nem engedjük, hogy Szentlélek munkálkodjék, marad az üres keret, mint egy kiégett templom, és sokan másfelé keresik a lelki táplálékot. A református egyház éljen az örökös reformáció örömeiben és reménységében. Ámen.

Péter Miklós

Átok legyen...

Alapige: Galatához 1,8-9
Bibliaolvasás: Zsoltárok 46

Elhangzott a szó. Döbönt csend követi. Isten szava után nincs helye emberi szónak. Talán nem is volna szabad elkezdni most a prédikációt. Pál apostol figyelmeztető szavain át határozottan szól hozzánk Istennek a reformációban hangsúlyossá vált üzenete. Bármit mondjunk, azzal a veszéllyel jár, hogy mást szólunk, nem Isten beszédét.

A galáciabelieknek nagy szükségük volt erre az intésre. Alig kezdtek az apostoli igehirdetés nyomán ismerkedni az üdvösség útjával, máris felléptek köztük a tévitanítók. Arról akarták meggyőzni őket, hogy nem elég a megigazuláshoz Isten kegyelme, Krisztus elégtétele. Az új keresztyén gyülekezeteket olyan irányba akarták terelni, amelyről éppen a golgotai kereszten lett nyilvánvaló, hogy zsákutca. Azt hirdették: az ember képes betölteni Isten Törvényét. Cselekedeteivel helyet biztosíthat magának a mennyek országában. És ezek a cselekedetek egyenesen nélkülözhetetlenek az örök élet elnyeréséhez. Azt tanították, amivel későbbi századok során is mindig igyekezett „kiegészíteni” Isten Igéjét a változó keresztyén tanítás. Nem tudták elfogadni az Isten és ember közti távolság mérhetetlen voltát. Nem tudtak belenyugodni abba, hogy ezen a szakadékon át csak egy irányból lehet kezdeni a híd építését. És nem mi vagyunk az ihletett kezdeményezők. Nem a miénk hozzá a képesség. Ezen a szakadékon csak a kegyelem ívelhet át, ezen a szakadékon csak Krisztus keresztje az átvezető híd. „Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, hanemha énáltalam” (János 14,6).

I.

Ma négyszáznolcvan éve, 1517. október 31-én indult meg a szászországi Wittenbergben az a történelmi folyamat, amelyet reformációnak nevezünk. Az emlékezés ünnepe bennünket megszólító evangélium tanúsága szerint a 95 tételével világot megrendező eseményeket elindító Luther Márton nem volt egyedül. Majdnem másfél évezreddel korábban hasonló gondokkal küzdött a pogányok apostola is. S a IV–V. század fordulóján élt egyházatyával, Augustinusszal, a valdensekkel és a huszitákkal lehetne folytatni a sort. Mind benne vannak – a XVI. századi reformáció első és második nemzedékével együtt – azoknak menetében, akikről így ír Pál apostol: „hirdettünk”. Mert egyet, az egyetlen igazságot keresték és prédikálták: egyedül kegyelemből, egyedül Krisztus érdeméért, egyedül hit által üdvözülünk, s ezt a bizonyosságot egyedül Isten Igéjéből értjük meg és sajátíthatjuk el.

Figyeljük meg az apostol igehirdetői öntudatát és alázatát. Biztos benne, hogy amit Galáciában vagy bárhol tanított, az Isten akarata és Isten üzenete. Prédikátori elhívását

nem emberektől, hanem az Anyaszentegyház Urától nyerte. Gondolataira és ajkára Szentlélek Úristen vigyázott, hogy ne tévelyegjen. De a jövőre nézve számít arra is, hogy emberi gyarlóságából vele is előfordulhat, hogy megbotlik. Talán elbizba magát, ha látja az atyafiak szeretetét, ragaszkodását. Talán megtörik lelkét a szenvedések, amelyeket Krisztus ügyéért hordoznia kell, s ezért többet fog önmagával foglalkozni, mint a gyülekezet gondjaival. Talán nagyobb jelentőséget fog tulajdonítani saját próbatételeinek, s az lesz a kísértése, hogy Krisztus áldozata mellé helyezze a maga mártíromságát. Talán a kiéleződő vitákban egyszer fontosabbá válik számára az ellenfél minden eszközzel való lehengerlése, mint a megfellebbezhetetlen igazság következetes hirdetése. És teszi ezt az alázatot hordozó vallomást is szolgatársakra és utódokra, késő nemzedékekre, mireánk is történő utalással: akár mi is hirdethetnénk Isten Igéjével ellenkező gondolatokat, ha bármiben a Pál apostoléhoz hasonló helyzetben emberi erőtlenségünk érvényesülne, s nem a felülről való erő, amelyet nem elég kapni és megköszönni, de naponként újból kérünk is kell! Egyértelmű a megítélése az apostoli korban, a reformáció századában vagy most az ezredforduló küszöbén az ilyen tévtanításnak: „Átok legyen!”

II.

Husz János Prágában, Luther Márton Wittenbergben másfajta átkot vont magára. Őket kiátkozta az az egyházi hatalom, amely az evangélium mellett vagy helyett mást, emberi gondolatokat, törvényeket hirdetett és gyakorolt. Mindkét átokbulla sorsa a megégetés lett, és kettejük közül csak Luther menekült meg attól, hogy a kölcsönös válaszlépek sorozatában ő is máglyára kerüljön, mint a cseh professzor. De mindkettőjük igehirdető-tanító szolgálata ugyanúgy figyelmes hallgatókra és engedelmes követőkre talált, mint Galáciában az apostolé. Róluk s a hozzá hasonlókról mondja Pál: átok legyen, ha bárki mást hirdetne azon kívül, amit elfogadtak.

Mert az csak az egyik oldala Isten mai, reformáció-ünnepi üzenetének, hogy az igehirdetőnek „be kell biztosítania magát”, meg kell szabadulnia az átok terhétől, szigorúan csak azt prédikálva, amit az Úr Jézus Krisztus rábízott. A gyülekezetnek is kötelessége befogadni az egyetlen evangéliumot. S a továbbiakban nemcsak az a mértéke igazságnak és hamisságnak, hogy a tiszta üzenetet hirdeti-e a pásztor, hanem az is, hogy élő hittel elfogadja-e és hívó módon aszerint él-e a gyülekezet. Mert Krisztus Urunk áldozatából nem úgy vesszük ki a részünket, ha az egyszerit naponként jelképesen megismételjük. Nem is úgy, hogy kiegészíteni vagy megerősíteni próbáljuk a magunk cselekedeteivel. Hanem úgy, hogy az ő Anyaszentegyházában egyetlenes papi tisztünket gyakorolva magunkat neki adjuk élő hálaáldozatul. Őneki, aki a gólgotai kereszten átokká lett érettünk, mindannyiunk helyett hordozva a Törvény átkának súlyát. Legyen mindannyiunk – evangéliumi hitünkől fakadó – kötelezettségvállalása:

Semmit ne adj, ha nem adod
adó magad egészen,
gyertyát se gyújts, ha nem hagyod,
a tűz hogy megemésszen!
Meggyalázva, letörve
találd meg boldogságod,
ha nem vakulsz meg, ne lásd
soha a napvilágot!
Keserű legyen étked, szögesdrótból a párnád,
poklok kínja vetítse pihenésedre árnyát,
megcsúfolt bolond légy és börtöntöltelék,
részed a fájdalomtól sose legyen elég!
Felőlött élet légy, pusztába halt kiáltás,
neved – te átkozott pap – hogy így lehessen áldás! Ámen.

Alkalmi prédikációk

Beköszöntő beszéd

Papp G. Csaba

Debrecen, Magyarország

Bizalom és munka

Nagyon nehéz szavakat találni akkor, amikor Isten megvalósítja reménységünket. Nagyon nehéz megfogalmazni a gyülekezet örömét akkor, amikor újra bejöhettek erre a szent helyre, melynek felújításáért együtt oly sok esztendőn át imádkoztunk. Ezt az alkalmat ma megteremtette Isten. Legyen áldott érte.

Legyen áldott azért az érdeklődő szeretetért, amellyel közénk jöttetek. Azzal a reménységgel mondom ezt, hogy tudom: nem csak kíváncsi emberek közössége vagyunk, akik gyönyörködni jöttünk a boltívek játékában, a fényhatásokban, hanem azért vagyunk itt, hogy megőrizzük történelmünk emlékét, emlékeit; átörökössük mindazt, amit Debrecen szellemisége sugall, és tudjuk itt, Isten hajlékában elmondani hálánkat, amikor megtapasztaljuk: Isten nagyon nehéz történelmi időn át megőrzött, átvezetett mindnyájunkat, és kegyelmesen késszé tette szívünket arra, hogy áldozatot hozunk munkában, pénzben, időben azért, hogy újra ékes hely legyen a Kistemplom mindazok számára, akik az Urat keresik.

Jóval a nyitást megelőző napokban nagyon sok dőczi, volt katona kereste a helyét: „...annak idején itt ültem!” Néznek fel a karzatra, amit a templom építése után néhány évtizeddel később építettek be templomunkba azzal a meghatározással: „mesterlegények és ifjak részire” – nyilván abból a megfontolásból, hogy a két nembéli ifjúság ne vonja el egymás tekintésével az igehallgatásról a figyelmet. Örülünk, hogy a figyelem nem oszlik meg, s most együtt figyelhetünk Isten szavára, mert Isten ma is akar szólni hozzánk, ünneplőkhöz, elhívottakhoz, palástot viselőkhöz és azokhoz, akik palást nélkül végzik a szeretet szolgálatát, az emberformálás nagy munkáját a maguk területén.

Én köszönöm Istennek az egységteremtő alkalmat. Legyen áldott azért, hogy szeretben lehetünk együtt.

Két igeszakaszt olvastam fel. Az egyik „kapott” ige. Konfirmációm alkalmával ezzel az igével áldott meg Édesapám: „Akik az Úrban bíznak, erejük megújul...”

A másik igét magam választottam vezérigéül akkor, amikor diákkoromban – mert nem volt idegen tőlem a Biblia annak ellenére, hogy lelkescsaládban nőttem fel, annak ellenére, hogy a református gimnáziumba jártam, annak ellenére, hogy szorító történelmi események vallásellenes hangulatában nőttem fel – számomra „lelki kenyérré”, áldott táplálékká vált a Szentírás.

Felismerhettem: az ember sokszor – s ezért otthon gyakorta „kikapok” – családját hátrább sorolva is kell hogy iparkodjék, tevékenykedjék a közösségért, egy nagyobb közösségért.

Erről szól az ézsaiási Ige: az erőre, a testi, lelki erőre nagy szüksége van ma is az embernek. Az erő képesség. Képesség valaminek a létrehozatalára, valaminek a megteremtésére. Akkor tudunk igazán erősek lenni testben, hogy sok mindent elhordozzunk, és lélekben, hogy még többet elhordozzunk, ha ennek az erőnek a forrása maga Isten. Nem az alkohol, nem a kábítószer, nem az önámítás, hanem Isten.

Ézsaiás nagyon nehéz történelmi helyzetben kereste meg igéjével azt a népet, amelynek gyámoltására rendelte Isten, de fölfelé mutat: hogy akik az Úrban bíznak, azok

megújult erővel rendelkezhetnek. És ma, amikor a történelem hatalmasat változó útján igen nagy lehetőséget kaptunk arra, hogy megújuljunk, ez a megújulás nem csak az egyház közösségére vonatkozik! Ézsaiás nem csupán a papi törzs számára hirdeti a megújulást, az erőnyerést. Az egész népnek kell vállalnia a megújulás sokszor fájdalmas feladatát ahhoz, hogy megteremthesse a kívánt jövőt és eljusson addig a boldog állapotig, hogy szárnyaljon, mint a saskeselyű. Nem fárad el, nem lankad meg, akár fiatal, akár idős, mert megkapja az erőt az útnak induláshoz, hogy azon járva hasznos munkát végezzen.

Isten ereje megfigyelhető a természet rendjében, és megfigyelhető a történelemben egyaránt. Egyedül ő képviseli a változhatatlan erőt, a folyamatosan munkálkodó energiát mindazok számára, akik igazán használni kívánnak életükkel egy nagyobb közösségnek.

Erőt és hatalmat szerezhet az ember. A testfejlesztő klubok sportolónak izomrendszere, súlymennyisége mutatja: izmainkat nagyon rövid idő alatt felduzzaszthatjuk, megerősödhetünk. Hatalomhoz juthatunk politikai puccsal, ügyes, ravasz politikai fogásokkal, de szerzett erő vagy szerzett hatalom csak akkor válik hathatós cselekvéssorrá, ha mögötte ott áll az, akire Ézsaiás mutat: „Akik az Úrban bíznak, azok megújulnak erőben!” Azoké lesz igazán az erő és hatalom együttese – hogy használni tudjanak ott, Ézsaiás korában a választott népnek; s ma itt vergődő nemzedékünknek –, akik erőt nyernek az Úrtól, akik bízni tudnak az Úrban – azért, hogy hasznos erejükkel tevékenykedjenek a családban, munkahelyen, községükben, városukban, egyházmegyéjükben, kerületükben, s együttes erőnkkel használni tudjunk magyar nemzetünknek, mert ennél nagyobb feladatot nem kaphat ma az ember. Legyen áldott édesapám, aki ezzel az igével elindított.

A másik ígém Jézus Igéje. Megjegyzni tanítványi közösségben, amikor tevékenységről, munkáról esik szó: „Az én Atyám mind ez ideig munkálkodik, én is munkálkodom.”

A munka lehet átkos teher. Valaki menekül a munka elől. Van, aki vállalja a munkát éjjel-nappal, mert keményen megfizetik. Meg kell élni! Vagyont kell szerezni! Biztonságos életalapot kell teremteni!

Van, aki szereti a munkát, mert gyönyörködteti egy-egy szépen megfaragott pásztorbot vagy bútordarab. Gyönyörködve szemlélhetjük szószékünket, melyet nagy műgonddal terveztek-építettek annak idején 1790-ben, kétszáz esztendeje, és gyönyörködünk ma is, mert hitem szerint a munka nem volt teher az alkotónak. Alkotni akart, munkálkodni azért, hogy mindenki, aki erre jár, megnézhesse és gyönyörködjék ebben a remekműben.

Isten tevékenykedik, munkálkodik; és ez számára nem teher. A természetben, a történelemben emberek és népek között azon munkálkodik, hogy a szeretet hatalmas kapcsolóként összefogja az emberiséget. Szent munkálkodásában megvan az összhang, a harmónia, ami sokszor az én munkámban, emberi munkában nem jelentkezik, nem ismerhető fel.

Ezt a belső összhangot teremti meg az engedelmes Fiú, aki mivel látja, hogy az Atya munkálkodik, ő maga is vállalja ezt a munkát. Engedelmeskedik. És Jézus Krisztus – nagyon jól tudjuk – engedelmes munkása volt az őt közénk küldő Atyának. A kereszthalálig végezte azt a szolgálatot, amelyet Isten rábízott, s visszaérkezéséig hajlékot készített nekünk, hogy mindnyájan – akik egyek lehetnénk itt a földön – együtt legyünk.

Jézus nem magáért munkálkodott. A hozzá menőkért. Emberközelen volt. A bajjutott hozzá kiáltott segítségért. Ha odament hozzá valaki, akinek szüksége volt a bűntől való megszabadítás élményére, azt a Mester felszólította: menj el, többé ne vétkezz! Légy boldogabb ember! Légy szabad! Találj békességre! – és megkapta ezt a nagy lehetőséget a bűnös ember.

Aki Jézus után kiáltott, ahhoz ő odament. Akinek nem volt embere, ott emberré, felebaráttá vált Urunk.

Örök példa számomra Jézusnak ez a munkavállalása.

Püspök úr bemutató megemlékezésében hallhattatok néhány részletet életemből. Lehet talán, hogy valaki így fogalmaz majd: „Na, ezek az évek kiestek az életemből, barátom!” Én vallom, inkább megneemesített ez a munkavégzés: vagonkirakás, három műszakban szénlapátolás az 1400 °C-os kemence mellett és magnéziumégetés, téglarakás, kőművesmunka. Még jobban tudom értékelni: milyen nagy munkát végeztek a Kistemplomban a kivitelező munkatársai, mert tudom: mi minden van a mögött, hogy ékesen és szép renddel összeálljon itt minden.

Össze kell állítani életünket, fel kell építeni a gyülekezetnek azt a közösséget, amely igazán lelki ház lesz, ahová öröm lesz bejönni fiataloknak, éneklő fiataloknak; és időseknek – tapasztalatot átadni. Fel kell épüljön lelki házzá ez a város, mert „külön-külön” téglák vagyunk még, s nagyon nehezen lehet összerakni, eggyé építeni minket. Bármilyen poszton vagyunk, engedjük, hogy Isten munkálkodjék általunk és bennünk. A felekezetek között megindult az egymást megbecsülő, szeretetteljes közeledés. Az ökumenikus kapcsolatokat igyekezzünk ápolni, mert meg kellett éreznünk azt, hogy az Isten szeretete csak akkor válik hatóvá általunk, ha ez testvéri egységben történik.

Isten különböző szolgálati helyeken nevelt munkára. A családban is, ahol lehetett, igyekeztünk segíteni. Gyerekként is megkaptuk a mindennapi feladatot. Tízévesen kerültem be a kollégiumba, ahol – Nánássy Ferenc barátom meg tudja mondani – nekünk kellett tüzet rakni, fűteni, hamut kihordani, szalmazsákot tömni, takarítani. Megismertük ott is az egymást segítő, egymásért elvégzett munka örömét. Megszoktuk a református gimnáziumban: hogyan kell igazán egymásért élnünk, a közösségért szolgálnunk, mert a református kollégium ezt a szellemiséget sugározta és sugározza ma is: magyar népünkért kell önzetlenül szolgálnunk. Debrecenből a particulákba szétvitték Erdély keleti határáig s Csurgóig – Csokonai útján – a kollégium szellemiségét mindazok, akik megértették, hogy dolgoznia és imádkoznia kell az embernek ahhoz, hogy erős lelkű maradjon s erős lelkű magyarként teljesítse hivatását és küldetését. Szolgálati helyeimen is imádkozó közösségek segítettek munkálkodásomat. Biharkeresztesen súlyos körülmények között, nagyon nehéz időben kellett elkezdenem – egyik napról a másikra – segédlelkészi szolgálatomat. Hálásan emlékezem vissza a Nagytemplomi-északi Egyházközségben eltöltött négy esztendőre, ahol Dezső László lelkipásztor, lelki atyám mellett nagyon sokat tanultam és tanulhattam az emberszolgálat minden területén. Hálásan emlékezem meg Farkas Pálról, lelkipásztor elődömről, aki tudomány szeretetével, emberi bölcsességével sok-sok tapasztalatot adott át az alatt a rövid idő alatt – két esztendőn át lehetünk egymás mellett –, amíg együtt voltunk.

1968-tól 1991 karácsonyáig Szepes tanyavilágának népét, Ebes község gyülekezetét gondoztam. Áldom Istent azért, hogy eszköz lehettem egy templomépítés megindításában ott, ahol 00,00 Ft pénztári egyenleggel kellett átvennem az egyházközségi pénztárt, s éveken át nem vehettem fel fizetést.

„Az én Atyám mind ez ideig munkálkodik, én is munkálkodom.” Munkálkodó lelkész édesapám – édesanyám segítőtársi szerető támogatása mellett – községünkben iskolát, a háború alatt – reménységgel – parókiát építtetett, s templomot állíttatott helyre a háború után. Építette a gyülekezetet, a gyülekezet közösségét el nem fáradó szeretettel, mert ő is a mennyei Atyától kapta, s utána kaptuk közösen a szolgálatvégzéshez az erőt. És – ha Isten segít – szeretném továbbadni gyermekeimnek, unokáimnak ezt a gondolatot, gondolatsort: Isten így erősített meg engem.

Munkálkodni a városért, Debrecenért. Azért a városért, amely mindnyájunknak helyet adott. Kiemelten szép feladat.

Még egy rövid megjegyzés. Hadd mondjam el. Az életrajzomból kimaradt, s ezért elnézést kérek Püspök úrtól. 1956. október 23-án visszafelé jöttem a járműjavítótól. A debreceniek ismerhetik az akkori eseményeket, s jól tudják: mi zajlott le ott. A gyógyszerár előtt, itt a Kistemplom mellett két fegyveres katona állt. Kék színű váll-lapjuk volt, jelezve: milyen közösséghez tartoznak. Tizenhét évesen odamentem hozzájuk és ezt mondtam: „Barátaim, tegyétek le a fegyvert, nekünk a békességért kell munkálkodnunk!” És ott, két perc alatt, keményen megverték. S miközben számból-orromból folyó véremet igyekeztem elnyelni, eltörölni, befelé fordultam a patika üvege felé, s elhatároztam, mint Nyilas Misi, hogy nem akarok Debrecenben maradni többé. Elmegyek innen. Ám az örökkévaló Isten úgy rendezte életutamat, hogy 1969. december 1. óta naponta négyszer itt Debrecenben, ez előtt a patika előtt el kell mennem: munkába jövet, munkából menet, esti szolgálatra jövet s szolgálatból hazamenet. Még ha a városházán közgyűlésen veszek részt képviselőtársaimmal, ott is úgy alakulnak a körülmények, hogy ezzel a patikával ülök szemben.

Isten elvégezte, hogy ha szolgálatot vállalok, nem menekülhetek a munka alól, a munka elől. De ehhez megkaptam eddig az erőt tőle.

Ifjúságom vargabetűs útján, az életkezdes idején is Isten vezetett és őrzött. Az Istentől kapott erő mellett ott van az az erő is, amelyet kapok a szolgálatok folyamatos végzéséhez családomtól: hitvesemtől, aki az otthoni terhek szinte teljes summáját magára veszi és vállalja. Köszönetet kell mondjak gyermekeinknek, akik elviselik, hogy alig látom őket, alig találkozunk; ám ők tudják: nem csak értük, de velük együtt munkálkodom a városért, az anyaszentegyházért, s próbálom elmondani, hogy megújít minket lelkileg is Isten és erőt ad, ha igazán hűséggel kívánunk szolgálni egymásnak.

Mindig vállalni, végezni kell a munkát! – Jézustól ezt tanulhatja meg a ma embere.

Most, amikor beiktatott és szeretetével elfogadott ez a gyülekezet, s korábban elfogadott, mint tízéves „gyütt-ment” gyerekként érkezett embert, ez a város is, s szenátorává emelt a magyar nép történelmének reményteljes, új korszakában, áldom Istent, hogy ezt az utat végigjáratta velem és veletek együtt örvendezhettek a mai napon. Tegye teljessé örömről mindenható Isten, s adjon erőt onnan felülről mindnyájatoknak.

Meg kell emlékeznem teológiai professzoraimról. Én a gyakorlati teológiai szemináriumban voltam éveken át szeminarista. Nagyon sokat tanultam Czeglédy Sándor professzortól, aki szintén ennek az igének szellemében állt előttem és élt előttem: folyamatosan munkálkodott nemcsak a teológia, hanem más tudományágak területén is. És köszönetet mondok mindazoknak a professzoroknak, akik botlásaimat elnézték, gyenge napjaimon sem üztek el maguktól, hanem türelemmel vártak arra, hogy azt a munkát, amelyet reméltek és vártak tőlem, elvégezzem.

Sohasem tudok eleget tenni az elvárásoknak, a munkámnak. Munkatársaim talán sokszor iszonyodva nézik az asztalomon emelkedő irattömeget. Én mindig bízom abban, Isten erőt ad ahhoz, hogy az újabb aktákat valahogy elrendezett, megoldott ügyként lehessük. A határidőnapló azért mindig előttem van, mert tudom azt: Isten még ad feladatot, még valamit vár tőlem.

Ennek a gyülekezetnek is ad még feladatot. Ujjongtunk és hálát adtunk szép templomunkért, de a nagy orgonánk még nem szólalt meg. A következő feladata ennek a gyülekezetnek az Európa-hírű orgonánk helyreállítása. Sepsy Károly orgonaművész, orgonaépítő lelkésztestvérem már korábban elkészítette a terveket. Ezért hadd mondjak neki itt is köszönetet. Bizakodunk abban, hogy a Város – látva, hogy a gyülekezet nem herdálja el a megkapott támogatást – talán minket is fog segíteni. De a mi további ado-

mányainkra is szükség lesz ahhoz, hogy végre teljes szépségében megújuljon és meg-
szépüljön templomunk.

Az Ige szerint történő életünk bizalmunkat fordítsa a megtartó Isten felé. Tőle nyer-
jük el mindennapunk hordozásához az áldást és az erőt Jézus Krisztusban. Ámen.

Esketési beszéd

Bustya Dezső

Mindenben együtt

Alapige: Ruth 1,16b–17

A házasságkötési istentiszteletet köznapiasan esketésnek szoktuk nevezni. Annyiban igaz ez az elnevezés, hogy a házasságkötés megáldásának legfontosabb mozzanata az a nagyon komoly fogadalom, amelyet a házasságra lépő ifjak Isten és a gyülekezet színe előtt elmondanak. A jegyesbeszélgetés rendjén ennek a szövegét legtöbbször részletesen elemezzük, és felhívjuk a fiatalok figyelmét arra, hogy ezt nem elég csupán szépen, értelmesen elmondani; a döntő az, hogy egy életen keresztül hűségesen meg is tartjuk.

Sok embertársunk nem tulajdonít különösebb jelentőséget sem a házasságkötés megáldásának, sem a házassági eskünek. Akik megelégszenek a polgári, az állami anyakönyvvezető előtt megkötött házassággal, azt szokták hangoztatni: „úgyse az eskü tart össze bennünket”. Nos, mi tudjuk, hogy a házassági eskü igenis szükséges és bibliai, amit mindig is gyakoroltak Isten gyermekei. Sőt: a Bibliában azt látjuk, hogy nem csupán házasságkötés alkalmával, hanem más, ünnepi alkalmakkor is. Az emberi szót az teszi visszavonhatatlanná, hogy Isten jelenlétében mondjuk ki azt.

Hallottátok, testvérek, az alapigét. Ezek a szavak első ízben nem jegyespár ajkáról hangzottak el. Egy drága lélek mondotta egy másik nagyon drága léleknek. Ruth, a moábita asszony szólott így anyósához, az izraelita Naómihoz. Isten jótetszése megőrizte számunkra a Kijelentés könyvében ezt a vallomást, mert példaértékű és időtálló. Két embernek egymás iránti mindhalálig tartó, hűséges összetartozásáról beszél. Ezért hallgathatjuk e szavakat úgy, mint Isten drága útravaló ajándékát ifjú testvéreink számára.

Naómi és Ruth élete Isten akaratából elválaszthatatlanul egybekapcsolódott. Nem volt ez olyan természetes dolog. Tudjuk, hogy Izrael népének az Ótestamentum törvénye tiltotta a pogány népekhez való közeledést. Izraelita ifjak nem köthettek házasságot más nemzetbelivel. Azért volt ez, hogy a választott nép hite tiszta maradjon, minden idegen szokástól, bálványimádástól mentes. De íme, e szigorú törvényen is történt egykor áttörés. Amikor a kis izraelita család az éhínség idején Moáb földjére emigrál, a felnőtté váló ifjak moábita nőket vesznek feleségül. És a csodálatos az, hogy amikor maguk az ifjak meghalnak, a moábita Ruth továbbra is hűséges marad férje édesanyjához, vagyis az anyósához. Az együtt töltött évek alatt Ruth megismerte Izrael hatalmas Istenét, megismerte az egyetlen igaz Isten választott népét – és ő ehhez a néphez és ennek Istenéhez ragaszkodott mindhalálig. Egyben attól sem kívánt elmaradni, különválni, aki által az igaz Istent megismerte.

Csodálatos az, hogy két idegen ember, egymástól eltérő hagyományok neveltjei, ennyire egyik tudnak lenni egymással, ennyire összeforrtak az életük. Nem más ez, mint Isten kegyelmének a cselekedete.

Ti, kedves ifjak, nem indultatok oly messziről, mint Naómi és Ruth. Kisgyermek korokban ugyanazon a nyelven dúdoltak esténként fölöttetek, később ugyanazon népnek a meséit hallgattátok, aztán ugyanazon hitben nevelkedtetek és tettetek arról vallást a konfirmációban. Úgy gondolnánk, nektek könnyebb ezt a fogadalmat, Ruth hűségesküjét elmondani. Pedig semmivel sem jelent kevesebb elszántságot és életre szóló elkötelezést, mint amikor először hangzottak el ezek a szavak. Figyeljük csak:

„...ahova te mégy, oda megyek, ahol te megszállsz, ott szállok meg...” Az igaz szeretet sohasem mondja azt, hogy azért az áldozathozatalnak is van határa. Nem mondhatja azt, hogy erre az egyre nem gondoltam. Valamikor egy ifjú pár, miután évek óta együtt jártak, számot vetett a jövővel. Az ifjú, éppen úgy, mint te, kedves vőlegény testvérem, a Teológiai Intézet utolsó évét végezte. Menyasszonya középiskolai tanárságra készült. Az ifjú elmondta: az én utam egy kicsiny, nyáron poros, télen sáros falucskába vezet. Te pedig mindenesetre valahol városban vagy legalábbis egy központibb fekvésű helyen fogsz tanítani. Nos, hogyan leszünk hát? A kérdésre az egykori menyasszonyjelölt így felelt: Az embernek el kell döntenie, kit szeret jobban: diplomáját-e vagy a társát... Gondolom, ti is számot vetettetek ezzel. Oda kell menni, ahol Isten a helyeteket kijelölte. És együtt. Vár benneteket egy csendes kis megszállóhely, egy lelkipásztori lakás. Parókiának szoktuk nevezni, ami lefordítva azt jelenti, hogy átmenőhely. Átmeneti szállás. Amikor Isten úgy rendel, tovább kell menni, egy másik szállásra. De oda is együtt. Úgy, mint Naómi és Ruth. Nektek többé nem lehet két utatok, csak egy, nem járhattok külön úton, csak együtt!

„Néped az én népem és Istened az én Istenem...” Ruthnak nem volt könnyű ezt kimondani. Fel kellett adnia a maga hitét, oda kellett hagynia a saját népét. De ezt is megtette, mert maga az élő Isten indította erre a döntő lépésre. Titóletek nem kívánja ezt Isten. Ugyanazon mennyei Atya szolgálatába indultok, aki eddig is megáldotta és meggazdagította életeteket.

Az eskü, amellyel nemsokára magatokat elkötelezitek, elsősorban nem egymásnak szól, hanem a titeket végtelenül szerető Istennek, aki mostantól kezdve egymásra bíz benneteket. Neki legyetek hűséges gyermekei ezután is, és akkor könnyű lesz egymáshoz is hűségesnek lenni.

A bibliai két drága lélek élethossziglan egymáshoz kapcsolódik, hiszen ez az ősrégi vallomás így folytatódik: „Ahol te meghalsz, ott halok meg, ott temessenek el engem is. Úgy tegyen velem az Úr akármit, hogy csak a halál választ el engem tőled.” Minden más kapcsolat csak egy ideig tart. Nagyon kedves emléket jelentenek mindannyiunk számára az iskolás évek, de csak néhány évig vagyunk iskolatársak. Katonacimborák néhány hónapig. A munkatársi viszony is csupán egy ideig tart; az életutak előbb vagy utóbb elkanyarodnak egymástól. De a házasság nem megszabott időre, nem egy bizonyos terminusra köttetik. Isten szándéka szerint nem lehet azt felbontani sem. Halálig tart. Éppen ez adja ennek a kapcsolatnak a lényegét. Útitársként indultok, s olyan útra, amely Istennél ér véget. Nélküle erre az útra nem is indulhatnátok. Őt hívjuk azért segítségül, hogy kísérjen el, legyen veletek mindvégig. S hisszük, az ő áldásával járva boldog és örömteli lesz ez az életút.

Ketten indultok, de hármásban járjátok ezt az utat, mint ahogyan egykor az emmausi tanítványokkal történt. Egyszer csak megnyílik a lelki látásotok és észreveszitek: veletek vándorolt utatokon Jézus. Mi pedig kérjük Istent, hogy ez valósággal így legyen. Ámen.

Temetési beszédek

Bányai László

Én vagyok a feltámadás és az élet

Alapige: János 11,25–26

A feltámadásnak és a belőle fakadó életnek a hit a feltétele. Hinni pedig annyit jelent, mint igent mondani Krisztusra. Aki benne hisz, annak számára a halál nincs többé. Luther szerint: A hívőt halálában is az élet veszi körül, mert az ilyen ember életében helycsere történt: ahol a halál állt, ott most Jézus áll – ő lépett a halál helyére. Benne – akár élek, akár meghalok – a feltámadás részese vagyok. Ezért a feltámadás nem eljövendő, hanem a jelen valósága. Mert Krisztus győzött a halálon, ezért közli az ő halál feletti győzelmes életét azokkal, akik hisznek benne.

Megtört lélekkel és fájó szívvel állunk meg e ravatal előtt – mert a test halála ellentmondani látszik a feltámadás és az örök élet evangéliumának, mert nem az életről, hanem az elmúlásról beszél. Úgy érezzük, ami most történt, megfordíthatatlan, végleges. Igen, emberileg szólva az is. Így most, amikor végtisztességet adunk, a viszontlátás reményében elbúcsúzzunk szeretett testvérünkől – vigaszért, erőért, reménységért csak Istenhez fordulhatunk, mert a halál pillanatában minden emberi bölcelet véget ér. Isten Igéje az, amely a ravatal és nyitott sír mellett is vigasztal, erőt és reménységet ad az ember szívébe, a fájdalom helyébe. Bizony ez után sóvárog most a mi lelkünk is. Először is tudnunk kell, hogy Istennek elhangzott ítélete beteljesül az emberen. Mert az Édenből engedetlensége miatt kiűzött ember felé elhangzott az ítélet: „...visszatérsz a földbe, mert abból vétettél: mert por vagy te s ismét porrá leszel” (1Móz 2,19b). Igen, ez teljességedet most be Isten törvénye szerint.

Megpihent testvérünk nem váratlanul, de mégis hirtelen távozott közülünk. Élete utolsó évtizedében annyi betegséget legyőzött, hogy joggal bizakodhattunk, most is ő lesz a győztes. Törekény testében nagy lélek lobogott, amely egy pillanatra sem szűnt meg őt állandó munkára sarkallni. A gyermek derűjével és alázatával, az ifjú nyitottságával és az érett ember bölcsességével ment át az életen.

Amikor első kórházi műtétje után hazajött és meglátogattam, ezt mondta: „Lehet, hogy meghalok.” Szent komolysággal, de félelem nélkül készült a halálra. Teljes szívvel, lélekben sokakat megerősítve élte meg a számára kiszabott 81 évet. A családfő, az apa, nagyapa és dédapa, a barát, a munkatárs, a szomszéd és a tudós presbiter mindig kész volt mindenkét meghallgatni és mindenkinek tanácsot adni. Soha senki nem volt terhére, és ő sem volt soha senkinek terhére. A testvér és a barát mindig együtt jelent meg személyében, a hit és a szeretet erejével és szelídségével.

Igen, a halál Isten ítélete, de nem az utolsó szó a mi emberi életünkben, mert az utolsó szót a mi Urunk Jézus Krisztus mondta ki a keresztfán: „Elvégeztetett” (Jn 19,30b). Így lett számunkra Krisztusban a miénk drága örömmüzenete – evangéliuma: „Én vagyok a feltámadás és az élet” (25. vers). Az őt szerető gyászolóknak mondotta egykor Betániában az általa szeretett Lázár sírjánál. Ott is és itt is hirdette és hirdeti: „...aki él és hisz énbenem, az nem hal meg soha” (26. vers). Ezt a mi Urunk nemcsak szavával mondotta, hanem életével is bizonyította, elsőnek támadva fel a halottak közül. És azóta is sokunk életében ott él, ott él és ott fog élni a feltámadás erős Uraként. Ő az, aki a halálból életre emel minden benne hívőt, megtérő bűnöst, aki még a keresztfán megtérő latornak is bűnbocsánatot és üdvösséget adott: „Még ma velem leszel a paradicsomban”

(Lk 23,43b). Milyen jó e szomorú pillanatban tudni, hogy ő az az Úr, aki győzedelmeskedett a halálon is, hogy a győzelmét kegyelemből, Isten végtelen szeretetéből nekünk ajándékozta. Így a benne hívő ember – minden látszat ellenére – nem hal meg soha, mert övé az ígélet: „És íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig” (Mk 28,20b). Igen, ő van velünk, akinek adatott minden hatalom mennyen és földön, a halálon is. Soha ne feledjük ezt el, gyászoló testvéreim, a fájdalom nehéz perceiben sem. Isten Igéje igazság. Az énekköltő szavaival kell hogy könyörögjünk, hogy újra és újra érezzük át az Ige valóságát: „Vigasztalást Igédben, Uram te adj nekem” (170. ének 2. verse).

Megpihent testvérünk tudta, hogy Lázár feltámasztásának története igaz. Azért nem rendítette meg bölcséleti rendszerek és tudományos elméletek összeomlása, mert hite erejével kapcsolódott ahhoz, aki ezt az ígéletet mondta ki a bűnnel és a gyásszal telt világ felett: Én vagyok a feltámasztás és az élet!

A halállal számolnunk kell. A halál reménytelen és zord hatalom, amelyet semmilyen emberi tudás és a legragyogóbb bölcsélet sem tud legyőzni. Jézus Krisztus által, a Krisztussal való közösségben azonban megtörik hatalma, elvész félelmetessége: csak átmenet, amelyen Krisztus kézen fogva vezeti övéit. Olyan sötét alagút, amely a fénybe vezet.

Kálvin szerint a hit: az örök élet állapota. Jézus jelenléte a mi halálra szánt világunkban váratlan, felfoghatatlan, csak a hit számára hozzáférhető valóság. Origenész, az ókor legnagyobb keresztyén írója mondta e hely magyarázatánál: „Ahol Jézus jelen van, ott nem lehet jelen a halál”, mert a kettő kizárja egymást.

Ne bánkódjatok tehát, mint azok, akiknek nincs reménységük, hanem gyertek, boruljunk le alázattal az örökkévaló előtt, hálaadó imádságban tőle kérve a vigasztalást, hitünknek és reménységünknek megerősítését.

Uram Jézus, emlékezzél meg róla a te országodban. Ámen.

Papp G. Csaba

Debrecen, Magyarország

Élet és bölcsesség

Alapige: Prédikátor 8,9; 9,1–3; János 17,24

1969-ben a nyár folyamán megjelent egy kiselakú könyv Olvasóvá nevelés címmel. Ezt a könyvet dr. Tóth Béla középiskolai tanár írta, s benne – amikor ajánlja az ifjúságnak, a középiskoláknak, de minden irodalmat szeretőnek Madách nagy művét, Az ember tragédiáját olvasásra – három nagy kérdést fogalmaz meg, s ez a három kérdés, úgy érzem, abban az időben feszítette már a tanár urat, a szeretett Béla bácsit. „E szűk határu lét-e mindenem?” – teszi fel a kérdést Madách Ádámja az Örökkévalónak, Istennek, s teszi fel – nyilván nemzedékének, a történelemnek – Tóth Béla, aki sejtő emberként érezte már, hogy a Kollégium és a Református Gimnázium épületében és szerkezetében „szűk határrá” szorulhat össze nagyon könnyen a történelem a politika akkori játéka szerint. A következő kérdés: „Megy-e előbbre majdan fajzatom?” Van-e értelme a tanításnak, a küzdésnek, az emberi munkának? Előbbre tudjuk-e segíteni azokat, akik ránk bízottak, velünk együtt élnek, a nemzedéket, a népet, a nemzetet? A harmadik kérdés pedig: „Van-e jutalma a nemes kebelnek?” Érdemes-e fáradozni? Amikor – gondolatban – a családtagok végigmennek azon a történelmi úton, mely majdnem kilenc évtizednyi életidőn ível át, megannyi emléket idézhetnek fel az életútról. „Szűk határu létet” kapott-e Istentől Tóth Béla, az édesapa, az após, a nagyszülő, a dédszülő, a rokon, a tanár, a nevelő, a tudós? Tudott-e valamit tenni a közel kilencven esztendő alatt azért, hogy

fajtája előbbre lépjen, s vajon megérte-e a küzdelem, a nagy harc, volt-e jutalma a „nemes kebelnek”?

Gondolatban végigtekinthetünk az életúton:

Cigándról indul, a tiszáninneri részről, hogy aztán édesapja, aki ipari munkásként tevékenykedett, helyről helyre menve keresse meg a kenyeret, megdolgozva valóban a kenyérért családjá minden tagjának; s ahol malom volt, ahol dolgozni lehetett, a család bár szűkösen, de megtalálta a kenyerét. Ifjúkora egy részét, gyermekkorát Dombrádon tölti, Felső-Szabolcs jeles vidékén, majd Jéke mutatja azt, hogy a vándorló család nem tudott egy helyen megmaradni, a kenyérkérdés már akkor hajtotta magyarságunkat, de a szülők áldozatok árán is megtettek mindent azért, hogy jó képességű gyermeküket a kisvárdai Bessenyei Gimnáziumba járassák a szó igaz értelmében, mert Jékéről gyalog tette meg naponta a több kilométernyi utat az ifjú Tóth Béla, hogy ismereteket szerezzen; s már akkor tudta kamatoztatni az ismereteket. Majd Debrecenben, a Tisza István Tudományegyetem bölcsészkarán, mint magyar–latin szakos hallgató, igyekszik megszerezni mindazt az ismeretanyagot, amelyet később hasznosítani tud. Kitűnő diplomázások után, széles körű érdeklődése nyomán, kiváló nyelvérzékkel megáldott sorsa többfunkciós életre hívta el, és ebben adott számára az örökkévaló Isten erőt. Végzés után díjtalan gyakornok az egyetem Népművelődési Intézetében. 1936-ban doktori szigorlaton „summa cum laude” minősítéssel vallhat arról, hogy felkészült, kiválóan felkészült arra az életre, amelyen munkálkodnia kell majd. Ezután Karcagra kerül. 1935-től az ottani Református Gimnázium internátusi felügyelő tanára, s 1936 szeptemberétől a Debreceni Református Gimnázium vezetése hívja meg mint helyettes tanárt, hogy az 1938-as tanév kezdésétől rendes tanárként tudja végezni oktató, nevelő szolgálatát, tanári munkáját.

Közben házasságot köt, s hitvesével három gyermek áldott érkezésének örvendezhetnek s tehetnek meg küzdelmes életúton mindent azért, hogy gyermekeiket hűséggel életre indítsák. 1941 szeptemberében meghívják a Székelyudvarhelyi Református Kollégium tanárának. Itt 1944 őszéig, a történelem Európa határait átrendező szigorú végzi azt a nemes munkát, amelyre a székely föld mind a mai napig emlékezik.

A háború családokat szétziláló eseményei újra Dombrádra sodorják a család tagjait, ő maga pedig 1945 szeptemberétől a Református Kollégium Gimnáziumának helyettes igazgatója, majd két éven keresztül igazgatója is, hogy felelősen végezze azt a munkát, amely az akkori nemzedékek emlékezetében is kemény, szigorú, de mindig szeretetből fakadó szolgálattá nemesedett.

Rendes tanárként szaktárgyai mellett algebrát, lélektant, logikát és művészettörténetet is tanított, mindaddig, amíg 1971. szeptember elsejétől nyugalomba nem vonult. Érdemes felidézni a gimnázium jegyzőkönyvéből az elbúcsúzásakor keletkezett határozatot:

„Dr. Tóth Béla 36 évi tanári szolgálat után vonul nyugdíjba, amelyből 32 évet iskolánkban töltött el, s 5 évig, a legnehezebb időszakban 1945 és 50 között az iskola igazgatóhelyettese, majd igazgatója volt. Az iskola kiemelkedő tanáregyénisége volt. Azzá tették kitűnő felkészültsége, az irodalom és művészetek kérdéseiben való széles körű tájékozottsága, fejlett irodalmi érzéke és ízlése. Az irodalomnak nemcsak értője és élvezője, hanem tehetséges művelője, az irodalmi élet tevékeny közreműködője, sőt irányítója volt és az még ma is. Tanítványai mindig hálával fognak emlékezni a tőle kapott magas irodalmi műveltségre, s azért a kapcsolatért, amelyet az élő irodalommal, írókkal teremtett számukra. Termékeny irodalomelméleti, kritikus, művészettörténeti tan-könyvírói munkássága kiemelkedő helyet biztosított számára szakkörökben, és nagy reményekre jogosítanak bennünket a jövőt illetően.

Kívánjuk, hogy a jó Isten adjon erőt, egészséget, alkotói kedvet és nyugodt körülményeket további munkásságához.”

Sok minden megvalósult, de jöttek a próbatételek is. Hitvesét nagyon hirtelen elveszíti, s majd leányuk ravatala mellé is oda kell hogy álljon. Amikor reményét, hitvesét, társát, gyermekét veszíti el az ember, a férj, a szülő, akkor megrendülhet egész élete. „A szűk határu lét” nyomorúsága megszoríthatja nagyon az embert, de elhangzott az igei vigasztalás: „Kicsoda elég bölcs, hogy ki tudja számítani a jövődjét?” A Prédikátor könyvében ott van az emberi nyomorúság: „Az élő csak azt tudja, hogy meg fog halni és utána minden megszűnik”, de figyelhettünk Jézus Krisztus bátorító, vigasztaló üzenetére. A feltámadás áldott ígérését hallottuk ki Jézus könyörgő, imádságos szavaiból: „Atyám, akiket nekem adtál, akarom, hogy ott legyenek velem, meglássák az én dicsőségemet.” S Krisztus dicsőségének részese lenni azok számára adatik meg, akik mindent megtesznek a földön azért, hogy fajzatuk, népük, nemzetük, nemzedékük előbbre lépjen, továbbmenjen.

Dr. Tóth Béla emlékét megőrzi a sárguló lapú újságok, a tanulmányok, a kötetek, amelyek egyre inkább sorakoztak minden irodalmat kedvelő, szerető s művészettel foglalkozó ember könyvespolcán. Versei már Kisvárdán, a gimnázium emlékkönyvében megtalálhatók. Ír folyamatosan az egyetemi folyóiratban, megjelennek írásai a Debreceni Szemlében; majd Németh László ösztönzésére – olvashatjuk egyik méltatója írásában – az Ady Társaság fiatal csoportjában az egységes világnézet és a korszerű magyar sorstudat hiányát érezve, munkaközösséget szerveznek a magyarságismeret tanulmányozására, hogy a népet, a nemzetet felemeljék. Nem szűk látókörű, hanem tág horizontú tanárt, embert veszít el Debrecen, a város, és veszítenek mindazok, akik nyitott szívvel figyelhették a családtagok szeretete mellett, hogyan alkot, küzd népéért, nemzedékéért az, aki a Kollégium belső feliratát olvasva megtanulta – bekerülésekor – a jelmondat üzenetét: ORANDO ET LABORANDO. Az Istenhez forduló ember – belső imáját folyamatosan gyakorolva – mindig erőt kér a munkához, és ezt a munkához való erőt kapta meg folyamatosan, közel kilenc évtizeden keresztül Tóth Béla, Isten felé indult testvérünk.

Itt Debrecenben az Ady Társaság titkára, majd főtitkára lett, hogy közös eszmei front létrehozásával a vidéki kultúra szigeteit is összefoghassák mindazokkal, akik szerették az irodalmat és együtt akartak munkálkodni, hogy ez a város felemelkedjék, központja legyen egy újabb szellemiségnek. Írásait a Debreceni Független Újság, Debrecen, a Protestáns Tanügyi Szemle, Kelet Népe, a Magyar Út, a Nyugat, a Székely Nép, a Szabolcsi Szemle, a Székely Közélet örömmel közli, s cikkeivel, tanulmányaival hirdeti: nem csak az irodalom, de a művészet minden ága fontossá vált annak az embernek a számára, aki minden területen alkotni akart. Méltatni lehetne életét, és ezt nyilván sokan megteszik majd, de mint akit nagyon szeretett és kutatómunkájának szinte utolsó gyümölcseként adhatta ki Maróthi György monográfiáját, róla is elmondható: nem Debrecenben, de Debrecennek született; és valóban debrecenivé vált, formálva Debrecen irodalmi, művészi arculatát, nem rossz irányba, hanem mindig nemesítve felemelni mindenkit, akit szavával, írásával elérhet.

Jézus ezt mondja: „Atyám, azt akarom, hogy akiket nekem adtál, azok ott legyenek mellettem.” Akiket szeretünk, azokat mindig magunk mellett akarjuk tudni, de így van ez értékeinkkel is. Aminek értelmét látja az ember, aminek értelmét látta Tóth Béla tanár, azért munkálkodott; és ami értékévé vált, azt maga mellett akarta tartani. Utolsó időkben is mellette volt az Újszövetség, a nagyon szeretett Petőfi kötete, Kriza János gyűjteménye, a Vadrózsák és az Ady-kötet az utolsó kiadású Maróthi György-kötettel együtt.

Nem csak ennyi az érték, de ezeket mindig maga mellett akarta tudni, mert a feltámadás reménysége, az élet értelmét megadó nagy üzenet – megfogalmazódva az Újszövetségben, leírva költők bizonyágtételében s a maga megfogalmazásában is – mindig erőt adott számára az életpróbák hordozására is. „Senki nem úr a halál napja felett.” Nem lehet kiszámítani, mikor fogyatkozik el erőnk, de az a példás, rendezett élet, amelyet szinte örökségként hagyhat, nemcsak a családtagoknak, de tanítványai nemzedékének is, mutatja azt: a rendszeresség a tanórák megtartásában, a kutatás területén vagy akár a nagyon szeretett kerti munkában, ez a rendszeresség az emberi élet értelmét adhatja meg. Eközben lehet igazán nagyot alkotni.

Tanítványai lehet, hogy túl szigorúnak tartották az órákon, de a baráti találkozók, érettségitalálkozók a legtöbbet köszönő diákok Tóth Béla nevét emlegették, mint aki megtanította őket tanulni, az értéket megbecsülni és az Istentől kapott életet szolgáló életként megélni.

A ravatal mellé a családtagokkal együtt hálát adni jöttünk. Hálát adni azért az életért, amelyet Isten 89 esztendőn át megtartott, hogy alkotókedvvel, a próbák között nem összetörve, hanem azokon felülemelkedve mindig tegyen valamit a városáért. S így kívánjuk azt, hogy tanulmányait, az Alföldben megjelent írásai debreceniségét, idevaló tartozását hirdelve tudjanak arról is bizonyosságot tenni, hogy valaki a Krisztustól kapott erővel, a Krisztustól megtanult szeretettel élt közöttünk, tette sokakat gazdagítóná életidejét.

S most, amikor vigasztalást kérünk a hirdetett igék alapján mindazoknak, akik lélekben velünk vannak e ravatal körül, merjük elhinni azt, hogy nekünk, keresztyén embereknek a megszorodás helye arra szolgál, hogy itt meghalljuk Isten vigasztaló szavát, s megtanuljuk: hogyan kell megerősödő reménységgel Isten ajándékát, a hitet elfogadni, melynek birtokában vallani tudom: engem is az örök életre készít fel Isten, hogy mindazokkal együtt tudjak örvezenni, akik számára Krisztus megígérte ezt az életet.

Vigasztalást kérünk mindazok számára, akik jelen vannak. Tegye Isten késszé szívünket és életünket arra, hogy a vigasztalás ereje mindannyiunk számára a feltámadás hitét munkálja. Ámen.

(Elhangzott dr. Tóth Béla debreceni és székelyudvarhelyi kollégiumi tanár temetésén. Debrecen, 1996. szept. 3.)

Szekeres István

„Az Úr az én pásztorom”

Alapige: Zsoltárok 23,1.3–4a

A felolvasott szent Ige első vallomása ez: „Az Úr az én pásztorom.” Ez a vallomás Isten gondviselő szeretetét jelzi. Istennek ezt a gondviselő szeretetét élte meg elhunyt atyánkfia a szülői házban, ahol a két templomos, imádkozó szülő mellett öten voltak testvérek.

Istennek ezt a gondviselő szeretetét élte meg saját családjában, ahol a napi munkát a legnagyobb egyetértésben végezték az élettársak, de úgy, hogy mindegyik gyermekének tisztas foglalkozást és megélhetést biztosítson.

Isten gondviselő szeretetét élte meg az özvegyiségben. Tíz évvel ezelőtt súlyos betegség után elveszítette hűséges élettársát. Ettől az időtől kezdve részben a magáramaradottság, részben a fokozódó öregedés miatt egyre jobban érződött szárnyaszegettsége.

Sajnos nemcsak az öregséggel járó fáradtság érződött rajta, hanem a fokozatosan testébe fűrődő betegség tünetei is, amelyek bizonytalanná tették járását és előbb a bot, majd szeretetei segítségének elfogadására kényszerítették.

A kilencven év a maga gyermek- és ifjúkori szépségeivel, az érettkor a maga hódító elötretöréseivel széppé és termékennyé teszi az életet. De kilencvenéves korban abból, ami szép és előremutató volt, már csak az emlék marad. Milyen jó azzal a tudattal visszanevezni: én a feladatomat elvégeztem, Uram, készen vagyok.

A felolvasott szent Ige második vallomása ez: „Nem szűkölködöm.” Milyen különös, a legtöbb ember arról panaszkodik, hogy ez nincs, az nincs. A zsoltáros és az Isten gondviselése tudatában élő hívő keresztyén ember nem dicsekedve, de megelégedéssel mondja: „Nem szűkölködöm.” Ezek közé az emberek közé tartozott elhunyt atyánkfia is.

Ez nem azt jelenti, hogy úgy élte le életét, hogy nem tudta, mi a szűkölködés. Biztosan tudta, hiszen két világháborút élt át, amelyekben megszorító intézkedéseket és életveszélyeket kellett megélnie, de a körülményekhez képest mindig volt annyija, ami az életfenntartást biztosította.

Elég volt az élelem. Az élelem az élet egyik legfontosabb eleme. Békés körülmények között több jutott belőle, háborús időkben vagy szükség idején az volt elég, amennyi jutott belőle.

Elég volt az öltözet. A régi falusi korok embere nem volt olyan igényes az öltözettel szemben, mint az utóbbi idők embere. Megelégedett, ha megvolt a „viselő” ruhája, amelyben mindennapi dolgait végezte. És volt egy „ünneplő” ruhája, amelyben templomba ment, vagy olyan helyekre, ahol bizonyítania kellett. Ha valakinek volt „köztes” ruhája is, az nagyon megelégedett volt.

Elég volt az otthon. Az otthon jelentette a kor színvonalán épült hajlékot, amelyben a család megélte mindennapi életét. De jelentette magát az életlehetőséget, ahol békességben, szeretetben, örömben élt a család.

A felolvasott szent Ige harmadik vallomása így szól: „Az igazság ösvényein vezet engem az ő nevéért.” Az igazság ösvénye annak az életútnak a lelki vonatkozása, amelyet Isten határoz meg a mi számunkra. Az életútnak kezdetét és végét, az életet és a halált, az élet rendkívüli eseményeit, a családot, a hivatásunkat stb. szintén Isten határozza meg. De az életút nagy eseményei közötti részleteket nekünk kell kitöltenünk. Ez az, aminek neve: sáfárság. Isten azt akarja, hogy egész életünkben jó sáfárok legyünk. Ezt azonban csak úgy tudjuk betölteni, ha hagyjuk, hogy Isten vezessen minket az ő Szentlelke és Igéje által. Ehhez Isten iránti engedelmisségre van szükségünk. Erre az engedelmisségre csak az az ember képes, akit Isten megigazít.

Mit jelent ez? Mi bűnre való hajlandósággal jövünk a világra. A hajlandóságból a kísértés következtében létrejön az elbukás, a bűn. A megigazítás azt jelenti, hogy Isten Jézus Krisztus váltsága által kitépi lelkünkéből a bűnt és a bűnre való hajlandóságot, és helyébe elhelyezi a jóra, az igazságra, a szépre hajlamos igaz embert. Az így megigazított életnek megvannak a külső jegyei: igaz beszéd, igaz magatartás, igaz élet. Az Ige beszéde szerint ezt a csodát az életünk átadása által Isten végzi, részben önmagáért, részben gyermekeiért. Az életével tanúsított jelek alapján ebben a csodában volt része elhunyt atyánkfianak is.

A felolvasott szent Ige negyedik vallomása így szól: „A halál árnyékának völgyében sem félek a gonosztól.” A hívő keresztyén embernek életbiztonsága van. Ez azt jelenti, hogy a hívő keresztyén ember Isten kezében tudja az életét. Vallomása szerint a háború és a fogság idején élt benne egy sajátos izgalom, de kimondott félelem soha. A járvány idején kicsi gyermekei halálakor eltöltötte az apai fájdalom, de megrendülésében Jóbbal tudta mondani: „Az Úr adta, az Úr vette el” (Jób 1,21). Azt is megvallotta őszintén és

becsületesen, hogy nem tudta végigmondani a Jób beszédét. Hiányzott a Jób vallomásából a magasztalás: „Áldott legyen az Úrnak neve!” Nagy fia tragikus és veje balesetes halálában úgy érezte, hogy vállalja a mellére esnek s a szívet erős marok szorítja össze, de kitartó türelemmel hordozta a két tragédiát. Élettársa elvesztésekor, akivel hat és fél évtizedet élt a legnagyobb egyetértésben, megtántorodott, de nem esett el, mert tudta, hogy a hatalom az Istené.

A felolvasott szent Ige ötödik vallomása így szól: „Lelkemet megvidámítja.” A vidámság az a veleszületett élménye az embernek, amely a születéssel kezdődik, és ha valami rendkívüli nem történik, a halállal ér véget. Vannak emberek, akiknek több jut ebből a vidámságra való hajlamból, de vannak olyanok is, akiknek kevesebb. Sőt vannak olyanok, akiknek az arcán ritkán jelenik meg a mosoly. Atyánkfia a jó kedélyű emberek közé tartozott, akinek társaságában jól érezték magukat embertársai. Az előbb elmondottakból kitűnik, hogy a megpróbáltatások között elborult a lelke, megtört a kedélye, s ez magatartásán is tükröződött. Különös, hogy a megpróbáltatások után kedélyének visszatérését nem saját magának tulajdonította, hanem Istennek, mennyei Atyjának. Így vált vallomása egyezővé a zsoltáros beszédével: „Ő az, aki lelkemet megvidámítja.”

A felolvasott szent Ige hatodik vallomása így szól: „Te velem vagy.” Milyen erős, biztos és határozott bizonyóságtétel. Ide csúcsosodik ki a kilencvenéves ember hite és hitvallása. Ennek a hitnek és hitvallásnak van egy „múlt” és egy „jelen” ideje. A múlt idő azt jelenti: Velem voltál kilencven esztendő szeretem és nemszeretem időszakában. A szeretem időszakban elég volt, ha figyelő szemedet nem vetted le rólam. A nemszeretem időszakokban karon fogtál vagy éppen átöleltél és úgy vezetél életutamon, amelyet te jelöltél ki, hogy azon járjak.

Ennek a vallomásnak: „Te velem vagy” – jelen ideje azt jelenti: Velem vagy a halálban. Milyen csodálatos vallomás! A halálban nem engedted el a kezemet, hanem fogod s ígéreted szerint viszel a te országodba. Így teljesedik be az én Uram és Megváltóm ígérete: „Az én Atyámnak házában sok lakóhely van... elmegyek, hogy helyet készítssek néktek... hogy ahol én vagyok, ti is ott legyetek” (Jn 14,2–3). Ámen.